

A 2182

Datu-ema.

Tartus.

Trükitud S. Saakmann'i kulu ja kirjadega.

1893.

Siin 25 kop.

H. LEOKU 82
ARHIIV-SAAMATUKOGUST

Waimu

eht

joobnukstegew jook.

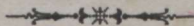
Ja ärge jooge ennast täis wiina,
kust üks õnnetu elu tuleb, waid
jaage täis Waimu!

(Ewej. V, 18.)

Kirjutanud

C. Allas,

Karja Kihelkonna Kõster, Saaremaal.

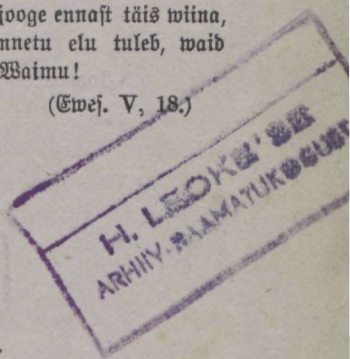

H. Leoke
Raamatu-kauplus
Wiljandis.

Tartus.

Trükitud S. Saakmanni kulu ja kirjadega.

1893.

Доволено цензурою. — Дерптъ. 25 ноября 1892.

ENEV TA Fr. E. Kreuzwaldi nim.
Kirjanusemuuseumi
RAAMATUKOGU

96671

I. Kes on joodik?

Jes. 56, 12:

Tulge, ma võtan wiina ja laffugem
ennast täis kanget joomaaega!

1. Joodik on see, kes ennast nõnda joobnuks joob, olgu misjugujust joobnuksstegewast joogist tahes, et oma rammu ja mõistust kautades, seda ka tõistele avaldab, olgu see sagedasti ehk arwa, rohkem ehk vähem, hinna eest või ilma hinnata, meelituse või ähwarduse teel.

2. Kes pisut, ometegi nii palju, joobnuksstegewat jooki maitnud on, et mõistus rifutud sai, aga nõnda, et keegi tõine inimene ei või seda märkada; niisama, kui ka kerget ihu walu igamees üksi oma teada võib pidada. Päälegi võib võimalik olla, kõik ajalikud tööd ja talitused ilusasti ära teha: aga see ülem töö, mis k ä t f i s t h a u a n i kestab, ilma wahe pidamata — alati walmis olla, Issanda tulemise päewa oodata (Lut. 21, 34—36), seepärast alati walwada, paluda, wõidelda, (Mark. 13, 37; Lut. 21, 36; Lut. 13, 24) — on tegemata jäänud joomase pää läbi; et mõistus oli segane, waim tuim. Siis võib ehk inimeste ees auus mees olla, kes pole joodik, aga Jumala ees oled ja kõige oma pistu joomaga ometi suur joodik!

Sa nimetad seda õigusega joodikuks, kes oma ajaliku töö kange joogi pruukimise pärast tegemata jätab ja ütled näituseks: „Naaber oli tiitsa ruffi küliajal mitu päewa kõrtsis, niisama tema joomise läbi ka kuiw loog hukka läks, lafub oma talumaa käest ära ja saadab naesed lapsed ilma kaudu hulkuma!“ Kui palju suurema õigusega võib joodikuks nimetada seda, kes tööd ja muret hinge

eeft seeläbi tegemata jätab; ja üffi selge pääga ja rikkumata mõistusega võib seda teha!

3. Sa oled joodik: kui joobnuks juua himustad, aga waesus, auu, kartus, katsu, kahju, wangipõli ehk muud põhjused sulle joobnuksjoomise võimatumaks teevad. Mis südamega pole tehtud, üffi see on Jumala ees tegemata! Wiimaks vaatame, küsides: Kui kaua keegi on joodik?

Kaika oled sa joodik inimeste ees, kuni joobnuks juues seda tõistele avaldad, aga Jumala ees nii kaua, kui weel pole südamega maha jäänud, kahetsenud, andeksandmist nõudnud ega saanud. Sel wiisil sa võid oma wiimse poole eluiga ilma joobnuksstegewa joogi maitsemata olla, selge pääga surra: aga sa sured kui joodik ja lähed igawest hukka kui joodik!

Kes on joodik? Kui nõnda joodiku enese käest saaks küsitud, siis annaks ta tuhanded inimeste nimed üles ja kinnitaks seda sadade salmidega, mõistaks neid hukka; kahju aga, üks nimi jääb nimetamata: see on ta enese nimi! Seegipärast saab, tahku joodik wõi tahtmata, Südametundja poolest ta nimi nimetatud: „Sina oled see mees, kes ütled: „Tulge ma wõtan wiina, ja lastugem ennast täis kanget joomaaega!“

II. Liigjoomine on patt!

1. Joann. 3, 4:

Sgaüks, kes pattu teeb, see teeb ka seda, mis katsu vastu on, ja patt on see, mis katsu vastu on.

Oled sa kahewahel, kas liigjoomine patt on, wõi mitte, siis waata, on see katsu mööda wõi katsu vastu, kui ennast joobnuks jood

Et nüüd püha Paulus (Ew. 5, 18) ütled: „Ärge jooge ennast täis wiina,“ — seega on siis liigjoomine

patt, sest ta on käsu vastu, ning „kes pattu teeb, see on kuratist.“ (1 Joann. 3, 8.) Ning kui sa patust ei taha lahkuda, siis ei või sa ka kuratist iial lahutatud saada ega Jumala riiki pärida (1. Kor. 6, 10). Üksnes „kes Issanda poole hoiab, see on üks waim Temaga,“ (1. Kor. 6, 17.) ja „kes Kristuse päralt on, need on oma liha risti löönud ihaldamistega ja himudega.“ (Gal. 5, 24.)

Keda ja armastad, selle sõna sa pead; kelle oma sa oled, selle käsku sa kuuled. Kui sa nüüd seda, mis keeldud, ei taha maha jätta, siis annad seega tunnistust, et selle sõna ei pea ja käsuvastaseks meelega tahad jääda ning käsuandjat põlgad, sest „kui keegi mind armastab, küll see peab minu sõna — kes mind ei armasta, see ei pea minu sõna,“ ütleb (Joann. Ev. 14, 23. 24.) sulle See, kes püha Pauluse suu läbi keelab: „Ärge jooge ennast täis wiina!“ Mis lugu sellega on, kes Jumala käsku ja sõna põlgab ja seega awalikult tunnistust annab, et Teda ei armasta, kes „meid on enne armastanud“ (1. Joann. 4, 19.), seda näitab püha Paulus 1. Kor. 16, 22: „Kui keegi Issandat Jeesust Kristust ei armasta, see olgu äraneetud!“

Keelad sa kui isa, ja lapsed on üle keelu teinud: eks sa õigusega neile süüd ei patu, kellest nad endid ei või wabandada? Tunne siis ka ise, et süü ja patt sul on, kui üle taewa Isa keelu ennast joobnuks jood. — Kuidas wõid sa ennast wabandada? sa teadsid, et „patt on see, mis käsu vastu on,“ ja saad „palju haawu saama.“ (Lut. 12, 47.)

Awalik nüüd on, et „liigjoomine on patt,“ ja kui sa selle sisse jääd, siis kuuled sa hingewaenlase kästu enam kui Jumala keeldu, ning paned selle raste Jumala sõna enese kohta maksma: „Teie olete tšast, sest kuratist, ja oma isa himude järele tahate teie teha!“ (Joann. 8, 44.) Ning su oma sõna mööda oled omale emaks walitsenud: „p a t u = e m a“.

III. Mis kahju teeb liigjoomine?

1. Kor. 6, 10:

Ei wargad, ega ahned, ei jooditud, ei laitajad, ega riisujad ei pea Jumala riiki pärima.

Üks mõistlik isa ei keela oma lastele muud, kui seda, mis neile kahju teeb; niisama ka wägew riigivalitus üksi paha keelab oma riigialamatele. Õnnelikud lapsed, kes wanemate keeldu kuulwad, õnnelikud alamad, kes üle ülemate keelu ei astu; õnnelikud inimesed, kes üle Jumala käsu ega keelu ei tee: sest Ta ei keela muud, kui ainult seda, mis inimestele kahju saadab. Kui püha Paulus joomist, mis liig (Ew. 5, 18.), keelab, ning ütleb; et sest üks õnnetu elu tulla, siis (1. Kor. 6, 10.) näitab ta seda kõigesuuremat kahju, mis iial olla võib: et need „ei pea Jumala riiki pärima“.

Asjata oleks, üle maailma neid õnnetusi üles püüda kirjutada, mis keegi, olgu ta ka kõige parem kirjanik, ometi ei jõuaks täiekt teha; nii suur — arvamata suur on liijoomise-õnnetuse piir. — Kui ka paksu raamatu teeksid, mis kõrge kuuse ladwani ulataks, ometi see teeks weel alles ainult hakatust. Ei ka tuhande keelega ei jõuaks seda jutustada, ega kellegi paljalt kaks kõrwa seda kuulda ei jõuaks!

Kui üks ainus joodik omas wanas elu-eas oma õnnetusi ja kahju jutustaks: juba see ajaks kuuljate kõrwad huluma, — ja kui oma elu-lugu selles asjas raamatusse kirjutaks: ära wäsitšiwad seda lugedes filmad!

Joodik on nii häa meelega walmis, tõiste kahju ja õnnetusi ära jutustamas, hukka mõistmas; ainult iseennast ja oma wigasid puutubta liig õrnalt — udu ehmega, kuna oma feltslaste muhud ja haawad süllase raud-oraga armutumal wiisil lammutab. Oleks siis ka wõimalik kõiki äpardusi üles tähendada, mis liijoomise läbi sündinud, ega see seda ei paranda, kes eneselt ei küsi: „Mis

Kahju joobnukstegew jooft minule ja minu läbi tõiste-tele on teinud?

Mis aga inimeste juures võimata, on Jumala juures võimalik. Waata tema kostab sulle, mis kahju liigjoomine teeb, paari sõnaga, mis sul tuhande sõnadega võimalik ega täielik ei oleks: „Joodikud ei pea Jumala riiki pärima!“

On see veel pisuke kahju su meelest, siis võid õigusega öelda, et see küsimine: „Mis kahju teeb liigjoomine?“ pole veel täielik ära kostetud!

Mõtke kord veel sügavamalt järele: Kui sa taewa riigist ilma oled, mis asjast sa siis ilma oled? — Kas on kahju olemas, mis selle sarnatseks võiks nimetada? — Kas keegi võiks sind veel awitada, kui su ainus Abimees sind ära on lükanud, sest et meelega ennast Temast oled lahti löönud? — Kuhu sa siis saad? Wõi arwad, et su wiina sõbrad, kellel enestelgi paremat palka ei ole, sind veel võivad awitada — ehk veel ühe „hää pää-täiega“ rõõmustada?

Olen kord näinud, kui ilma maata inimestele uued kohad said kätte jagatud; palju aga jäitwad ilma, ehk küll ilmasüüta põhjusel, — oh jeda kahju! Mis see selle kahju wastu arvata, kui just sinule sellepärast, et joodik oled, uues Jerusalemmas maad ei ole? Siin võid ennast sellega trööstida, et Jeesus on läinud meile aset walmistama; ja sa saad jeda kätte, kui Temale siin omas südames aset annad. — Oled sa kord jeda kautanud: oled kõik kautanud. Kui suur Keiser sulle oma kirjaga kinnitab, et 30 ehk 40 aasta pärast ühe hää talukoha saad, — sa loodad, rõõmustad, oled ehk pool nälgas ja puuduses, hoiad suure hoolega jeda kirja, loed jälle uuesti ja saad jälle uut lootust, teed kõik, jätad tegemata, nii kui sulle kästud ehk keeldud: et sest ilma ei jääks oma süü läbi.

See ustaw suu ütleb sulle, et „tasasjed peawad maad pärima“ ja „joodikud ei pea Jumala riiki pärima“. —

Siis ära kauta oma enese hukatusesks seda tõutatud uut maad ära!

Mõttele oma „wiimse otsa“ pääle, kuidas lugu saab olema, kui terve eluaeg oled asjata ennast parandamiselle lastnud maanitseda, — ikka oled saadana wangiks jäänud, ja ta tuleb sind enese juure wiima! Ühel hirmsal sõja-ajal sattusiwad hulk inimesi waenlase kätte wangi. Igapäew sai neist oma jagu, kelle nimed surma kirja oliwad pandud, hukkamiseks ärawiidud. Üks mees oli aga õnne kombel ometi ärapääsnud, see jutustab: „Mu ihu karwad wärisesiwad, kui waenlased oma harjunud wiisi mööda meie hulka astusiwad, surma firi käes. Kelle nimed ette loeti, need kiiratasiwad, mis ihust hingest läbi löikas — pole ma sarnast häda = kiirgumist kellegist pärast kuulnud — seda wingumist ja soigumist, mis südame lõhki käris-
tas — aga asjata, ei üht ainust lootuse kuma elu pääle: meie liik ei wõinud, tõised ei tahtnud halastada! Iga kord kui nimeede ettelugeja jälle suud pantas, oli surma wai-
kus nende hulgas, kellel siitsaadik elu ja surm weel „kahe kaalu pääl“ seisis. Wiimaks kuulsin — oh seda ehmatust — oma enese nime! Ma kisendasin: langeks see lagi mu kaela, muljuskiswad müürid mind puruks — mu ihust käis üks hirmus wärin üle, mida üksi tunda, mitte tõistele awaldada ei mõista!“

Märka sest, mis lugu saab surma tunnil sellega olema, kes seda küll kuulnud, aga usknud ei ole: „Soo-
dikud ei saa taewariiki,“ ja: „minge minust ära igawesse tulesse!“ Riisugune omas otsata hädas kisendab asjata: „Mäed, langege meie pääle“ kuna usklikud rõõmuga näe-
wad oma äralunastamist ligi tulewat.

Ei ole sarnast paha asja, mis nii palju kahju inimesele saadab, kui liigjoomine, kõige „**potu-ema**“. Tee aga wähegi filmad, kõrwad lahti, küll siis näed ja kuuled, ja katju kord — küll siis tunned! Waest wõib rikkam aidata; rammutumat jõukam toetada; wi-

gaft, jalutumata, alwatud raami ehk woodi pääl edasi kanda; pimedat wõib see, kel selge film, kättpidi juhutada; rumalat wõib mõistlikum õpetada: ihu ja hinge hädas wõib weel muid awitada, mitte aganeid, kes joodikuteks jääwad — ei kõige parema tahtmisega — ei inimene, ei Jumal ka mitte, kes oma põhjatuma halastuse pärast kõik ära teeb, mis meie õnnistuseks waja, aga wägisi mitte oma armu ei paku ega kurati käest ta truu alamat ei riisu: seda ei lubata õigus — kes wägisi omale midagi teiselt wõtab, pole enam õige!

Miks ei wõi joodikut, kes ikka selleks jääb, awitada? Et temal selge meel ja mõistus puudub, ja ta waim tuim on; rahwas ütleb õigusega: „kellel enesel meelt pääs ei ole, sellele tõise abi ega õpetus midagi ei aita!“

Meie, need ülemad kõigist nähtawaisst loomadest, wõime endid kõige alatuma, õnnetuma seisuse sisse saata patu läbi, kui temast lahkuda ei taha, waid meelega selle sisse jääme, kelle juures „patu=ema“ tugewaks awitajaks on patule; ei lojustel pole seda karta, mis Jumala näu järele loodud ülemate loomadele on ähwardatud: „tule ja weewliga põlew järw“.

See, kes igawest Jumalaga wõib ühendatud jääda, wõib ka Temast igawest lahutatud saada. Tunned nüüd et püha Paulusel õigus on ütelda (Ew. 5, 18), et liiajoomise läbi „õnnetu elu tuleb!“

Rahwas ise tõendab seda, et „patu=ema“ oma lastega ühes ühesugune püüdmine on: kuidas neid, kes nendega sõbrustawad, õnnetumaks teha. Nimedel on asjalik tähendus, misga joobnuks-tegema joogi, kui „patu=ema“ laste laialist talitust ja mõjumist märgatakse, nii kui: aja raiskaja, abipaari lahutaja, elu lühendaja, elu wõtja, elu hukkaja, haiguse ema, haiguse hallikas, hinge hukkaja, ilma pöörja, ihu tapja, karkine raha tass, kerjuse-kapi walmistaja, kurati wõrk, kurja abi, kurja hallikas, kurja kihwt, kahju saatja, kuulmise kau-

taja, laisa-pää padi, luku lõhkuja, maja rööwel, meele pöörja, mõrtsuka koolitaja, mõistuse rikkuja, mõistuse vähendaja, mõistuse mõrtsukas, mõistuse murdja, mõistuse tapja, mõistuse rööwel, patu figitaja, patu wesi, patu hallikas, patu meelitaja, põrgusse tantsitaja, põrgu jook, põrgu wesi, paha lofse, piina figitaja, puuduse andja, pere=elu rikkuja, raha katt, raha rööwel, raha raiskaja, rammu raiskaja, rammu riisuja, rammu rikkuja, riiu figitaja, riiu tõstja, riiu saatja, riiu wenitaja, riiu sünnitaja, rahu rööwel, surma rohi, sõbrade lahutaja, filma segadus, terwise rikkuja, tüli saatja, tee pikendaja, uhkuse andja, hullustegija, wara riisuja, waimu=elu surmaja, waimu surmaja, waimu rikkuja, waimu tapja, waenu ärataja, wiha äritaja, õnnetuse hallikas, õnnetuste wäraw, n. t. j.

Palju, liig palju lapsi on „patu=ema“, kuidas mõned siin nimetatud: need kõik teewad joodiku kahjuks oma tööd suurel määdul. Seda on nende orjad küllalt tunda, muud, nende wastased, wabad inimesed täiesti näha ja kurbtusega kuulda saanud. Ju see üks truu ori on, kes nii suure hulga tahtmist täites seda awalda, et „patu-ema“ ja ta laste käsud karwa pääl ära jõuab täita. Joodik on kui sipelga pesas kinniseitud: kes kõik teda imewad, kõik ka temale omad salmid pähä ja käsud südamesse annawad: kes teda, kõige ihu, hinge ja waimuga aga üksi enese teenistuseks wallale lasewad; otse kui oleks meil luba Loojast antud omandusega teha, mis ise tahame! Sina isa, kes oma lapsele riidid, leiba, raha ehk muud annad: nõuad, et nõnda neid peab tarwitama, kuidas sina tahad. Laps peab julle aru tegema, kuidas neid pruukinud. Sull on õigus seda nõuda, õigus ka, kui wallatumat karistada. Imeks aga on panna, et Loojast antud anded sinust enesest pahasti pruugitakse; ja unustad, et kord julle ka ööldud saab: „Tee aru omaast majapidamisest!“

Waataame, kuidas joodid oma kolme olemise: **ihu, hinge ja waimule kohju** teeb, üksahaawalt järele.

1. Ihule. Siigjoomine riisub sind warast ja terwisest. Sp. s. 23, 21: Lakkuja ja prassiija saab waeseks, ja tuktumine teeb, et peab riidehilbud selga panema.

Siirat: 31, 35: Joobnud meel teeb ühe mõistmata wiha kurjemaks pahanduseks, wähendab rammu ja saadab temale haawu.

Rahwa s.: „Raha katt; ihu tapja.“ „Niikaua joon mina wiina, kui üks wiinakorter waka ruffit maksab.“ See on joodiku sõna, mida ta karwa pääl teoga täidab, kui ta muud tõutused murrab. Joodid riisub oma naeste laste suu eest kõik, et tühja kõhuga, halasti külmas toas peawad elu ja surmaga wõitlema. Õnnetu tütarlaps, kes joodikule naeseks saab, õnnetumad lapsed, kellel joodik isa on!

Et joodid meri = waene on, seda usuwad ja näewad kõik, seepärast siin tarwis pole sellest pikemalt kõnelda; olgu mõned näitused: Ühel külal on rohkesti heinamaad, et kaks aastat wõiksiwad ühest aasta saagist läbi saada; muißt heinamaad on karjamaaks. Nad annawad loomade suu eest suwel rohu ja talwel heina ära, et alati juua saawad. Loomad on alati nälgas. Kewadel kisuwad õlgi wanast katusest, lõikawad neid loomadele katki ja suretawad waesed keeletumad hinged nälga. Siis „Jumal ei lasse sigida, Jumal nuhtles looma ära, — ei ole looma õnne,“ ja muud hädalemist, mis, kui kellegi muu pääle ei wõi süüd weeretada, siis Jumala pääle jääb. Waesed õnnetumad loomad, mis joodiku päralt on! Joodid läheb sügisel oma wõlga seletama, wilja koorm pääl. Kõrtsis wõlg enne ees, teeb weel uut juuregi. Kõrtsmik wõtab koorma wilja enesele ja annab weel 2 päewa juua: siis on tõine tõisest selged. Kõlle Jumala süü, et põldu ei õnnista! Tõine laenab laenu-aidast 4 wakka odra seemet. Päewa 8 jarel tuleb koju täie pää ja tühjade

wilja kottidega: on põllu seemne ära joonud förtfis ja küliaeg hilja, jälle Jumala süü, et „waene aeg“ on, sandid ilmad! Terwed peawad wigaste eest tööd tegema ja nende eest kroonu maksud seletama, see on õigus; kõik kogukonnad ägawad raske maksude all, mis joodikute eest seletama peawad, kes mõeral maal ümber hulguwad ja oma perekonna ka walla toita jätawad.

Terwis on ülem anne, kui muud ajalikud asjad. Joodik ohwerdab seda selle hingemõrtsukale täielt ära, mida ta ei kellegi kulla ega wara eest ära ei müüks. Rahwas ütleb: olla „elu lühendaja, elu mõrja“. Inimeste film loeb neid, keda wiin ühe hoobiga surmab; Jumala film näeb rohkem: keda kange jook aega mööda surmab, ja kes enne iga ilmast lähewad. Keegi, kes kangest joogist oli tiisikusse jäänud ja aasta ajal tohtri keelu mööda polnud kange marga maitsetud ja peaaegu juba terve oli, joob jälle uuesti sõbrade meelitusel, sureb nelja kuu järel, ei aita enam tohtri rohud. Joodiku lapsed ei wõi terwed olla. Simsoni emale sai keeldud „wiina ja kange joomaega“ juba. Tema pojast pidi tugew mees saama. Sest näha, et kange jook ihule kahjulik on (Kohum. 13, 14). Et ta elu ärawõtub, ütleb Dsea 4, 11. ja rahwas: „Ihu tapja“. „Wiina waati upub rohkem inimesi kui merde!“

2. Hingele. Kui liigjoomine juba nii ütlemata suurt kahju ajaliku elule saadab, siis on kahju hingele ilmaarwamata suur. Hing on suremata. Mida külwad, seda lõikad. On põld paha lõikust annud, sul jääb veel lootus: et teise aasta wõib parem olla, wõid paremat seemet külwada, wõib kahju parandatud saada. Hingel on jäädaw lõikus, ei wõi enam muudetud saada: üks igawene lõikus. Saadad sa liigjoomise läbi oma hinge hukka Jumala selge sõna mööda (1. Kor. 6, 10.) ja ei arwa seda weel kahjulik — siis ei ole wõimalik, suuremat kahju su filmade ette seada suu ega sullega! Rahwas ise nimetab „patu-ema“ last: „hinge hukka ja, hinge mõrtsukas.“

Meie oleme paraku patulangemise läbi jaks saanud: et usinad ja walmis oleme kurja tegema, jõutumad hää pääle. Wiin ja muu joobnukstegew jook teeb meid weel tugewamaks kurja teole ning weel nõdremaks hää pääle. Rahwas ütleb õigusega iga rumala ja paha teo kohta: „See on otse kui joomase pää töö!“

Tuhanded tunnistused igapäewases elus kinnitawad seda. „Kui ma saan wiina, siis olen ma mees; — wiinaga kasvab mu süda mu sees,“ kiitleb joodik. On süda wiina-kuratiga täidetud, siis on hing tema päralt ja awaldab seda kõnes ja tegudes. Seepärast: „hoia oma süda enam kui kõik muud, mis tuleb hoida, sest temast tuleb elu wälja (Sp. s. 4, 23.). Joodiku süda on ääreni muud paha täis, on seega koormatud (Luk. 21, 34), ei sinna muud paremat ei mahu. Kõik tõised wõiwad seda üht, mis tarwis, paraku küll nõudmata jätta; joodik peab seda kõrwale heitma, mis igapäewane töö peab olema: „oma hingeõnnistust kartuse ja wäris-tusega taga nõuda“ walwamises, palumises, wõitlemises. Ei seda tööd ja tõise hooleks wõi anda, ei tea, kas Is-sand ootab weel nii kaua, kui su mõistus selgeks saab — ehk ärkad — ja oled armuaja wälja maganud — on hilja! Tohter wõib joodiku juures küll oma tarkust awaldada: „Kui muud haigust juure ei tule, see päätäis on hommen selgeks magatud, wõid jälle tööle minna,“ — hinge karjane aga ei leia oma kõige parema tund-misega mitte Piiblist usaldust, et tulewane filma-pilt weel su päralt on patust pöörda, ning su hing juba hommen alasti ja paljas Jumala kohtu ees ei seisa kui joodik!

Reegi tuleb kaua aja pärast wõeralt maalt, kus joomisega armuaga raiskanud, omaste juure tagasi lau-päewa õhtul, tahab hommen „laua kirikusse“ minna. Saab sugulase käest „hää päätäie juua“, ja sellepärast oli wõimatu „püha lauale“ minna, kust juba kaua aega eemal olnud. Saab terweks, jääb jälle haigeks, aga

mõistus oli kadunud, ja seepärast ta endine soov võimatu täita, kunni — suri!

Juobnukstegew jook oli seda võimatumaks teinud, mis oleks võinud võimalik olla. Olgu meil hale meel sarnaste avaldusel!

Joodik on surma nuhtluse väärt, waata 5. Mos. 21, 20. 21. Meie aja ilmsik kohus jätab kurja, mis keegi iseenele teeb, — nii ka joodik — üksnes Igawese kohtumõistja hooleks, kes ennast ei anna pilgata, kelle kätte hirmus on langeda. (Kal. 6, 7. 8.) Kes „iseenele otsa pääle teewad“ — nii ka joodikud, kes wiina surma surewad — saawad kiriku aia taha ilma Jumala sõnata niijama kui lojused maha maetud. Väga palju aga on nende sarnatsed, kes mitu aastat ehk poole oma elueast on lühendanud, et aega mööda joomud ja üksi Jumala ees on wiina surma saanud ja oma enese tapjad. Inimesed on neid kiriku aida pühalikult matnud, aga ehk on Jumal juba neid nende hulka pannud, kellele „õn-
nistatud“ maamuldas puhkamist ei lubatud!

Joodik! Mis tuletab see su meele — (waata Joan. ilm. 21. 8. ja Kal. 5. 21.) „et need, kes niijugust teewad, ei pea mitte Jumala riiki pärima!“ Mõista nüüd, kui sul veel mõistust on, et liigjoomine teeb kahju su suremata olekule, hingele!

3. Waimule: „Olge kasiwad, waltwage“. (1. Petr. 5, 8.)

Üksi kõikide Jumalast loodud nähtawate loomade seas on ta inimestele oma Waimu osaks annud, on üksi inimesel Saks, ja meie peame Tema poegiks ja tütriks olema. — „Ma tahan neile Jumalaks olla, ja nemad peawad mulle rahwaks olema“ (Ebr. 8, 10.). Tema on üks Waim, ja meie peame Teda waimus ja tões kumardama. (Joan. 4, 24.) Ei joodiku waim ole terve, et ta seda võiks teha, mis waimu töö ja hool olema peaks. Ta on tuim, tapetud, rikutud,

waimuliku elule otse surnud. Rahwas nimetab: „waimu surmaja.“

Sellele kõige suurema prohwetile, kes Elia waimus ja wäes pidi käima, kel suured waimu anded olivad, — see „hüüdja heal kõrbes“ — teelti juba enne sündimist wiin ja wägew joomaaeg ära, et mitte waimu ei rifu, sest ta pidi ühe tõise, see on: püha Waimuga täidetud saama — siis on wiin ja joobnukstegew jooß waimule kahjulik. (Luk. 1, 15.)

Kui wangi=, waeste= ja lollidemajad läbi käiksid, siis leiaksid, et suurem osa seal on wiina sõbradega täidetud, kuhu „p a t u = e m a“ omad lapsed saatnud — ja, et nad teda küll ehk weel himustawad, ei wõi ta neid enam imetada omast roojasest rinnast. Kas soowiksid ennast nende sarnatseks? Sa oled meeletumaid, nõdra waimuga inimesi näinud: on wäga hale waatus. Mis Looja kanda pannud, peab loom nurisemata kandma. Oled aga ise ennast meelega liiajoomise läbi nii õnnetu- maks teinud, kes wõib sind siis wabandada? — ka ju ainuke Gesticostija ei leia seks sõna, waid peab sind hukka mõistma! Liigjoomine teeb kõik ju 5 meelt kõlwatumaks ja wiimaks hoopis lolliks. Kröönlandi mees ütleb õigu- sega: „Wiin on lollide wesi.“ Foodit rikub siis j e d a, mis teda üksi kõigist muust nähtawaisst loomadest üle maks peab tegema: oma w a i m u, seega kõik mõistust ja ini- mese meelt ja seijust. „Targast pääst läheb korda, on hää mees; on aga mõistuse pääst ära joonud, pole siis aru ega seadu, pole siis teada, mis teeb ja suust wälja ajab,“ on igapäewane naeste hädalemine oma joodikute meeste kohta. „Joobnukstegew jooß läheb sisse, mõistus wälja.“

On mõistus ära, siis puudub sul juhataja, on ju- hataja ära, siis pead komistama ja langema.

Kes peaks paremini inimese ihu, hinge ja waimu tundma, kui See, kes neid on walmistanud? — mis aitawad inimeste sõnad? nende wastu wõib wõidelda — aga kes inimest teinud — kes „ei wõi waletada,“ ütleb: „Ärge

jooge ennast täis wiina, kust üks õnnetu elu tuleb, waid saage täis Waimu" (Ew. 5, 18). „Seepärast argu waltsegu patt mitte, kui kuningas, teie sureliku ihu sees!" (Rom. 6, 12.) Selle wastu ei wõi waielda.

Rahwas ei leia kedagi sarnadust, kes inimesele kõigiga, mis tal on, ühe nii suure kahju wõib saata, kui liigjoomine, ja nimetab teda: „ihu tapja, hinge hukkaja, waimu surmaja.“

Rahwa luuletus mõistuse rikkuja joogi üle.

Wana kuri olla muistisel ajal nõu pidanud, mida moodi ta kõige rohkem inimesi kerge waewaga omale osaks saaks. Kõik ta alamad sarnelised olnud koos ja igamees awaldanud oma arwamisi. Üks ütlenud: „Rihutame rahwast, et sõda tõstawad!“ Sõda oli tulnud, oli jälle lõpnud. Lugenud hinged üles, pole suurt teemale tulnud, ehk küll tuhanded maa päält wähenenud. Tulnud jälle kokku, ja teine targem ütelnud: „Räägitakse, et „õnnis surm, kes sõtta sureb,“ sest meie pole kasu saanud; aga, saadame katku.“ Katk tulnud ja pärinud lugemata tuhandid, noori ja wanu, omale ohwriks lühikese ajaga. Suured riigid ja maakonnad olnud mulla päält alla mulda langenud, ja mulla päälne tühi — tema „wa' õeluse“ ruum ikka alles täitmata. Talunud üsna wihatsti kolmat korda kokku, kus kõikide päämees ise juttu alustanud: „Mis meie sõjast ja katkust kasu seda moodi saame? inimestel kõigil terve loodud meel ja mõistus hoopis rikkumata pääs, kõik õhkawad Jumala poole — aga muretsegem neile mõistuse rikkujat jooki „p a t u = e m a“, küll siis kõik patt ja pahad sõnad ja teod iseenejest sigiwad, siis meil sada kord rohkem saaki ja wiis kord wähem waewa inimeste kallal, kurjale ufutades.“

Juudid tähendawad marja-wiina kohta „wana õeluse“ tööd nõnda: Kui Noa esimest wiinamäge istutas ja korrald ära läks, astus wana kuri ise wiinapuu juure üt-

des: „Ma tahan sind wätada, armas taimete.“ Tõi kotte kolm elajad: lamba, lõukoera ja emise. Neid tap-
pis ta üks tõise järele, kelle weri wiinapuu juurde pääle
jooksis, läbi tungis ja weel praegu oma mõjumise rammu
awaldab. Kui inimene ühe peetri joob, on ta mahe ja
lahke: see on lamba-talle loomus. Joob ta paar peetri
täit, on nagu lõukoer: uhtleb, hoopleb, otsib wastalist.
Wõtab weel rohkem: siis kautab mõistuse ja rammu,
fiterdab lätu auku ümber, niijama kui emmis. Nii palju
kui wiina sisse läheb, läheb mõistust wälja.

Ülle kotta räägib rahwas: Noa olla efinese õllele
upsu suust wahtu wõtnud ja käärima pannud — et
pärimi weel ei olnud. Sest nüüd palju õlle joomine
inimese pahuraks, jäburaks teeb, kui ups. Wiimaks wää-
nab maha, nagu ärawäsinud siga.

Ole siis misjugusest joobnuks-tegewast joogist tial
tahes üle aru maitšnud: oled ikka „wana õeluse“ soowi
täites oma selget meelt, mõistust rikkunud: oled joodik!

Jooditud need on: uue aja kurjast waimust
wawatud inimesed!

IV. Kuidas wiina-sõbrad ta paelus finni on.

Wilib. 3, 18. 19:

Sest mitu käiwad, kellest ma teile sage-
dasti olen ütelnud; aga nüüd ütlen mina
ka nuttes, neid Kristuse risti waenlase ole-
wat, kelle ots on hukatus, kelle Jumal on
nende kōht, ja kelle auu on nende häbi
sees, kes maavälised asjad nõudwad.

Rahwa s: „kurati wõrk.“

Ma pean sagedasti seda fiin ette tooma, mis wahel
joodikute ja muude inimeste wahel on: et keegi ei mõt-
leks, et wa wariseeri moodi joodikute pääle waadates,
muud, „kes ses kildas ei ole, õigeks arwan, „kes jalgsi
taewa saawad.“ Ei see pole mu mõte, et ükfi jooditud

patuseks arwan ja muid üsna õigeks. Balun wäga, seda ütelist meeles pidada! „Kauta liigjoomine hoopis ära kui „patu-ema“, siiski jääb ikka patt maailmas“ — on õige, nii kui seda keegi usklik mees mulle ütles.

Ärgu armagu siis need, kes joodikud ei ole, et nad õiged seepärast on — ning ärgu põlgagu patuseid, ka joodikuid, ial — waid põlgage pattu ennast ja liigjoomist — mitte inimest ennast, seda peame armastama: üksi seda paha asja põlgama. Ünsakstegija oli „patuste“, ial aga mitte patu sõber. Älgu see ikka meeles! Mis wähe siis on joodikute ja muude inimeste wahel? Suur wähe. Joodikud peawad igapähe patu wõrgu sees olema; muud wõiwad olla! Kuda nii? Joodikul puudub selge meel ja mõistus, auu ja häbi tundmine — ta on pimeduses ja peab langema — muud, kes walguses elawad, wõiwad silmad kinni pidades — ka langeda.

Joodik on eneselt kõik riisuda lasknud: muud wõiwad seda silmakirjaks pruukida nii kui: Pühapäewad, Jumala sõna, peud, kui warrud, pulmad, matused, waimulikud sõjariistad. Joodik peab kõik, mis tal on: ihu, hing, waim, wara, auu, aeg, terwis — kirjaks, enese kahjaks pruukima; muud wõiwad seda — wõiwad aga ka Jumala auuks ja oma ja ligimese kahjaks pruukida. Älgu sest küll.

Need paelad on pakjud, need köied on lõwad, mis-sega „pimeduse würst“ joodikuid kinni peab. Ta tunneb, kuidas häda ja õnnetust enese ja omakste pääle tõmbab, näeb tuhande tunnistuse järel seda igapäewasest elust — et ihuterwis, wara, südame-rahul lõpetorral on — sõimab, neab, wannub, sajatab joobnukstegewat jooči armetumalt, — aga — üks salaja wägi peab teda ometi selles tugewasti kinni ja weab teda „hukatuse joogile“, niisama kui lihunik köie otsas wafikat tapmisele talutab. Ega kallimat asja temal ei ole, kui „jumal“, ja see on ta „kõht“; — ta nõuab üksi „maapäälised“ asjad. Jumala auuks peame ka siin awaldama, et Ta kallis Waim tema juu-

res midagi pole tegemata jätnud, teda päästa; muud kui: wägisi Ta oma tööd ei tee — mis? Luba ka hinge waenlasele, selle kurja waimule, pole antud. Ta elab nagu rahwas Noa ja Loti päewil ka suurem hulk elasivad. (Luk. 17, 27, 28.) Ta elab nii kui mehest (Luk. 18, 4.) loeme: kes „Jumalat ei kardab, ja inimest ei häbene“. Seda ta awaldab tuhande tunnistusega. Waatame mõnelt poolt teda. Kuidas ta temale Jumalast andideks jagatud asjad pruugib?

1. Pühapäew.

Pühapäew on Paradiisi and, peab meid põrmulisi uude Paradiisi awitama — wõib awitada — mitte aga joodikuid, nii kaua, kunni nad selleks jääwad. Miks mitte? Et nad Jumala Waimule meelega wastu panewad, ja „selleinatse maailma jumal nende usmata rahwa meeled sõgedaks teinud, et neile ei pea paistma armuõpetuse walguis.“ (2. Korint. 4, 4.)

Kuidas nad seda awaldawad?

A. Et sel päewal ainult oma jumalaid teeniwad mis rängad orjuse iged neile kaela siduwad, nii kui „waele weoloomale“ — mis ühe päewaga ei jõuagi — tõine ja, mitmel weel, kolmas päew ka juures. Kellal film näha, on küll näinud seda jõledat pilti, mis iseäranis pühal päewal joodik näha lasseb. „Mida suurem püha, seda hullem on joodik,“ ütleb rahwas. Kuratil on see kõige suurem hool selle pääle: et Jumala sõna — need waimulikud sõja riistad — ära saaks riisuda. On see tal korda läinud, siis oleme pimeduses ning tema wangid ja orjad. Eks sõjamees, kes omad sõjariistad maha pannud, seega tunnistust ei anna, et enam ei sõdi, waid nüüd waenlase wang on. Pühapäewal tuletab kiriku-kella helin temale meele, et ka „maailma jumal, kes usmata rahwa meeled sõgedaks teinud,“ oma teenis-

tuft nõuab. Nagu kull ja murdja metsaline oma saaki küünte ja hammaste wahelt lahti ei lasse naljalt, waid teda tahab ära kägistada, nõnda ja tuhat kord suurema tugewusega peab „pimeduse würst“ oma saaki kõwasti finni, kunni teda sinna saaks wedada — kus ta igawesti paigal on — kus enam ei jooonuks tegeawat jooki, ega piiska wett keele kasteks, ei wõlgu ega raha eest ei saa antud. Üks, see Wägewam, wõis teda weel päästa, selle eest ta aga jookseb ära — ei taha meelega ennast päästa lasta — paneb jüdame, filmad ja kõrwad Tema sõna ja Waimule finni, ja teeb neid laialt oma „maailma jumalale“ lahti!

Ma läksin kord kolme mehega pühapäewa hommitul kiriku poole. Nad pööriswad kõrtsi — see polnud suur ime; sest „eks teemee wõi ennast soendama ja jalgu hingama minna?“ Et need aga mulle üsna tuntud mehed oliwad, ja ma neid kirikus nägema ei juhtunud, mõtlesin mõnda; mis aga pärast oma filmaga nägema pidin, ei teadnud aimatagi. Ma arwasin neid nende enese kirikusse olewat läinud, ühe ka ligi wiinud, sest kaks oliwad tõise kiriku järele, ehk tagasi oma kste juure wõi senna ehk tenna olewat weerenud. Tulin pärast Jumala teenistust kõrtstist läbi ja leidsin neid kõiki jäl puru-jooanud, muist ka weel kaardi laudas, ees. Oliwad truusti oma „jumalat“ teeninud ja jäiwad weel teenima. Tõine kord tuleb üks neist, kes pühapäewast saadik kõrtsis paigal, esmaspäewal koduse ja kiidab naese ees: „Oh oleksid ja neid kenafid pillisi kuulnud, see kena löbu ja selts — parem kui taewariikis — oleksin sind ka tulnud kutsuma hää meelega: aga aeg ja rammu oli liig napp!“

Olen jüdame waluga weel pärast sagedasti näinud need kolm koos olewat, kus nad waarudes, tuifudes, „nelja-käpatute“ käies näidawad, et truusti oma „jumalat“ on käinud teenimas. On ise selle üle liig rõõmsad, nii kui neist keegi minu naabri naese wastu pühapäewal kõrtstist tulles awaldanud: „Hõitja pois, waat' seda ma ütlen: meie küla on M . . . kõrtsi põld!“

Õnneks oleks, kui nende õnnetumate arv üle kolme ei ulataks — aga küll Jumala film paraku neid hoopis enam ja selgemini on nägemas.

Sellega oleme seda liiki näinud, kes terve pühapäew ja veel selle järel — terwelt jooma paikas on.

B. Et „kahte isandad“ teenivad, mis ometi wõimatu on. (Matt. 6, 24.)

Palju lähewad pühapäewal kirikusse, ehk pärast veel muiale ka Jumala sõna kuulma joomase pääga — need ei wõi midagi säält saada, mis saada wõiks. Palju lähewad selge pääga, kuulwad, kiitwad ka, aga see pole neile mitte seks olnud, misseks Jumala sõna olema peab: „õpetuseks, noomimiseks, parandamiseks, juhatamiseks“ — (2. Tim. 3, 16.) mis nad seeläbi awaldawad, et kohe selle järel jälle oma wana wilunud wiisi wõimul „tõist jumalat“ teenima lähewad, ning see on nende eest juurema auu sees; on elawa Jumala kõrwale liikunud: sest, kelle käsku ja enam kuuled, kelle tahtmist enam täidad, see on su jumal. Oma kahjuks oled Jumala sõna kuulnud, otse selle tarwis, et wõid awaldada, kuidas sul tahtmine on: Ta sõna ära liikata. Kord sai keegi ametnik just selle tarwis oma särawa mundriga ehitatud, et neid jälle ära riisudes awaldada, et nüüd ametist ja seega mundrist hoopis lahti olla. Sa jood ennast jälle täis ja awaldad seega, et „auu kuube“ oled ära heitnud! Sa oled wanaaegse kuninga Redwaldi sarnane, kes lastis oma templisse kaks altari üles ehitada: ühe elawa Jumala auuks, tõise kurati auuks. Ühe pääl sai Jumalale, tõise pääl kuratile ohwerdatud. Ta ei tahtnud kumbagi wihastada, waid mõlemate meele järele teha. Su süda oli ääreni oma „maailma jumala“ käskudega täidetud, ei olnud nalga ega jänu „elawa Jumala järele“ — tulid üksi ihuga — tulid muid aruldaft asja, mitte aga Jumala sõna oma hinge õnnistuseks

kuulma: seepärast lähed ka tühjalt tagasi, nagu mõni, kes laadal palju raha ja loomi näeb, aga üksnes oma lusti — mitte müümise ega ostmise pärast pole tulnud, ka „kahe tühja käega“ selle kohale selga pöörab. „Wana Madamile“ on ka üsna hädasti mõistuse=rikkujat joofi tarwis: „patu unustajat,“ et need haavad, mis ehk ju oma tahtmata temale löödud — jälle korrats pa-randatud saaksiwad — nii kauaks — ikka weel uuesti nii kauaks — kui kauaks? kui aeg hilja on küsida: „mis pean ma tegema, et õnsaks saan?!“ (Apost. 16, 30.) Siig warane küsimine — weel sel armu ajal — see riisuks sind saadama käest, sest et omal ajal küsides, selle üliwäga lahke ja selge wastuse wõiksid saada, mis kaudu sa „õnsaks“ saad; — kus see kahju, mis siis „mõiraja lõukoeral, kes sind neelda tahab“ oleks? ja seda kahju sa oma „jumalale“ ju suust ja südamest ei soowi! Elawa Jumala sõna oled sa jalgadega tallanud, „maailma jumala“ sõnad kuld kirjadega südame põhja tikkinud! „Bimeduse mürsti“ auuks peab, kui wõimalik, kõik maailm nägema ja kuulma, kui sõnakuulelik teener temal on.

Kord oli noor joodik raskesti haige. Surma filma ees nähes, tundis üle ihu-walu weel suuremat hinge koormat, tõutas oma elu parandada. Sai terweks. Tõiste meelitusel läks püha kotta ja lastis oma terweks-saamise eest tänu-palwet jääl teha. See oli hää. Tuli aga weel ühte tõise kohta otsukohe kirikust, kust tõisipäewal tagasi tuli — jääl oma enese jumalale ka auu ja kiitust kange joogi pruukimisega teha. Mitmed muhud ja wermed andsiwad tunnistust, et kõrtsis „esimene mees“ oli olnud, weel waprarn kui enne seda. Rahwas paneb seesugusid juhtumisi terawate filmadega tähele, isegi jooditud panewad seda tõiste juures wäga pahaks. Ümber-kaudsed inimesed nimetawad sagedasti pilkamisega, kui keegi raskesti haige olnud ehk muust õnnetusest pääsenud: „Ega see inimene ei ole weel terwe, ta pole weel kõrt-

fiis tänu=palwet teinud"; ehk: „Saab näha, millal see ehk tõine, kes õnnega kodusse tulnud, oma eest lasseb tänu teha jooma paikas!“

Jälestus on seda kuulda. Põikamiseks elawa Sumalale oli seesugune „tänu=palwe“ — aga Ta ei lasse ennast pilgata, waata Kal. 6, 7. Ta raste haiguse ajal käis sõber teda sagedasti waatamas, kinkis temale palwe raamatu, ja ta lubas, nii pea kui jälle rammu käes, selle abil oma pere=lapsuga igapäew Seda teenida, kes teda surma juust päästnud. Oli aga nende 9 pidalitõbiste sarnane, kes abi palus, abi ka sai, ja sellega oli kõik tehtud. Ta isa hädales weel hilja aegu, et sest haigusest poja süda weel kõwamaks läinud ja omad lapsed weel abiks wõtab ja tema pääle äsfitab, teda sõimada ja wanduda. Ühe tõise ees oli ütelnud: „Olen küll õpetaja ees kõik pahad teod ja liiajoomise ära tõutanud, aga mis see poisj sest kuuleb: on jälle hää termis käes, wõin juua!“

Oma sõbrale, kes teda haiguse ajal selle „hää karjase“ juure püüdis juhatada, on ta waenlaseks saanud.

Maapäälse hinge=karjase maanitsust on ta siitsaadik põlganud. Küll Isjand saab tema ja ta sarnaliste kallal kõik äratemata, mis „hää karjase“ truu armastus sunnib — oh et ennast annaksiwad leida!

D. Et pühapäewal „häda tööd ei luba ei kirikusse ega kõrtsi minna.“

Neil on põld, loomad, perekonna talitus keelduseks. (Lut. 14, 18—20.)

Riigivalitsusel on laialine talitus, seda mööda ka igal ajal, igal kohal wäga mitmesugused talitajad ja teenrid. „Bimeduse wüerstil“ ka mitmed tööd, mitmed töötegitjad. Ta ei wõi oma teenrid mitte kõiki ühes hunnikus koos pidada, siis oleks neist tõises kohtas suur puudus. See teeks ta riigile kahju. Mitte kõik joodikud ei

pea terwe pühapäew kõrtsis olema. Mitte ka kirikus, kust tulles seda avaldavad: et ainult sellepärast Jumala sõna kuulmas käinud, et seda jälle unustada, wiina sisse uputada ja põlgada, pillkada — ei; muist peawad muudes paikades ehk kodu omas majas temale teenistust tegema. Mitmed ei salga ka sõnadega: „Kelle kõhtu kirik täidab? — mis säält suhu wõi silma midagi saab? — tahad ja kirikusse minna, ela siis sellega, mis säält saad; — mis sa enam sööd? ju kirikust oma kere täis said; — kellel ülejäänud aeg käes on maailmas, see wõib kirikusse minna; wiida täna aeg ära kirikusse käimisega, kes teab, mis ilm hommen on, kas see töö weel teha sünnib? — wäsitä ennaft täna ära kiriku teel, mis tarblin sa siis hommen töö kallal oled? — oleks ma ka oma aega kirikusse käimisega ära raiskanud, ega mul siis leiba majas ei oleks; — olgu need siis paremad ja rikkamad, kes kirikus käiwad, siis usuksin, et sest kasu on n. t. s.“ Muist paluwad ennaft wabandada, otswad oma roojast kuube ilusa hilpudega katta: „Jumala sõnale küll lähetsin hää meelega“ — aga — aga — weel kord aga — tuhat kord „aga — terwis on otjas — ihu jõud puudub — riided wanad — jalawatjud katti — tee liig pikk — ilm jant — haigeid on kodu walwata — mitmed häda tööd keelawad wägigi tagasi“. Sel kallil päewal on neil enam talitust, kui ära teha jõuawad: Sulased, suilised, päilised, karjased, lambrisjed ja kes teab, mis kõik ära kuulata, kaup maha teha ja siis õhtul kõrtsi minna „kaupa küpsaks tegema“. Terwel külakonnal on just pühapäewal „häda pärast“ koosolekut ära pidada, nõuu pidada, ja leiawad üsna iga pühapäewa jaoks jälle uued „häda talitused“, kui: loomade kahju õiendada, wõerad loomad wiina eest karjamaale wõtta, heinamaad wiina eest ära anda, riiud seletada, mis igakord seega lõpeb, et õhtul kõrtsi lähewad „lepitust tegema“, ja waesjed „keeletumad hinged“ olgu suwel ja talwel nälgas, et nende peremehed joobnuksstegewa joogiga oma otjatumat jänu asjata wõik-

siwad kustutada püüda; — „kes kajud täidab? Umetnikud, hantvergid, kirjutajad leiavad ka seks „üsnä häda tööd“ pühapäeval, „kui inimene sel päeval süia tahab, siis peab ka tööd tegema“ — muidu nälg tuleb kätte!“
 Ka tuul, tuluke ja wesi peawad abiks olema, maailma ees tunnistama, kuidas joodik pühapäewa pühitseb ja kellele oma rammu ja jõudu ohwerdab. On päewa otša tuuling jooksnud, läheb mölder alles õhtul kõrtsi, et üht ja sedasama jumalat, keda päewa ajal tuulingal, nüüd pühäl ööl jooma paikas teenida võiks. On ilmuke esmaspäewal waga, siis on üsnä õigus säääl wiibida. „Ilmuke on minu nõuus, ja miks täna ei võiks hingada, olen jo eila seda ette teinud — „waga ilmuke tuulinga püha, tormine ilm mere püha“ — sellepärast tuul eila oli, et wõis jahu teha, sellepärast täna waga ilm, et wõin hingada; tänu olgu Jumalale, küll ta teab, mis ta teeb; — mis meie põrmused, patused tema wastu rääkida wõime? — kõrtsipapa, too wiina! kästakse liha eest ka hoolt kanda ja ihu hingata!“ Muist panewad just pühapäewaks kütised põlema, et aega on järele waadata. „Kuidas wõin kirikusse minna? tuul wõib elumajade pääle pöörda, wõib tormiks minna, eks öölda: hoiatse, siis Jumal hoiab ka — õnnetus ja hooletus olla kassikwennad“. Üsnä „häda-töö“ jälle. On õhtu jõudnud, siis läheb „ford meelt lahutama“ ja wiibib teisipäewani kõrtsis. Siis: „lootus on Looja pääl — küll Jumala arm kaitseb õnnetust, kes ta pääle loodab — mis mina wacene põrm jöuan Jumala tuule ja tulukese wastu? andku kõrtsipapa weel üks hää lonks — — eks ikka pole kütised põletatud, kes seda kuulnud, et need tuld pillutanud — matsin laupäewa õhtul tugewast mullaga finni, — anna weel „suu libedust“, — mis meie patuste jõud kusagile ulatab? — küll Jumala arm ise walwab öösel kahju eest.“ — Ta joob weel ja hingab — „ei tea ööst ega päewast“. — Kui kirikusse pidi minema, siis „häda-töö“ keelis ära, ei olnud w s e m i k k u, nüüd kõrtsis olles on Jumal ta asemel

kütiste w a h t i s ja üsna mitu päewa järges.
— ise ilma mureta wõib wiina = jumalat orjata.

Meremehel, kes laupäewa õösel merel püüdnud, on wõimatu pühal päewal muud teha, kui joodiku jumala auuks magada. Dhtul jaksab kõrtsi minna, kuhu mõneks päewaks wiibib. On ilmuke tormine, siis üsna õigus jääb lahkuda. „Olgu taewa taat tänatud, kes merd õnnistas, sain eila kahewõrra andi, wõin argipäewal puhkada, peab jo ihu ka hingama!“

Kõik erid ja käigud saawad meelega pühapäewaks jäetud. Kui aega peaks üle jääma siis jooma paikadesse. Kus jääb nüüd wabandus? Tegemine annab tõist tunnistust; see teeb suu waleks. Nüüd on hää termis, jõud, rammu tugew, riided hääd, jalawarjud terwed, tee lühike, ilmuke hää, haiged waltwaku iseennast — keeldust ei ole sugugi — aeg lubab mitu päewa ära olla jooma paikas — „häda = tööd“ keelawad ühe päewa ära jääda, kus ristiniimine olema peab. Sa jooksed Selle juurest meelega ära, kes „on tulnud otsima ja õnneks tegema, mis ärakadunud on“ (Luk. 19, 10.), ja kui ma peaksin ütleva, et see „rahu = päew“ sind igawese rahu ja hingamise poole on saatnud, siis tunnistad õigusega mind walelikuks ja ütlesid õieti: „see pühapäew saatis mind paha ja hukatusse poole!“

Palu ennast wabandada ehk mitte, su südame-tunnistus annab sulle otjust, et see raske otsus sinu kohta maksma tuleb täiel mõõdul: „et ükski neist kutsutud mehhist ei pea minu õhtusöömaega maitsuma!“ (Luk. 14. 24.)

2. Suured Pühad.

Et need pole Jumala armu-töö mälestuseks seatud, et meid põrmulisi nende läbi ei saa ühe parema elu poole juhutatud. Jumal ise seadis neid üle nädala Pühade oma rahwale. Joodikuid saab suuredel Pühadel suure-

mal sammul ja a d a n a poole saadetud. Pimeduse würst muretseb selle eest, et nad ehk ei poolegi, wõi joomase pääga peawad Jumala sõna kuulma ja nõnda pimeduse fiske jääma.

Singewaenlane õpetab selle tarwis oma sulastel mitmed sarnased salmid pähä ja südamesse, kui: „Sest pole ju süüd, kui Pühade ajal inimene keele kastet saab, ei ole ju tööpäew — eks neil päewil ikka pole joodud kanget märga? — ega ma üksi ennaft täis ei joo? — kolmas Püha on kõrtsi-püha, — Jõulu aeg: kes nüüd ei peaks jooma, mis Jõulud need siis ilma joomata on?“ —

Räägime siin kitsa ruumi pärast üksi Jõuludest, kuidas joodik neid peab, kui ennemine üleüldse neist ühe waatuse teeme ja näeme, kuidas muud neid pidawad.

Waewalt on Jõulud möödas, kohe hakawad lapsed uusi, tulewaid „kallid päewi“ igatsusega ootama. Orna emadel on pühade ema-päewal palju trööstimist oma wäikestele anda, kes kurwalt ümber liikuvad, ei ükski asi maks meelet: sest Jõulu põhud on ära wiidud, ja seega need „kallid päewad“ möödas. — Ta kõige lahkem troost on: „Ara nuta pisuke, Jõulud tulewad jälle, kui hää laps oled!“ Nad „tulewad härgadega ja lähewad hobustega.“ Igaüks ootab neid, noor ja wana, omal wiisil ja lootusel. Rewadel külwab pere-isa põllu otja pääle, „Jõulu õnne pääle“ otre, mille üle ta kõige sui rõõmnustab ehk kurwastab, nagu nende kosumine näitab; pere-ema rõõmustab lina kaswu üle, lastele Jõuluks uude järkide tarwis.

Buudus igas asjas saab nurisemata kantud, kui aga lootus on Jõuluks uued riided ja paremat toidust saada. Haigus on fergem kanda, kui lootus aga Jõuluks jälle terwisele ja a d a. Ka loomadele antakse „kallil hommikul“ suutäis leiba ja paremat põhku. Pole imeks panna, kui kord wäikene Miku puu latwa suure waewaga roninud, et waata, „kas Jõulud weel kangel ja kust poolt nad tulewad — mis kaasa toowad.“

Igal ühel oma moodi valmistamist, muretssemist, röömustamist. Leiab pisuke Manni pähke, Mare keelab suhu pistmast, maanitseb Jõuluts paigale panna; toob lahke külait õuna ehk midagi muud meelt mööda asja, ikka jaks ajaks paigale. Kõik nende weike korjandus on püha asi, mida enne aegu suuga ei raatsi mekkida, kui „kalli aja“ asju üle waatades küll juu wett jookseb. Usklikud wanemad röömustawad endid, kuidas lapsed suure hoolega kõige kallimat korjandust teewad, Jõulu laulusi lugedes ja õppides — ja lisawad, kui ergutust tarwis, juure: „Muidu Jõulud ei tule, kui lugu ja laul pole käes lastel!“

Ristirahwas tunneb, kui palju asja tal on röömus olla Issandas. Kui enne „kallist õhtut“ saunas ihu puhtaks pestud, põhud maha toodud, pannakse küünal põlema, kui ka muul ajal peeru walgusega peawad leppima — „kallil ööl“ peab parem walgus olema ja ei iial ära kustuma; sööma laud on kõige parema toiduga äärest ääreni öö otsa täidetud. Olut jumakse jänu kustutuseks kasinasti, et meelt mõistust ei riku, mis parema asja tarwis hoitakse. Puhtad, uued riided pannakse selga. Kõik on koristatud ja kanitud — näitab, et wäga kasin ja auus wõeras on wastu wõtta. Ta tuleb ja jääb iga uskliku majasse, südamesse. Ta on lubanud, kes Ta nimel koos, nende hulkas olla. Pere-isa alustab juttu; lapsed, pere, ümber laua, kuulewad ja röömustawad, mis juur kallis külaline neile tuleb — kui kasulik Ta on — et meile Ürapäätjat hädasti tarwis. Nüüd teadwad pere-lapsed, mis neil Jõulu ajal mälestada on. Siis laulawad lapsed ja lugewad omad salmid; pere-isa loeb Jõulu Ewangeliumi. Kõik sööwad ja joomad röömsa meelega, Jumalat kiites. Rahju on sel kallil ööl magada. Lapsed laulawad, mängiwad oma röömu ülenduseks wanadega ühes, wahel põhkus, jälle renni ligi, et midagi „suu poole“ saaks — sest see on laud, kus pääle pea terve aasta on „suu pistent“ korjatud — kelle farnast kõigil aasta päewil enam ette ei tule!

Ustlikul on weel nälg ja jänu, mida kõige parem toidulaud pole jõudnud waigistada, ta hing igatseb Taawetiga „elawa Jumala järele“ — see sunnib teda „kallil päewil“ sinna minna, kust hinge toidust saab. Kellega alustatud, sellega lõpetatud. Magus, jäädaw mälestus ja õnnistus on kõige maja=rahwale jäänud, et küll see „armas aeg“ on möödas. Rõõm on seda nähes ja kuuldes. Jumal tahaks nii häämelega igast majast sarnast pilti näha, mida Ta õigusega risti=rahwalt nõuda võib. Lugeja, soowi Temale seda rõõmu ja omale seega jäädawat õnne!

Kurbdus kuulda, hirm ütelda, kuidas joodik omad „kallid Pühad“ pühitseb. Ta ootab neid päewi ka igatfusega ja on omal wiisil rõõmus, mitte aga, nagu p. Paulus käsib: Olge ikka rõõmsad Issandas! Joodik otsib omale rõõmu wiina=pudelist ja õlle=kannust. Ta peab need kõige kallimad sündimise päewad selleks, et saadan ta südamesse mõiks täiel wormil sündida ja jäädawat paika võtta. Seda ta lütkab meelega enesest ära, kes „on tulnud otsima ja õnneks tegema, mis äradunud on.“ Temal võib kõik käes olla, mis „süda kutsub ja meel mõtleb,“ omas ajalikus külluses, aga see kõige armsam, kõige kaunim Wõeras puudub, sellega puudub temal kõik hädus. Missest süda täis, sest räägib juu. Kõik maailm nähtu ja kuulgu, kelle auuks joodik need kallid vööd elab ja päewad peab. **Salaja** hingewaenlast teenida, see ei ülendaks tema ega ta roojase teenri auu! Sellepärast saab vöö otja lakunud, päewa kirikusse mindud, hobustega ihutes ja kihutes tõistest kaudu aetud — jälle jõödud, joodud, siis peresi kaudu hultudes joomase pääga riieldud ja awaldatud, et Selle sõna jalgega tallataks ja põlgataks, kes need kallid Pühad on seadnud. Mis ütlesid ja sõjamehe kohta, kes sõjaajal, oma riigivalitseja sündimise päewal, kus truud alamad ühel meel seda päewa pühendawad — otse wastalise, waenliku riigivalitjuse auuks jõöks, jookks ja kõneleks. Ots ta

seega küllalt selgesti ei tunnista, et südamega waenlase riigi alam on. Foodik on Jumala wastane, kelle wastu ta sõdib, ja saadana poolt!

Foodiku peres saab kallid Jõulu öö sarnasel wiisil äraelatud: Lapsed on ema sõna pääle pool salaja omad salmid ära lugenud, „et taat üles ei ärkaks ja riidu, tüli ei tõstaks,“ mis ikka „segase pää“ ajal olla.

Mõne tunni järel tõstab pää, „Hõitsa pois, täna Jõulud!“ Müüd mõned sõnad, tallest keegi aru ei saa. Siis oli selgest kuulda: „Kurad la! wõtta! — tooge raiped see õlle kann jüa! — küll ma teile uued jalad teen!“ Piisuke Manni toob kannu. Tõised suuremad, kellel weel punased muhud pääs warest tilkuwad, — peidawad kurusse, et taat uusi haawu ei teeks. Waene piisukene kukub õllekannuga üle kaela maha — jõud oli nõrk, iseeneise huul purustatud, jookseb werd. Müüd taadile sündisid jalad alla, peksab waele Manni waele omaks, kes isegi haiget küllalt saanud, leiab ahju hargi, peksab juud filmad siniseks, wannub, kirub hirmsasti, et kallil ööl peab ka keelikases olema; kelle tarwis ta olla sui otja tööd teinud? — mis tarwis taewa Taat olla odra põldu õnnistanud. Em' uinutas piisukest Mikut magama, see kohtus ja kishendas. Waene naene ja ema — wafsed lapsed; kas sellepärast terwel aastal Jõulusi oodetud ja paremad asjad hoitud — üks nutu-kisa — ja isa poolt wande-kisa!

Kui uuesti ja tublisti jälle oli kihmanud „Jõulu märga“ — tofina kaupa püha ja paha nimesid pillutanud — heitis põhku, ei teadnud „ööst ega päewast“. Lapsed, kui kana pojad, kes kulli eest pelgu peitnud, tuliwad kurwa ema kutsumist kuuldes jälle renni ligemalle. Selle üle wõisiwad ometi rõõmsad olla, et taat ni pea enam ei suuda suud maigutada ega kätt liigutada. Mii oli lugu weel mitu korda kallil ööl. Jõulu „kallil hommi-kul“ ei tohtinud lapsed ka salaja oma salmi ära lugeda, et taat üles ei ärkaks — ja piisuke Manni oli õhtul selle

matju pähä saanud, wastu ahju=nukki ifast tõugatud, et jampsis waene laps — kelle pääle ella emake iseäranis palawa filma pisaratega ja ärda meelega waatas. „Lin-nuke“ (l. r. Nr. 171, salm 6.) jäi nädala päewad lu-gemata, kaua oodetud kaunimad päewad läkšiwad ilna „linnu petmata“ (jөөmata) kurwalt mööda.

Küll olgu sellest jäledast pildist! Joodikud waban-dawad endid seda lugedes: „Ega ma niisugune rumal ei ole, jөөn, joon, kui ka üle jänu; kui tunnen, et juba „pääs finni“, — heidan magama, ei tee kellegile seega waewa, ei anna kellegile halba sõna“.

Wend! kes ja ennaft paremaks arwad, et joomase pääga pole paha teinud, kuule: Sa oled oma joodiku jumala auuks maganud ja teda seega teeninud, kuna tõine, kolmas teda tõist moodi teenis — ühed kõik! „Bada naerab katelt, ühed mustad mõlemad,“ maksab sinu kohta võlda. Kui üks lähneb põhja poole, tõine lõuna poole, siis on sull wõimatu mõlemate järele ühe hoobiga käia. Tõise järele käies oled tõisele selga pöörnud. Kurati jarel käies pead Jumalale selga pööрма — on hirmus lugu küll, aga ilma waidlemata tõsi: „kahte isandad ei wõi teenida,“ tõist pead ja põlgama, kuna ja tõist armastad.

Pole imeks panna, kui Jõulu võl poeg Piiblit lu-ges ja pool joobnud isa, põhkus pikali, seda ära keelis: „Teeb jüdame muidu walutama, — palju teada, palju kosta — ära loe!“

Olin kord lapse-põlwes ühe päewa kõrtsimehe asemik. Lugesin üht Jumala sõna raamatut ette. Joodikud jäiwad muist wagusi, muist palusiwad: „Ära enam loe, see lugu teeb jüdame asjata rahutumaks, loe parem nalja = jutu raamatuid, kust hästi naerda saab — ehk ma pean tu-gewasti wiina wõtma, jüdame waigistuseks! Ühe tõise joodiku käest küsiti, miks tema firikusse ei minna; see kostis: „Mull pole lusti sellesugusse paika minna, kus üks ainus kõneleb, ja ilma joomata lauldasje — mis säält midagi saab suhu ehk filma — riisub jüdame rahu.“

Joodikuid ei wii siis pühapäew ega „püha öö“ mitte Paradiisi, waid põrgu poole — ning et oma hinge Jumala sõnaga ei toida, waid kõige kurja himuga täidab, on ta nii üles pursunud ja nuumatud — mis üks petlik näitus — ometi „elawalt surnud!“ 1. Tim. 5, 6.

Mitte üksi Jumanda rahwast, waid meid kõiki maanitseb p. Paulus: „Täna kui teie Tema häält kuulete, siis ärge tehke eneste südamid mitte kõwaks!“ (Ebr. 3, 7—8.)

3. Peud (tülid, joomad).

Magu suurte kurjategijat, kes wangi=raudas hukkamiseks kinni hoitakse, mitte ka seiski korraks priiks ei lasta, kui ta perekondas muutmist juhtub, olgu ta laps ristmielele saata, laulatada ehk matta, kartuse pärast, et käest ära põgeneb; nõnda ei lasse jooma=kurat neil päewil ka oma wangi lahti, waid tõmbab kõidikud weel kõwamine oma orja ümber kinni. Muudu, kui meel selge, mõiks Jumala sõna, millega peud ametlikult talitakse, tema käest ta wangi ära riisuda. Mõistke, et kawal hingewaenlane just sel ajal kõige wapramine püüab su mõistust pöörda, kus sul kõige selgem meel olema peaks, kus Jumala armu ja õnnistust sulle suurel mõõdul pakutakse — kus sul pidudel nii palju järele mõtlemist, palumist, kiitmist, tänamist — siis su suu ja keele oma töö=riistaks tahab walmistada ja kuninglikult su südamet walitseda. Kuratil on selle tarwis abi=riistaks joobnukstegew jook kui „patu=ema.“ Nii kaua, kui inimene joobnud on, on kurat tema pärast mureta, ta ei wõi ta käest põgeneda. Saadan on ka selle tarwis omad salmid lastele, kes ta orjad, õpetanud: „Ega sest pole pattu, kui inimene joomade pääl joobnukst joob; — Jesuse käis ka pulmas, tegi wiina — miks siis mina ei wõi Jumala annet pruukida? — kui see nii suur patt oleks, kui õpetajad rääkiwad, siis Jumal poleks teda teha lastnud ega ise teinud; — eks seda pole enne meid joo=

dud, juuakse pärast meid ka; kelle peud need on, mis selge pääga peetakse?"

Üks pagan, kes kallist ristiusku oli vastu võtnud, lootis maadest ja rahvast, kellel ammu juba see õnn oli, Jumala sõnaga tuttav olla, kes teab kui kiiduväärt lugu leida, — pidi ehmatusega tagasi pööрма, nähes: kui kõlmatumal kombel, joonud meelega wana ristirahwas omad peud pidas. Ta pidi kurbusega nägema, et see rahwas Jumalat ei karda ja inimest ei häbene (Luk. 18, 4), seega kaugele omaist seisusest alla wajunud. Ristirahwas! ja ei häbene omad peud ja muud kallid päewad, mil see „hää karjane“ iseäralikult su külge koputab — mitte muud moodi pidada, kui nõnda, et õigusega ütled ja teoga tunnistad: nad on „joomad!“

Muist jõowad soolast, enne joomade pääle minikut, ilma leiwata: et hästi joowad mõeraspeul. Slut, mis hästi meelt ei sega, on, kui ka muidu hää, perewanema teutuseks. Sööma=asi on kõrwa=asi. On hästi joobnuks-tegewat jooki, on ihu mittu päewa pidude järel haige, waim, mõistus rikutud, siis on pidu=andja auu sees — pidulised kiidawad poole elu=iga seda langet „päätäit“, kus „ööst ega päewast pole teadnud, ja weel waewalt hing sisse jäänud!“

Üksi joodikutel on rõõm ja tahtmine „joomade“ pääle minna, muudel on sääl olles päris piina põlw. Muist on ka — naesterahwa auuks ütelda — selge pääga, soowivad sööma ees Jumala sõna — teewad ka seda — aga — selle tarwis peaks kõikidel selge mõistus olema!

Ristirahwas, mõtle, mis tunnistust see sinust annab, et su pidude pääl ei ole sündlik Jumala sõna pruukida, et ennast oled joobnuks joonud!

Olgu mõne sõnaga tähtsamad peud ülepaadetud.

a. R i s t m i n e.

Wanemad saodawad lapse püha ristmisele. Ta saab armust Jumala lapseks vastu wõetud, selle auu=kuuega

ehitatud, misga taewa pulmatojas kõlbab. Sagedasti on lapse isa ja isased waderid joobnud. Teadwad ja wõiwad nad seda paltwega teha, mis tegema peawad? teadwad waderid, mis kohut nad enese pääle wõtnud? Kord pidin enne ristmist ühe waderi ukse taha wiskama, kus nii kaua kirus ja wandus, kui ristmine kestis. See tuleks sagedamine ette, aga meil on ju paraku paljad inimese filmad!

Pärast, kodu pidu pidades on otsegu õigus täis juua — ja seda õigust annab saadan oma orjatele. „Sumala sõna maanitsus tegi südame rohutumaks, sain pää sega-seks, see tegi seks korrats südame waitsemaks!“

Waata mis tarwis saadan oma jooki tarwitab, et Sumala sõna, kui waimu mõõka“, ära wõtta, et tema wastu ei wõi sõdida!

b. P u l m a d. ¶

Wersta kolme kauguselt on kuulda, kus joodik omad pulmad peab. Kas mõistab peigmees joomase pääga seda meele wõtta, mispärast pruudiga püha altari ees olnud. Kui ka midagi peaks meeles olema, siis lammatab hinge waenlane seda liigjoomise läbi südamest juutumaks ära ja pole imets panna, kui oma abi=elu sellega elab ja lõpetab, kellega ta seda alustanud. Piimeduse würst nõuab üksnes pimeduse tegusid oma orjadelt. Kui sagedaste peigmehed ja esikud waaruwad jalge pääl. Kord oli „peiu=pois“ pruudi kõrwa laulatusele altari ette astunud, peig ise ole puru=joobnud täis, kiriku talli ees wantri pääl maas heinade all. On nüüd see liik kõik Sumala kohtu ees, keda petta ei saa — aga inimeste oliwad petnud ja röömsjad, et wana kirikhärri sügisel ajal aru saada ei aimanud.

d. M a t u s.

Küll wõib see mõte joodikuid waewata, et liijoomise oma enese ristmise ja matuste ajal üksnes tõiste jaoks peawad jätma.

Troostiks jääb temale teadus, et tõised seda kahe-
wõrra teewad. Kaval hinge waenlane püüab omad
truuid orjad „wiina paelus“ kõvasti kinni pidada, et kur-
did ja pimed kõige hää tundmusele olema peawad —
selle wastu waprak iga paha teole. Omatšed, haua-
kaewajad, matufelijed — kui need pole joobnud, siis
wõib peagi see mõte aset wõtta, et surelikud oleme, ja pä-
rast surma kohus; wõiks Jumala sõna maad leida kuul-
jate südames, wõiks „mõiraja lõukoerale“ selga pöördä
— wõiks selle juure põgeneda, kes see õige pelgu linn
ja warju paik on, kes on tulnud kurati tegusid ära ri-
kuma — kõige selle eest hoida, on kuratil hädasti tarwis
joobnukestegewat jooki oma orjadele anda, siis pole karta,
et ta wilets wang ära põgeneda w õ i b ehk tahab. Kui
seesugune peaks Jumala põhjatuma helduse kutsmisel ometi
kord matuste ajal oma surma pääle mõtlema, sest Ta waim
ei anna talle rahu, tuletäb Ta sõna meele, mis ameti
talitusel kuuldud — siis on kurati ülem mure, seda jälle
äralämmatada, et wilja ei kannaks — meelitab teda jälle
ennast täis juua, kiigutab uue unele: „Eks kõik pole
surelikud, mis ime, et tema äraläks? — kes siin mees,
see on säääl mees; — siin saab weel juua, kes säääl enam
annab? — surma tee liigub ikka; kes seda teab, kus
hinge-põrmuke läheb? — ega meid pole selle tarwis loodud,
et hukka saame? — mis nii warakult selle eest muretšeda?
— kui, aeg ära minna, küll siis jõuab tulewa elu eest
muretšeda!“

Kui weel süda muret tunneb, siis peab jook, mis
m õ i s t u s t riisub, seda parandama, jah parandab ka —
nii kauaks, kui aeg on hilja ennast surma wastu wal-
mistada, kelle kohta p. Paulus nuttes ütleb „neid Kris-
tuse risti waenlased olewat, kelle ots on h u k a t u s!“

Soodikute juures pole siis imels panna, kui matustel
inetumaid ütelusit ja tegusid ette tuleb, ja nende südamed
muušt paremast tundmustest tühjäd on.

Kord saab naene maetud, kelle mees kõrtšis joobnud

pääga kirub ja wannub: „Pole nüüd ka rahu enam siin olla?“ — naese elu ajal oli muidugi tüli küll: alati wiis mind pool wägisi „rõõmu paigast“ ära, — matku teda, kes tahab; mina pean omad matused kõrtsis, — ei ole mul kirikuga ega kiriku-aiaga asja!“ Lapsed olgu kurnwad ehk rõõmsad, mees ja isa tuleb alles nädala pärast tagasi joobnud meelega. Kord mattis joodik oma ainuist last. Kiriku-aias sajab Jumalat: „Kas ma teda poleks jõudnud toita? — ei soovinud mulle seda rõõmu — noh, enam pole sul ka wõtta — mis ja siis muidu mulle seda andsid!“ Kord olin ühe õlle-pruuli matnud. Väljakandjad kiriku ukse wahel hüüdsiwad paha nime kirudes: „Oled elu aja õlut nahka ajanud, nüüd kanguta ennast wigaselt sind tõstes!“

Wanemad! teie armas lapsuke, kes igal hommitul ena põlwe ees „linnukest“ luges, mitu kaunist laulu-salmi oma nõdra häälega helistas, saab täna mulda kantud. Ta hale soigumine haiguse ajal kõlab weel teie kõrwus, on ema silmad weest tühjendanud; — ta waike õnnis tunnike on teie meeles. See kutsus teda ära, kes kord ka teie wastu saab hüüdma: „Tulge tagasi, inimese lapsed!“ (Lam. 90, 3.) Mis hirmus wilets, kurb lugu see oleks, kui sel päewal oma selge meele ära rikute joobnukstegewa joogiga!

Lapsed! see, kes teid kõige suurema hoolega walwas, kui kõik tõised juba ära tüdisiwad kiigutades, — kes oma unest ega waewast ei hoolinud, kui teil abi tarwis oli, — kelle armastus iial ära ei wäsinud, kes oma suust juu äie ära wõrtis ja teie suhu pistis, — kes oma elu oliwalmis andma, kui seega teid elus ja rahus hoida wõks. — ehk see, kelle läbi taewa Isa teile kõik muretses, mis tarwis oli, kes teile iial, kui teda palusite, leiwa asemele kivi ei annud, — isa ja ema — saawad nüüd „maa mulda“ saadetud. Misjega wõiksid, ja laps, kui

sel ajal ennaft joobnuks jood, seda kahju üleskaaluda, — et lastsid hinge waenlast eneselt seda „koputamist südame pääle“ riijuda, ja jäid kõwaks kui kiwi?

Matuselised, haulised, ärgu enam ette tulgu, mis südame walu ja põlastusega olen näinud, et lahkumiseks hana pääl wiinaga kurbtust püütakse kautada, otse kui ei wõiks ristiniimene ei ilmale tulla ega ilmas elada, ei ka ilmaft minna, muidu — kui ikka joobnuks-tegewa joogiga „patu=emaga“ sõbrustades, mida mitmed paganad meie häbiks — wõiwad.

Joodik peab unustama, muud wõiwad unustada paluda: „Speta meid meie päewad ülesarwama, et meie tarkust südamesse saame!“ (Lam. 90, 12.)

4. Sündimise- ja nime-päewad.

Joodik peab, kuidas kõik Jumalast antud anded, nõnda ka mitmesugused Jumala armu mälestuse päewad — üksnes oma hingele hukatuses ja saadana riigi kosumiseks. Ta sööb ja joob, ta kõneleb ja magab üksnes jooma=jumala auuks. Ta ei märka elawat Jumalat tänada, fiita, paluda — see on wõimatu — ta ei wõi muud, kui uut truust tunnistada pimeduse würstile. Ta sündimise-päewa pühendus on wõeriti, on hirmus — ta enese liia jooma läbi annab uut maad kuratile ja laheb teda oma südamesse sündida; ta ei wõi, ei taha paluda, mis muud teha wõiwad, kui tahawad: „Loo mulle Jumal üks puhast süda!“ Ta ei wõi ülewelt sündida, nii kaua, kui joodikuks jääb, pidagu elu ajal ka sada sündimise-päewa! Muud, kes joodikud ei ole, wõiwad, kui tahawad ja meelega Jumala abi seks ei põlga — wõiwad aga ka tuimuse sisse jäädes uut sündimist põlgada — üksi Issand tunneb seda wahet. Alaliku joodiku kohta aga tunneb iga inimene, et ta uuesti pole sündinud ja „ei wõi tema mitte Jumala riiki näha.“ (Joann. 3, 3.)

5. Jumalikud nimed.

„Püha ja kartuse väärt on Tema nimi.“ (Lau. 111, 9.)

Püha väristus ja auu kartus peab iga ihust ja hingest läbi tungima, keda Jumaliku nimega saab nime-
tatud! Põrmusse peame endid alandama Selle ette, kes meid Oma nimega ehitab, wolitab. Suur on see kutsimine, suur wastutamine ka. Waatame ükfi mõnest nimest, kuidas joodik neid kandes awaldab, et meelega ei tahagi püüda see olla, misjeks ennast lasseb nimetada: Pää, — isa, — kohtumõistja.

a. Pää.

„Mees on naese pää.“ (Ew. 5, 23.)

Kuidas joodik seda sõna teoga seletab: Ta on päewa 3 kõrtfis ilma söömata, mitte aga ilma mõistuse-rikkusa joogita äraraiskanud; näeb naese järele tulewat, riided ligi, sest mees on pool alasti ja riided on wiina eest müüdnud, tahab teda, kui pool põlenud tule-tukki trlest ära kiskuda, lähleb kurwa, aga lahke sõnaga ligi. Ei saa weel ennast öieti wälja rääkida, mees arwab enese auu liig alandatud olewat, wihastab hirmsasti, sõimab naese maa päält ära: „Sa tuled, häbemata loom, mind hüüdma, nagu ma seda ise ei teaks, millal aeg on kõrtfis ehk kodu olla; oled sa, rumal inimene, ära unustanud, mis õpetaja laulatusel ütles, (andku õnne elada, on tarf mees, kes üsna tõtt räägib) et: „mees on naese pää!“ Muud pole ta meeles, mis weel ööldud, sest et see ta meelt mööda ei ole.

Mõttele, sa oled naese pää — aga kuidas? „nõnda kui Kristuski on koguduse Pää“? (Ew. 5, 23.) Millal on Ta ennast täis joonud? Pole iial kogudus kahetse-
nud, et Kristus ta Pää on, küll aga mitmed, kõi naesed, kellel joodikud mehed on, kahetsewad elu-aja seda õnnetust, mida tuhandetes rahwa lauludes ja luuletustes

awaldamad, juba Katoliku ajast saadik: „Jeesus hoidku, Maarja kaitstu, kes saab joodiku mehele!“ Ja uuema aja lauludes: „Sumal hoidku seda neidu, seda neidu sündimasta, seda üles kasumasta, kes saab joodiku mehele, kõrtsi tee kõndijalle, wiina-waadi wahtijalle.“ n. t. j. „Vaeste laste ja lestekede naeste eest saab igal pühapäewal kirikus palutud; kes palub nende naeste eest, kellel hull joodik mees on?“ Lest naene kaebas: „On mul küll kurb elu, ometi parem kui enne; mis ma nüüd teenin, elan ka ise lastega ära, pole enam karta, kes majaelamise kõrtsi wiib, nagu enne, mis suure waewaga sisse teenisin; nüüd wõin südame rahuga pühast kojast käia, mida mees enne kirudes wandudes keelis, üteldes: ela sellega; mis sa süüa veel tahad? ju sa kirikust oma nälga said kustutada; — pole ma säält midagi suhu silma saanud — ei lähegi sinna paika, kust midagi ei ole saada!“

Kolmas naene kaebab: „Tuba on külm, pisuke kätis, tõine, kolmas põlwe ees pool alasti, kõik oleme keewas nälgas, ei ole aega tööd otsima minna; sure wõi ela, mees ei muretse muud, kui iseenele „kurgu loputist“; tuleb kord kodusse, siis magab, kirub ja wannub!“ Neljas: „Mees juba maailma kuiwaks laenanud, et aga seda „wiha põrgubett“ oma sisse neelda saab; wõlauskujad käiwad puretamas mu kaelas; mis mul neile käes tajuda on? pole minu ega laste juu seda petetud kraami maitanud!“

Sarnasel wiisil kaebawad kõik naesed, kes joodikute meeste külges on. Pulma-päew on nende suure wiletuse hakatuse aeg; astuwad neitsi wabaduse põlwest wangi põlwe. Hindu naene jõob mehe järel, joodiku naesel pole sagevasti midagi suhu pista.

Waata kord osawõtlikult ühe hää abikaasa ja laste ema päale, kes sa joodik oled; mis ütleb ju süda sees, kui neid oma süü läbi tunned õnnetumaks teinud olewat? Su abikaasal oli neitsi põlwes ehk mitu kuulsad kofilaft. Ta wõttis sinu kätt ja andes wastu, et sind armastas, seda lootes, mis „naese pääst“ loota wõib.

Sfamaja ja ella ema armastus ei jõudnud teda keelda, — on oma „kullase põlve“ otse sinu pärast maha jät-
 nud; — oled ja püüdnud seda talle jälle tasuda, kus ta
 nüüd sagedasti su ihu ja hinge pärast mures on, et otse-
 kohe meelega hukatuse poole lähed? Tal on „rasked
 päevad“ üsna ligi, ja oled külm ja tuim; ta ihu on
 valu täis, su pää on tanget jooki täis. Pole sul võima-
 lik olnud ei midagi muretseada, mis „häda tunnil“ tarwis
 oleks, sest ega sul muial raha ei ole „raisata“ kui ainult
 selle kõige kallima märja eest, mis sind joobnuks teeb, et
 pime ja kurt oled tõiße waewast oja wõtmas. Sul pole
 lusti tema, waid jooma sõbrade juures olla, sest kodu
 waatab puudus uksest ja aknast sisse, ja kõrtsis on raha
 küll; — „ega joodiku raha ei lõpe;“ — sõbru ka küll,
 kurbtus on jääl kaugel, keegi ei noomi sind, üsna „pool
 taewast“. Ta kaebab oma häda haleda armsa lahke
 sõnaga sinule — „naese pääle“ ja hoole kandjale —
 (kellele ta siis seda tegema peab?) — ja kuuleb sinult
 nukral häälel walju walusat wastust: „Oled ja üffi
 maailmas naene? eks kõik pole emaks saanud — mis sul siis
 enam häda kui tõistel?“ Sul pole enam tarwis nii sagedasti
 kõrtsi minna, sest „joodu märg“ on juba walmis, ei
 jaks enam waaruwaid jalgu alla hoida, wead pinu ääre
 pitali, wabandad ennast sellega, et „Sumala anne wõidab
 ikka patuse inimese ära,“ — magad kui surnud. Suh-
 tus weel üks tõine päämees üsna sinu kõrwa, kelle kohta
 ööbaks: „pere sööb, laud laulab.“ Mis oli siis see
 suur wahe nende mõlemate päämeeste wahel? Üks täitis
 täielt oma kohut, kuna tõine midagi ei teinud, mis tegema
 oleks pidanud. Emmis on pörjaste pää ja täidab oma
 loomuliku kutsmist, — ja see, kes ennast suuremaks kal-
 limaks pääks peab, wõiks ta juure kooli minna, sest
 ta oli seekord mõistmata loomast rumalam!

Naene pöörab ennast raske tunnil ühe õige Pää
 ja Sja poole, ja See saadab, et naabri naene weel para-
 jal tunnil tuleb, kui juba „surm suu juures.“ Sinu

poolest oleks ta võinud elada ehk surra, nagu kord ette tulnud, kus naene üksi oli; mehe oli saatnud naabri naist jala päält oma juure paluma abiks, kes aga pulma peresse läinud, ilma et kellegile sõna lausunud oleks sellest, — joonud joobnuks, jäänud magama ning kui hommikul ärkades naese häda ja oma eri oli rääkinud, olnud juba hilja. Küll kiiresti olivad lahked pulma-emad läinud, aga leidisivad omaks suureks kurvastuseks naese ja lapse mõlemad külmad ja surnud. Andisivad mehele selles meeleäratusemises jedad võrt tasumist, et selle peksuga juri. See oli ka „naese pää“.

Joodiku naene peab enneaegu haigussega sängist ülesajama, — sest kõik talitused on üksi tema kaelas kanda, ja on eluaegne naps külges, terwisest ilma! Veel paar korda sarnased päevad viletsjal viisil. Ta kiigutab poole võni haiget last, tõist uinutab rinna otjas, ei sa „filma pääle nahka,“ — peab poolest võist ülestõusma rehte rabama, sind pole kuskil, tuled lõuna eel kõrtsist kodusse ja kurjustad, et naene, kes õsuma läinud, pole sulle liha ja limbi leent keetnud, sest muud haigele ei maitse, — ei mõtlegi selle pääle, et joodiku elu-majas alati suur puudus igast asjast on. Vähe enne päeva-weeret ruttab naene kodusse, kus tal pool tosinad tööd ühe hoobiga ees on: leeme katal tulele panna, lambad vastu võtta, lehmad liipsta, wafikad joota, leib fiske seada; jääb wahel jälle „pijufest“ imetada ja suuremaid lapsi aidata. Sina oled küllasse läinud, kus eila peud peeti; ehk saad veel piisa „talgu märga.“

Nasta 5 järele oled saunamees ja pead jääb pulmad tõist korda: oled oma talumaa äralakkunud ja oma hää naese enneaegu hauda saatnud. Naabri rahwas kaebawad: „Mees saab küll naese, aga lapsed ei saa enam ema!“ Ugeja! ära mine kaugele sarnast pilti otsima, leiad ligemalt, leiad ehk iseene juurest; — oled ehk ka seesugune „naese pää“, mõtle: üksi mees on naese pää, aga emmis on pörjaste pää!

b. Tja.

Pisuke Manni otsis ja noppis suure hoolega maafitaid. Suu jooksis wett, ei täinud midagi suhu pista, warwas wastu kiwi waesel lapsel weriseks löödud, kuna wäikene Tuku korwisi punudes „öö kõrwast juure wõttis,“ kus kallal sõrme ära weristas, alati oma lootust awaldasiwad: „Taat lähleb pühapäewal linna, toob pildi raamatu, toob saia!“ Em' oli kana pesa üles leidnud, tükki 10 muna sees, enne oli ka, andsiwad kõik omad kaubad isa kätte, saatsiwad selle palwega minema: „Too munade eest lammastele rohtu, lastele pisuke kooliraamat ja saia, nägid küll, kui suure waewa ja lootusega wäetimid midagi müüa korjasiwad; — ole nii häa, „ära kasta märjaks“, hääd teed!“ Pisuke Tuku ja Manni laulawad kõige päewa: Tule koju taadikene, too linnast pildi raamat, wäikene Miia lijab kätkest juure: „taia ka!“ (saia.) Ohtul ei tule uni silmi, öö läbi ootawad, walwawad, uinuwad kord koidu ajal, ärkawad waremine kui muidu, esimene mure küsida: Kas taat on kodu, on ta juba tulnud? Mitu päewa ja ööd weel, juba em' teab, mis loota. Neljapäewa ööl on tulnud, magab ula all kui furnud, hobune keewas nälgas, ise haige ja pahane; köht tühi, tast tühi. Pole lastel midagi. Lambad suuregu ehk elagu rohu poolest. Kohtumees äratab maast üles: „Kus päaraha on? mis muidu selle tarwis 4 wakka wilja magasiniist julle laenasin?“ Wili müüdüd, raha raisatud wiina eest. Naesed, lapsed kurwad. Kohtumees lähleb sülgedes wärawast wälja: „Küll su ainus lüpsilehm laupäewal müüakse!“ Keegi saadab, kes 10 päewa ümber hulkunud prassides, naese lastele laulatuse sõrmuse ja poole saia, kui „isa wiimne mälestus“; oli lubanud omale otša pääle teha; — oli 4 wakka wilja laenanud ja oma joomasõbradega ära joonud. Naesel oli laps käte pääl, pidi kätti panema, köhtub aga hirmjasti selle jälelda sõnume üle, ihu, käd wäriješiwad,

paneb lapse kätkest mööda; see kukub kivi põrandale puruks maha wigasteks, ja lapse „isa“ oli ise see lapse terwise riisuja!

Isa tuleb lastega püha lauast, läheb ja jääb kõrtsi lahkuma sellesama jooniga. Lapsed paluvad teda ära tulla ja saavad kärelda wastuse: „Minge kodusse, mis teil mind kästida ehk keelda tarwis, ma teen, mis tahan; eks teie ei tea, et laste ja naesterahwa kohus on Jumalat paluda? ega see minu kord ei ole, ega minust õpetajat ega kõftrit ei saa!“ Tuleb alles teisipäewal tagasi, kõit uued kiriku riided rifutud. Lugeja! mis tuleb siin su meele „auu kuuest“, — kas see pidi rikumata olema? —

Kord pidin südame waluga kuulma ja nägema, kuidas isa pojale kõrtsis wõeriti 4. käsku äraseletas. Oli ise ülearu wiina wõtnud, pakkus pojale ka. See ei tahtnud. Näitab weel proowi, pakub uuesti. Poeg wäänab pääd wastu. Isa joob jälle, kiidab joobnuksstegewat jooki; poeg ei taha. Käsi juua; poeg ei joo. „Joo! mis sinust sedamoodi meest saab!“ — „Ei!“ — Joob ise weel üsna wihatsti. „Noh, katsu õmeti!“ — Nüüd loeb ja laulab kõit meelituse sõnad ära. Ei poeg weel joo. Isa kannatus lõppes; weel waewalt jõuab ennast pidada, et poega ära ei kagistanud. Nüüd ähwardab hirmsasti. Wiimaks toetab ennast 4. käsu pääle: „Eks sa lurjus ei tea, et 4. käsk nõuab wanemate sõna kuulda? mida siis koolis talwet 2 õppinud oled? panen sind äitimat looma muidu sinna leiba raistama? Suba 20 kopikat — see häbemata raha, mis raamatute eest ära läheb, olen su eest maksnud, mis sest kasu? — oleks ma selle raha ära joonud, ma teaksin, et kord eest wälja läinud!“ Pakub jälle. „Waat' nõnda, pane suu pääle, katsu mis hää; wõta wanema sõna: eks Jumal ise käsi isa sõna kuulda ja teda auustada? — õpi 4. käsk paremine pähä!“ — „Em' ütles, et olla tibe märg, mis mõistuse ära riisub, pidi wanema wennale witsu andma, et pühapäewa õhtul

purujoobnud oli, — käskis mind eluaja selle eest hoida." Siitsaadik oli keegi külaeit waguşi päält kuulnud ja püüdis nüüd awaldada, et naestel selle juures üsna emalik õigus olla; tema maanitseda oma lapsi ka, mitte joodiku isa jälgedes käia. Nüüd kirus ja wandus ta kõik naesed ja emad maa päält ära, kes üle meeste ennaft panna ja tõist moodi lapsi õpetada kui isad, kellele igapidi ülem meelewald olla antud. „Mis isa ma olen, kui poeg sõna ei kuule? Joo!“ — „Em' keelis ära, ei tohi ega taha!“ — „Dns em' üle taadi? tõine on käsutäitlik, poeg, üsna „kuida kand nõnda wõsa“ — las' em' teda kiputada, küll ta mu küüned saab maitsta, kui kodusse jõuan; — ehk saad ise juba praegu; jah, rüüpa ära!“ Laps waene wärises, ei julgenud enam wastu panna. Rüüpab, peab weel jooma, aetaße pool wägisi kaela, sülgab, öögatab, läkastab. „Soh, nüüd wõib loota, et meheks saad! Kui ma su wanune 13 aastane poisj olin, oli juba amet ammu selge; mine waata, mis hobune õues teeb! Dot' oot', wõtame kord weel, soh, mine nüüd, nüüd olen 4. käsu ise sulle kätte õpetanud, mida koolis mitmel aastal pole jõudnud teha; katjugu koolmeister tõised käsud ka nii hääks teha.“ Poeg ei tule tagasi, isa läheb waatama, imesteleb naerdes: „Eks ma ütles, mis kanale tarwis on: pidanud wäeti minema loomale põhku ette kohendama, jäänud ise sülle kraawi sirewele, suu otse lasu sees, nina mulla sees!“

Kord tahab 7 aastane laps tõiste oma sugustele näidata, kuida isa pühapäewa õhtul joobnud olles „weera waara“ käinud: murrab waene maha kukkudes lõuakondi puruks — eluaegne wiga külges, jooksj haigus käib sees.

Laste isad! Millal on See sarnast jäledat pilti ja kõlwatumat märki oma lastele annud, kelle nime ja kannad? Ära lasse jumaliku nime omale sõimunimeks saada!

Teie ellad emakesed, kahju, liig kahju, et teid mitte hoopis wabandada ei wõi, waid seda rasket sõna: „mida külwad, seda lõikad“, teie meele pean tuletama. Teil

on liigjoomijest Jumala ees suur süü, kui ka ise ialgi pole joobnud olnud, siis: kui selle wastu ei sõdi ja päälegi awitate seda saadana tööd! Teie annate, pakute nurgawoodis ja pidude pääl lastele wiina ja wilutate neid joodikuiks; — ja keelad neid wiimaks ja kahetsed, aga liig hilja. Sa lõikad, mida ise külwanud, tõmbad omale „weske kiwi“ kaela. Paneks ma ju lapsele nuiaga pähä, et pool surnud maha langetks, ja peaksid mind mõrtsukaks; ja teed ise hoopis pahemat oma lapsele ja arwad, et armastaja ema oled! Poeg, alles muu töö pääle nõder, aga jooma paikades küll tugew, on püha-päewiti kõrtsis poole ööni. Isa ei jalli seda, on lapse üle mures, kahewahel. Ella emake teadis, aga warjas asja lugu. „Poeg on jääb ja jääb mu eride pääl“. Nii igakord isa petetud. Ema walwab poole ööni, mõnikord terve öö, kunni poeg tagasi tuleb: et temaga waremine saaks jutud ühte rääkida, kuidas taadi ees tarwis kosta: räägi nõnda ja nõnda — nõnda — weel kord, kas kuuled, „nõnda“, siis isa süda jääb rahule!“

Isa suri. Poeg sai peremeheks. Tuli sagedasti kõrtsist puru-joobnud tagasi. Ema maanitses. Poeg sulus ema juu seega kinni, et wiinapudeli taskust tõmbas ja pakkus. „Kuidas wõin kuri olla, kui poeg „kõwera käega“ kodusse tuleb?“ Nüüd tuleb ema kord kirikust, laudu kõrtsi. Näeb poja kõrtsi ukse ees seiswat, kuuleb, et terve kiriku aja jääb aelenud. Tahab ära tuua. Poeg näitab rusikat ja alasti hambaid kirudes: „Kui omad lõuad ei pea ja siit ära ei kafi mu filma alt, teen sulle uue filma näu ja uue pää!“ Hirm, jälestus on seda ütelda. Oh need paksub paelad, oh need kõwad kõied, mis joodiku ümber on seotud pimeduse wüerstist!

Poeg, kes Siberisse pidi warguse pärast minema, palus kohtult weel üht armu, et oma ema wõiks „Jumalaga jätta.“ Ema tuli. Poeg, nagu emale suud andes, näris hammastega ema nina pääst ära ja sajatas: „Olgu see ju pehmuse palk ja mälestus. Kui ma esmalt

purjunõela warastasin ja ennast jooõnuks jõin, ei karis-
tanud ja mind. Nüüd olen suur joodik ja tarwitan selleks
enam raha, kui auuga teenida jõuan; pidin warastama
suurel mõõdul. Sinu pehmuse süü pärast saan nüüd
surma witsad!"

Jõukas talupere ema andis pojale kiriku teele „kõrtsi
kopikaid" kaasa. Wiimaks oli kirik kõrwa asi, kiriku
teeraha pää asi, kunni püha koda hoopis maha jäi ja
aina joomapait armsaks ajawiitekse sai. Tarwitas roh-
kem, kui emal anda oli. Jõi talumaa waeseks, ja kes
nälga ja koera-elu kõige enam maitseks, oli endine helde
emmekene.

Süüdku See, kelle hääl ja nimi Wägew on, pasuna
häälega iga kurati tööriistale kõrwu, kelle hulgas ka
Jumala nime kandjad on: „Kes pahandab ühte neistsi-
natist pisukesist, kes minu sisse usuwad: sel on parem,
et weske kivi tema kaela peaks poodama, ja teda ära-
uputama sügawama mere kohta!" (Matt. 18, 6.)

d. R o h t u m õ i s t j a . (Wallawanem, kohtumees.)

Sul on nimi ka Sellelt, kes „pää
kohtas" on.

Toimetad ja oma ametit nõnda, kui Jumala ase-
miku kohus on? Rord kuulsin, kuidas ameti wannutamise
ajal sai maanitsetud: „Suudas andis Teesust 30 hõbe-
tüki eest ära, fina annad Teda juutäie wiina eest ära.
Desel naesel ja waesel lapsel pole muud sulle anda, kui
filma wett, sellepärast oled ka temale kurt ja pime ja
pöörad õigust selle poole, kes sind on wiinaga loputanud!"

„Meelehääd ja annid teewad tarkade filmad pime-
daks," ütleb Siirak 20, 29. Rord andis keegi oma
naabrile nõu: „Katju nende wallaesikutele wiina anda:
siis pole magasinis nii ergud kaeru ega lustjaid wilja sees
nägema; sünnib pikem salwe, muidu ei kõlba, saadetakse
tagasi, pannakse uuesti tuulama." Üks salaja wägi

weab joodikuid selle hirmsa joogile, niisama kui ema lapsu-
lest kättpidi, ja see on see wägew „p a t u = e m a.“ Naene
kaebab: „Kohtumehe amet rikkus mu hää mehe ära, nüüd
magu suus, kus ligi saab, jääb tõmbab ennast täis ja
rikub maja rahu!“ Tõine: „Tuleb ta kodusse, enne läksi-
wad lapsed hüpates vastu, nüüd aga katsumad, kus keegi
peitu saab, woodi alla ja pinu taha, — muidu saawad
luua wart“. Kolmas palub filma weega: „Urge laske
mu meest kohtumehe ametisse kinnitada, tal on enne järg
juba käes, siis on talumaa maas, lapsed ilma kaudu
hulkumas!“

Mehetele on naabri loomadest põllul suur kahju teh-
tud. Kaebab. Kohtu otsus tuurib üle aasta, et „kuluta
tee“ juba kohtu majasse, mis seega lõppes, et kaebaja
enese aed olla maas olnud, keda salaja üles teinud: see-
pärast ei midagi õigust pole kahjutasumist nõuda. Asi
oli aga nii: Kaebtusealune oli „õigusemõistjaid“ joob-
nustegewa joogiga lakutanud ja nendest enestest wälja
õpetatud, kuidas kaebaja juttu waleks teha — ning seda
pani jälle üks tõine „Õigusemõistja“ oma protokoll, keda
omal ajal saab ettelugema, waata: Slm. r. 20, 12.

See on hirmus, kuidas wiina sõbrad kurati paelus
finni on, pööra filmad ja kõrwad tee pääl, laatade pääl,
pidudel ehk kes teab kus pool ehk pääl olles, — ja näed,
et „kuri inimene toob kurja wälja oma südame kurjast
warandusest, sest missest süda täis on, seda räägib tema
suu.“ (Lut. 6, 45.)

Üks teeb pattu suuga, tõine kõrwaga, kui lustiga,
hää meelega päält kuuled: ajaraiskajate agulemist, ede-
mate heitlemist, huffaläinud inimeste hullamist, juhwide
jugamist, jäledate jägelemist, kõlbmata kõnet, lollide loru,
laiskade laimduft, meeletumate mõllamist, narride naeru,
pillkajate pinkisi, raisku läinud rahwa rabelemist, sõgedate
õnu, tuhwide tülitsemist, hullude ukutamist, wallatumate

waidlemist. Kui pead joodikute hulgas olema, siis ole ükski ihuga, mitte südamega. Olgu see sulle jõle, mis nad teevad ja räägivad. Ära saa nende patu osaliseks! Saadan on valmis omad nooled su pääle heitma, sõdi Jumala jõuga „waimuliku sõjariistaga, waimu mõõgaga“, muidu satud wiinasõbrade paelusse, — et Daweiga wõitfid öölda: „Ma wihtan tige date feltsi ja õelate juures ei istu ma mitte!“ (Paul 26, 5.)

Joodik peab, kõigiga mis tal on, hingewaenlast orjama; muud wõitwad seda, kui ei wõitle!

V. Joodiku waidlemise ja wabanduse sõnad.

Uga mina ütlen teile, et inimesed peawad aru tegema kohtupäewal igaühhest tühjast sõnast, mis nemad on rääkinud. Matt. 12, 36.

Kawalal hingewaenlasel on hädasti waja oma orjadele, nende südame waigistuseks sadade kaupa salmisid pähä ja südamesse õpetada. Selle walerahu sees uinutab ta omad lapsed patu unele ja püüab nii kaua kinni pidada, kui hing paljas ja alasti Jumala püha kohtu ees seisab, ja aeg on hilja patust pöördä. Ta nõelub ja paikab oma orjade riidid päält näha üsna ilusti hilpudega. Nad loodawad, et see kuub hää küll on, ja ei nõua paremat „auu kuube“; aga kohtudes peawad fõrd kuulma: „sinul ep ole pulmariiet!“ (Matt. 22, 12.) Siin wõid ennast tuhandete sõnadega wabandada, — jääb üks sõna selle poolt, kelle sõnale ja Waimule ja siin südant kinni panid, — ja sinu lugu on, et su kohta mak-
 sab: „Uga tema ei saanud sõnagi suust“.

Nii ärawõitmata tugewad toed, misseks joodik omad wabandused arwab, on waleliku isa sõnad, (Joann. 8, 44.) ja üks sõna „walguse Tsast“ purub neid suutmaks maha, nagu suured suisupilwed tuul hoopis kautab.

Olgu mõned üle waadetud ja mõnede pääle iseäralikult wastatud.

„Oma ihu, oma raha, oma aeg; on luba omaga teha, mis tahan!“

Wale! Näita ette, mida omale oled loonud ihust, kui palju wara ja raha ilmale tulles kaasa töid; näita furd fõrmega päikese pääle ja ütle: sel päewal olen min a teda lastnud tõusta, lasen paista ja just üffi minu sõna pääle saab ta jälle täna õhtul weerema! Wõid ja seda kõik, siis on sul õigus, muidu ära kiitle! Laseme walguse Isa sõna furd „waleliku isa“ sõna pääle langeda, siis on ta tugewus kadunud.

„Eks teie ei tea, et teie ihu on püha waimu tempel, kes teie sees on, keda teie Jumalalt saanud, ja teie ei ole mitte iseeneeste päralt.“

Minu päralt on hõbe ja minu päralt on kuld, ütleb wägede Jehoowa.

Sinu päralt on päew, öö on ka su päralt; Sina oled walget ja päikest walmistanud.“ (1 Kor. 6, 19. Agai 2, 8. Law. 74, 16.)

See, kes julle kõik andis, saab furd su wastu ütlemata: „Tee aru omast majapidamisest!“ Sääal on su suu kinni, on su wabanduse sõnad su utumaks otsas.

Üks ainus asi on su oma, see on: patt. Selle patt on surm ja igawene hukatus!

„Eks teda juba ammu, wanast ajast pole wõetud?“

On ka juba wanast ajast saadik kahju teinud ja elu wõtnud, waata Holowernes: Judit. 12, 30. Runingas Belsatšar: Tan. 5, 4.

„Eks suurem hulk kõik jedasama ei tee?“

Juba wanast ajast, meie esiwanematest saadik on kõikidest pattu tehtud. Jõle mõte, kui arwad, et sellepärast paha asi hääks peaks minema: et ammust ajast kõikidest teha!se!

„Urge wõtke mitte sellesinase maailma sarnased olla.“
(Rom. 12, 2.)

„Wiin teeb kohe sõbraks.“

Jah sõbraks, et seda rutem jälle riidu minna, ja „lepituft“ wõtta, kunni „kukkur enam sõna ei kuule,“ ehk laua alla langed. Ihesugune sõbrus oli Daweti ja Soonatani wahel; pole kuulda, et see joobnukstegewa joogiga oleks tehtud. „Kes nüüd tahab maailma sõber olla, see saab Jumala waenlaseks.“ (Jaf. 4, 4.)

„Kes ei wõta jooma paikas, seda naerdakse, pilgatakse, tõngatakse, wihatakse.“

Joodikud naerawad, kiusawad, sõimawad sind, ähwardawad ka, kui nende seltsi ei heida; ja ei jõua seda ära kanda. Mis siis, kui timmukas ootab? Ju pää on surma kiwi all. Üks ainus „ja“ ehk „ei“ wõib ju elu päästa: salga Jumalat ära, ja sa oled prii, wõi tunnistata Tema omaks, ja ju elu on siin lõpetatud. Mida walitsjed nüüd?

„Jumala sõna peab enam kuulma, kui inimeste sõna“ (Apost. 5, 29). Ta sõna on üksi enam wäärt, kui kõiwide joodikute sõnad terwes, laias maailmas.

„Urge kartke neid mitte, kes ihu ära tapawad, ja ei wõi pärast ühtegi enam teha. Aga kartke Teda, kellel pärast äratapmist meelewald käes on: põrgu heita.“

Kas see kallis Jeesuse sõna sulle jõudu ja kannatust ei juuda anda, kui sind tõepoolest peaks sellepärast wihatud saama, et Temale tahad truuiks jääda? „Õnsad on need, keda tagatiusatakse õiguse pärast, sest nende pärast on taewariik.“ (Matt. 5, 10.)

„Joogem nüüd; kes toises maailmas seda enam saab?“

Siin oled kord tõtt ütelnud, waata Luk. 16, 24. Sää! igatjes ka keegi asjata tilka wett! Oled sa meelelega ennast Jumala riigist lahti löönud, siis ei puudu finusse see ütelus: Matt. 26, 29.

„Jooigem nüüd; pole enam midagi toimetada; heidame magama!“

Sa tegid tööd. Toimetasid täielt omad mitmesugused erid. Sellega pole poolegi veel kõik äratehtud. Üks töö on kätkest hauani, ilma wahe pidamata. Sellest ei arwa ja ei midagi oma kohuseks: „Nõudke eneste õnnistust taga kartuse ja wäristusega!“ (Wilib. 2, 12.) See on joomase pääga hoopis wõimatu asi.

Kes sulle usaldada wõib, et see su wiimne uni ei ole? ja kus saab siis su hing, kui sa kui joodik sured?

„Wõta hästi; kes seda siin nägemas on?“

Wõimalik on, inimeste silma petta, aga küll See kõik näeb, kes „pää kohtas“ on. Sellega tunnistad awalikult, et Temaft midagi ei hooli ja surelikkusi inimesi enam kardad. „Kas keegi wõib warjule minna warjupaika, et Mina ei peaks teda nägema? ütleb Jehoowa. Et Mina täida taewad ja maad? ütleb Jehoowa.“ (Jer. 23, 24.)

„Ma pole ju joobnud meelega midagi unud paha teinud, ei ole riidlenud ega ei keslegile halba sõna annud.“

Kawal hingewaenlane teeb patu naljaasjaks, kunni surma tunnil ühe hoobiga kõik su süüd ette paneb; ja näed nagu peegli sees, kui kuri sa oled — ta tahab sind Jumala armust eemal siis hoida ja Sellest ära hirmutada, kes su ainuke Abimees on, et su lugu oleks kui Rainil ja Juudal.

Püha Waim noomib sind ka patu pärast, aga hoopis tõisel põhjusel: et pead oma süüd tundma ja armuajal andeksandmist nõudma ja õnneks saama.

Üks ainus patutöö on juba täielt wäärt, et sind igawesse hukatusse saadab. Keegi pani majad põlema, warastas, tappis mitu inimest. Tõine oli ühe ainja mehe mõrtsukas, aga mõlemil oli üks ja seesama tee jalgade all käia: w o l l a s s e.

„Sest kes kõik seda käsuõpetust peab, ja ühe käsu-

õna wastu eesib, see on kõigist süüaluseks saanud." Sat. 2. 10.

"Ma pole ju suur joomamees, ei ole kõige hullem joodik; ega see pole liigjoomine, kui inimene arwa, laatadel, teereisidel, sõbrade hulgas, pidudel juhtub ülearu saama, et mõistuse ära warastab pääst; ma pole ju "ööd päewad" selle sees. Enam päewi olen selge, kui segase meelega ära elanud.

Misal wiin mind ära on wõtnud? eks ma alles ei ela? on enne meid joodud, junnakse pärast meid ka. Wõin need korrad üleslugeda, neid pole palju, kus lana all, tõiste jalgu maas olen olnud, enamasti ikka ise oma jalgu all wedanud — hulga seas on hullemaid, walla sees wallatumaid, küla sees kõlwatumaid, patuste hulgas weel pahemaid?"

Need on usmata rahwa sõnad. Ta pole wiina surma surmatud, elab alles, ei taha enne uskuda, et joodik on, kui seda nõndasama tunneb, kui ülem päälif, kes Geliase sõna ei uskunud ja surnuks sai tallatud. (2. Kun. r. 7, 20.) Siis ta uskus — aga hilja! Üksford tuleb ka joodikule aeg, kus ta usub, et joodik on olnud, siis kui tunneb ennast hukatuses olewat, kui armuajal pole uskunud. Urge laske Urapäästjat praegu ilma asjata teid õnnistuse poole kutsuda, muidu saate ka kord asjata kishendama: "Jssand, Jssand, tee meile lahti!"

"Kes ta siis ära peab elama? kust muidu kõrtsimehe põld kaswab?"

Ei finul seft kosta ei ole, kui pruukimata jääb. Ei wõi ja üht ainust korda nimetada, et sulle selle poolest süüid on pakutud; küll aga tuhanded korrad sulle süüid antud Jumala ja inimeste läbi, et oled joonud ülearu. Ei see sünni armastuse poolest tõise wastu, waid oma enese liha meele täitmiseks, et ennast täis jood. Omad wiimsed "weeringid" pani leff naene muiale, see sündis armastuse poolest: — see, kes "pää kohtas", kiitis seda.

"Sellepärast ta ju tehtud on, et peab jooma."

Sa räägid neid sõnu ja oled ise juba purujoobnud. Uwalda, kui wõid, kes on sulle kohuseks teinud, ennast joobnuks juua? Ei sind saa wägisi hääle teole sunnitud

ega kurjusele keeldub. Sul on prii meelewald walttjeda: elu eht surma. Wõid kõige kasulikumad asjad oma kahjuks pruukida.

„Kus need kõik mahtuwad? tühi asi kõik, kus üks saab, sinna saab ka tõine!“

See näitab kõige kawalam hingewaenlase salm olewat; küll ta siis „ühe jala pääl“ rõõmuga hüppas, kui jeda oli pähä ja südamesse õpetanud oma orjadele, neile: „Kelle ots on hukatus, kelle jumal on nende kõht, ja kelle auu on nende häbi sees, kes maapäälised asjad nõudwad.“ (Wilib. 3, 19.)

Sellega uinutab ta nagu ellsa emake oma rinnalapukest magama, ja kiigutab jälle, kui peaks wähegi ärkama, uue magusa unele, kurni näewad ja tunnewad, mis siin pole näha tahtnud uskuz, et üsna kõik jälle ühes paikas koos, ja on küll mahtunud, — aga ei anta enam wee ega joodnukstegewa joogi tilka keele jahutusjeks! Mõttele Noa aja, Soodoma, Komorra linna ja Israeli rahwa pääle. 8, — 4, — 2 hinge leidsiwad armu. Üle kahetsama uppusiwad ära, üle nelja põlesiwad, üle kahe suriwad kõrbes. Sa wõid oma sõna pääle uhke olla, et tõeks lähed: Dled ja usmata ja tõise patu osaline, siis: „kus üks saab, sinna saab ka tõine!“

Ärgem tõmbagem jeda rasket sõna oma kaela: „Aga teie ei taha mitte Minu juure tulla, et teie elu saaksite!“ (Joan. 5, 40.)

„Suur on Gwesusse rahwa Tisana!“

Apofst. 19, 34.

Nagu Tehwanuse jutluse pääle Suudid hambaid kiristasiwad, omad kõrwad finni pidasiwad, juure häälega wastu kisendasiwad; — (Ap. Teg. 7, 51—57) — nagu Weeliks Pauluse maanitsust kasinast elust ja tulewast koftust kuuldes ära ehmatas ja kästis: „Mine sets puhuks ära, kui mul enam aega on, küll ma siis find kutsun;“

— (Ap. Teg. 24, 25); — nagu Aasia maal Gwesuse linna rahvas tema jutluse pääle „tegiwad kõik ühte häält ja kšendasiwad ligi kats tundi: juur on Gwesuse rahwa Diaana!“: Nõnda kšendawad ja kostawad kõik joodikud joobnukstegewa joogi, kui „patu=ema“ eest, ta olla „arsti meelitus, armastuse awitaja, armastuse hallikas, armastuse wõrk, abi rohi, arsti rohi, elu rohi, haawa paran= dus, hinge rohi, ihu karastus, ihu sojendaja, ihu röömus= taja, ihu kergitaja, igawuse kautaja, julguse andja, jutu jätk, Jumala anne, Jumala wiljute, (Jumala wiljute kurja ei tee), keele-kõidiku lahti päästja, keele kaste, kurgu puhastus, kurgu karastus, kurjuse kautaja, kärje mesi, kallis märjute, kōsja wõrk, kurbtuse kautaja, kurbtuse unustaja, kartuse kautaja, kauplemise abi, kõne mõnu-andja, kauba kinni= tus, kauba tulu, liikmete kinnitus, laulu andja, lõbu andja, lusti pidaja, meele lahutaja, meele jahutaja, meele hää, noorte meeste koolitaja, nõu andja, nõu leidja, nõu abi, nõu hallikas, nõu tulu, ohu rohi, patu unu= taja, pää parandus, pudeli rööm, rahu andja, riiu lõpe= taja, röömu rohi, röömu hallikas, sööma tulu, sööma uherdi, südame tugewus, südame kinnitus, südame julgus, südame rööm, sõbraks tegija, sõbrade ühendaja, sõbruse fide, sõbruse hallikas, sõna kõwadus, sõna tulu, sõna abi, terwise saatja, terweks tegija, terwise hallikas, terwise rohi, une andja, wapraks tegija!“ j. n. e.

Kui asi ise paha, ei kiitus teda ei paranda! Tuhandele wale salmile lase üks tõesõna langeda, ja nad on purustatud. Suitšu sambad suured ja tugewad näha, — paljas wäikene tuule õhk puhub neid laiali. Iga päewases elus, (kes tõtt tunnistada tahab) — teewad joodikud ise teoga omad kiidusõnad waleks. „Ihu sojen= daja“ tegi mehele seda, et külмага saani pääle wiimast und uinus. „Riiu lõpetaja“ tegi, et riid uuesti algas, kuni mees kõrtši ahju päält peeru-lõmmu wõttis ja was= tasele surma hooi andis. Pööra tähendus ümber, siis on aru käes. „Pää parandus“ — pää haigus; „kurb=

tuse kautaja" — kurbtuse saatja ja walmistaja; „rahu andja" — rahu rõõwel. Just nagu eespool „patu-ema" laste tõised nimes, mis joobnukstegewa joogi laialist mõjumist awaldawad.

Meie teame, et tuhanded oma hääle ära karjusiwad Tiaana kiituses. Palju aega, palju raha raiskasiwad, mis kuldseppi rikastas. Waata Ap. Teg. 19. Ta oli ka tõesti omal wiisil ja ajal suur ja kuulus küll. Kõik Aasia maa, „maailm" kummardas tegewuses teda, nagu ka wana aja ilmalikud kirjad tunnistawad. „Ewesuses oli üliwäga kuulus, rikas, kallid tempel olnud, ebajumala Tiaanale pühendatud. 220 aastat on terve Aasia maa teda ehitanud 120 wägewate kuningate juhatusel. Iga kuningas oli ühe suure kalli Marmorikivi samba, mis 60 jalga kõrge, tema auuks teha lastnud, igal sambal 30 ime-ilust nikerdatud kujusid ja wigurid sisse tikitud. Et maawärisemises kindlam oleks, on Gersifon teda soo sisse ehitanud. Templis seisnud suur, alasti naesterahwa walge Marmorikuju, sõjariistus. Mitte üksi Ewesus, waid terve suur Aasia maa käis teda kummardamas ja tõi temale üliwäga rohkid andid. Sest tuli, et see tempel liig rikas oli ja palju preestrid, ametimehi ja kuldseppasid pidada mõis, kelle üle Timetrius oli, kes tõised Pauluse wastu üles kihutas, kartes, et tema teenistus kaub, kui Tiaana auu alaneb. Üks tühipaljas mees Heróstratus, — kes ühegi nõuga omale kuulsat nime ei saanud, mis järel ometi wäga igatses, — põletas see wäga kalli, kuulsa, rikka templi maani maha. Et ka seegi tühi lootus tühja pidi minema, keeldi jurmanuhtlusega ära Ewesuses, et üksigi ei tohi Heróstratuse nime oma suhu wõtta. Sel päewal sündis Aleksander suur, kes selle maa wõitjaks sai."

Praegu ei ole Ewesuse linna aset enam hästi tunda. Joobnukstegewa joogi, kui „patu-ema," kiitjad saawad ka kord, nagu Tiaana kiitjad, nägema, et nad tühja on kummardanud ja asjata auustanud. Oled tõe poolest

haige, on surm suu juures, siis näed ja tunned, kui tühi asi see oli, keda nii rängasti orjanud, keda nii kaunisti kiitnud. Tühja läinud on Diaana oma kiitjatega, tühja saavad joobnuksstegewa joogiga tema eestseisjad!

Loed Jumala sõnast. (1. Joann. 4, 1.)

Kõige kardetavam on, kui saadan „walguse ingli näul“ su juure astub. Ta tuletab sulle Jumala sõnast poolikult, üksi need asjad meele, mis su liha meele järele on, mis sind uinutawad patu unele, — jätab need sõnad kõrwale, missega kurja keeldakse, hääd kästakse, — kunni, kui ikka warjule on jõudnud hoida, siis kui aeg hilja, — nagu „mõiraja lõukoer“ su ette astub ja kõik just need sõnad, mis enne warjule hoitud, su ette seab, et sind su pattudega hirmutada ja Jumala armust ära kohutada, et sind hukka saata!

Joobnud inimesed pakuwad ükstõisele wiina ja joo-
wad, et küll waesed jääb juures, aga trööstiwad endid:
„Mis inimene ilmale toonud, ehk mis siit seltsi pannakse?
— kästakse ihu eest hoolt kanda, — mitte wara korjada,
mis toi ehk rooste ärarikub, mida wargad warastawad;
— kästakse ikka rõõmus olla; — kästakse palwet teha
tõine tõise eest; ise joome ja elame rõõmsasti, eks waesed
meie eest palu Jumalat, — ta lubab palwid kuulda, —
on armuline ja helde, — ei pea igawesti wiha, — ega
ta nii häfiline ei ole? — annab andeks, — halastab;
Noa jõi ennast joobnuks, — waga Dawet langes, —
Jeesuse ise käis pulmas, tegi wiina; — ega Jumal ini-
mest pole selle tarwis loonud, et teda hukka saata? —
eks kõik pole waesed patused?“

Süüd tõiste pääle.

Kõik näeb lihalik inimene oma juures, mida näha tarwis nii hädasti ei oleksigi, kui: ilus nägu, ilusad riided, mõned silmatirjaks tehtud hääd teod, — kahju aga, üht

asja, mis kõige enam äranägema peaks, seda ta ei näe, see on: ta süü ja patt! „Tõine on patune“, — on liig kerge ütelda. „Oleme kõik patused“, — on kerge ütelda. „Mina olen patune“, — on raske ütelda. „Mina olen selles ja selles asjas süüdlane“, — on kõige raskem süuga ja südamega ütelda; Taweti wiisil tunda on sellel, kes uuesti pole sündinud, hoopis võimatu, ning ütelda: „Mina t u n n e n oma ülekohut!“

„Miks teda siis kõrtsi pandud? — miks joomapaigad ehitatud? — ega see minu patuks ei ole, kui joochnuks, joon, on selle patuks, kes wiina teinud; kui teda ei oleks, siis ei võiks ma juua. Sõber meelitas, palus, ajas pool wägisi kaela, pani mind ärajuoma; kes ilma wiisi wastu võib panna? ega mina seda pole wälja mõelnud, on enne meid juba olnud!“ Wiimaks, kui kellegi muu pääle süüd ajada ei saa, kui kõik oma päält süü äraweeretawad: peab Jumala enese pääle jääma: „Jumala a n n e võib ikka patuse ära; mis Jumala anne wastu maksab wõidelda? — nõrk p ä ä!“

Kui joodik põhu ära müünud ja lakkunud, mäda=nenud katuse õlgedega loomad kewadel sөөtes neid äranälgab, siis: „Jumal ei anna looma õ n n e, Jumal nuhtles loo=mad käest ära, ei lasse loomi sigida!“ Kui põllule wäge pole pääle panna, — et loomad ja põhk puudu=wad, — ja ei ole võimalik hästi künda, harida, siis: „Jumal ei lasse põldu kasuda, ei õnnista põldu; wili läks hukka; põld ei anna midagi wälja; Jumala ilmad, aeg on sant!“ Kui liigjoomine on suutumaks sind warast ja terwiseft ärarööwinud, siis: „Jumal ei anna õ n n e; Jumal ei lasse korda minna tööd tegu; Jumal wöttis terwise käest ära!“

Kord kaebawad inimesed: Jumal olla ruffi põllu waeseks, karwatumaks teinud. Dras kuitwas kinni, ussift rikutud. Ma tuletasin meele, et: „Mis haawad Ta lööb, neid ka ise lubab parandada, siduda (Joel). Tema „koorm on kerge.“ — Aga kui joodik kord ühe hoobiga

koorma wilja ära laffus: need olivad haawad, mis ise omale löi; ise parandagu neid ka; — need on walusad, aga neist ei räägi teie ühtegi; nüüd See wõtab wähe, kes palju ifka andis, weel annab, — ja suur kohtumõistmine on lahti!" — Kõik jäiwad wagusi. — Kord tuleb aeg, kus kõik waidlemise ja wabanduse sõnad suutumaks maha jääwad; ei saa enam, ei inimeste ega Jumala kohta — ega ei kummagi pääle süüid weeretada, et su kohta maksab: „Aga tema ei saanud sõnagi suust!" (Matt. 22, 12).

VI. Joodiku truus.

„Häda sellele, kes joohtuks joodab oma ligimest!" Sab. 2, 15.

Kui kurat nagu mõiraja lõukoer ümber käib ja püüab saaki (1. Pet. 5, 8), — siis on ju kerge mõista, et ta alamad ja truuid orjad sedasama teha püüawad. Tahawad oma peremehe riigi piirid laiendada. Bruugiwad kõik oma rammu, mõistust, aega, terwist, raha ja wara, — mis aga iial neil on, — ihu ja hinge pimeduse würstile ohwerdades. Enam ei wõi anda kui on. See on truus!

Ta teenib suure waewaga omad kopikad. Perikond suures puuduses. Ta ohwerdab kõik joodiku jumalale. Nii suurt ohwrit muud ei anna. Ta on ise seekord ehk ilma, kui jõud ei ulata, et aga saaks neid, kes weel tema patu osalised ei ole, selleks teha. Et uusi joodikuid juure kaswatada ja wanu selles kinni pidada ja ise otsani sinna sisse jääda, on ta etteseatud märk! Ta laenab ja petab weel tõiste käest juure, ifka pimeduse riigi kaswatamiseks. Ta on, kelle kohta wõib öelda: „Del wõtab laenuks, ja ei tasu jälle ära." (Law. 37, 21.)

Selle wastu on ta Jumala riigile furnud. „Annaksin „Missioni hääks mõned kopikad, aga, kes teab, „mida moodi see sinna ulatab? ehk kaub ennemine ära,

„kui oma paika jõuab; parem joon ära, ma tean, kus ta on!“

„Vähets kirikusse, aga häbi tõiste sõbrade seas kuiwa suuga tee pääl käia: pole teeraha!“ Ta on terwelt seda, mis Jumala päralt olema peaks, oma südant — saadanaale annud, seepärast ta mõtted, sõnad, teod, kõik, mis tal on, ainult pahasti pruugib.

Tänu ohwer.

Kõik kawala kaubaga korjatud wara, kõik petetud ja laenu kombel warastatud asi saab „joomale“ ohwerdatud, „siis polla sest kostust ega pattu; kuidas saadud, nõnda läinud; muidu hakkab ükskord südame pääl wae wama“. Oled hääd kaupa saanud oma loomaga, liisf kaugele juhtunud, midagi meelt mööda korda läinud, siis: „Tänu taewa Isale! — anna hää lonks, — anna weel, ikka weel“, — nii kaua kui laua alla langed! Mees läheb waarudes kõrtsist pool wersta eemale. Odrad külitud ja hakkab lund sadama. Pöörab tagasi: „Kõrtsipapa! waata, sajab wilja, odrad kasuwad selle aasta puude ladwani. Tänu taewa Taadile! anna wiina, — weel — tänu sellele, kes meie patustele oma annet näitab! — anna selle hää meele pääle weel — weel hää lonks — see oli midagi; anna weel; tänu sellele, kes põldu õnnistab!“ Tänas ja õnnistas ja jõi, enam laua all kui laua ääres, kunni tõise päewa õhtuni.

„Kuida kuulda, olla torm ühe paadi meestega ümber löönud. Mu poeg on ka oodata. Kui õnnega pääsnud, tahan selle rõõmuga kõrtsitäre rahwast joobnuks joota ja ise pojaga mütsata wõtta 3 terwet päewa!“ Talwel pääseb pool joobnud mees õnnega sulast jõest üle, ligemärg ja külmetab. Ligemal kõrtsis: „Selle õnne pääle, et weel hing sisse jäi, tahan õige mehe moodi juua, et mäletada annab seda päätäit terve elu aja!“

Keegi wõidab loofi päält suure summa raha. Wõ-

tab selle hää meelega wiina. Jõi ennaft selle rõõmu pääle furnuks, ennemine, kui see wõidu oma kätte weel sai. Mida inimene himustab, selleks leiab alati põhjust pruukida, olgu rõõmus ehk kurbtuses, õnnes ehk õnnetuses, — ikka „p a t u = e m a“ ette saab kummardatud! Keda tuleks paluda, kiita, tänada, see jääb unustusse; jah, See, kelle emalik film alati su üle walwab, kelle käsi üksi sind kaitseb!

Et liigjoomine patt on, teab joodik küll.

Ei Jumala ees ei wõi ennaft wabandada. Juba inimeste ees ei saa oma süüd seega kergitada, et pole teadnud seda paha olewat. Waatame sõnu ja tegu. Mis tõise juures paha, pole sinu juures iial hää! Wanad elatanud kaebawad õutades: „Noormees, alles laps, juba lakub ennaft wanade moodi täis; kas see pole häbi? kust nii wara selle õiguse wõtnud?“ Noored: „Mis seesugune wana weel kõrtsis käib? mingu parem kirikusse; eks tea, et warsti kiriku-aida wiiaks? Ta tuleb weel lakkuma, pole eluajal küll seda „meelepöörjat“ läbi ihu ajanud? nüüd olgu wagu si kodu, palugu noore põlwe pattusi andeks! — ta tahab weel juure teha; kus sa hull nendega wiimaks mahud? — nüüd on aeg Jumalat paluda; — nüüd mõtelgu wa' hinge põrmufese pääle!“

Rikad: „Mis seesugune waene mees weel kõrtsis raha kulutab? nälg majas, puudus igas asjas; — mis õigust tal ennaft täis lakkuda on? korjaku ennemine wara, siis raiskagu!“

Waene: „Mis tarwis see mees kõrtsiist löbu otsib? mis temal süit midagi otsida? omal on kõik „hääb paremad“ kodu rohkest käes: — mina waene, kodu pole midagi rõõmu; — tuleb ometi kord meelt lahutama!“

Mehele: „Kui naene jooanud on, on nii wõeriti asi, nagu lehma mõiramine!“ Weel: „Hoidku naesed

„Kodu lapsi, talitjegu maja; mis neil meid järel luurida
 „tarwis? teame ise, millal ehk tuida moodi kodusse läheme!“
 „Mis need ka midagi teadwad!“ Kui keegi sind nõuab
 Jumala käsu täitmisele awitada, olgu kes tahes, siis täida
 selle soowi. Kui naene sind joomapaigast ära kutsub,
 kes ja juba paraku oma selge meele oled kantanud, siis
 mõtle, sulle saab ööldud, ehk küll „naese pää“ muidu oled:
 „Wõta ta sõna kuulda!“ (1. Moos. 21, 12.)

Süüd tõise „hinge pääle“!

Ka selle sõnaga awaldad — ka teoga — et te adsid
 liigjoomist patu olewat. Joodiku poeg jäi „Seeri“ kinni.
 Isa pahandas hirmsasti. Kirus ja wandus neid, „kes
 „poega pole selgetks teinud, kes ka täna oleks tõiste kooli-
 „lastega ja meie oma perega „pühhal laual“ kirikus olla
 „wõinud!“ See oli Suurel Neljapäewal. Otse sel päe-
 wal, kus tal nõu oli „lauale“ minna, wõttis poja seltsi,
 kõrtside kaudu jooma ja prassima, kunni Ülestõusmise Pü-
 had paar päewi möödas: „nende hinge pääle“, kelle pärast
 poeg „püha lauale“ ei mahtunud: et „selgetks ei tehtud!“

Arataganenud pruut toob pühapäewa hommitul pan-
 did: 15 rbl., põlled, rätikud tagasi. Peigmees jala
 päält wõtab kõik selle kraami ja raha seltsi, sõbrad weel
 abiks „pruudi hinge pääle jooma“. Tuleb puru-joob-
 nud ja weriste muhkudega kefküädala õhtul riidlemise ja
 lakkumise päält tagasi. Kõik raha ja pruudi pandid ära
 joodud, wiimaks see raha kott ka, et „pruudi mälestust“
 kantada — „tema hinge pääle!“

Kummardades peame seda suurt püha-kirja tõsidust
 tundma, kui ta hingewaenlast „kawalaks, petiseks, wale-
 likuks“ nimetab! Oh need tuhanded toed, sajanDED jal-
 mid, mis ta inimestele, kes Jumala sõna oma „jalgadele
 lambiks ja walgujeks“ ei pea, südamesse õpetab. Tema
 töö see on, et meie „palki“ omas filmas ei seleta näha,
 tema hool on see, et pattu teeme „tõise hinge pääle“;
 — see hirmus, tuhat kord hirmus wale-awamine! Sa

mõistad õigusega seda kohtu=otsust hukka, kui tõise süüd tõisele tasutakse. Jumal on õige; misjaks ja Teda seega pead, kui arvad, et Ta su süüd selle kosta lükkab, kellele ja neid soovid? „Seepärast peab igauks meist i seenese eest Jumalale aru andma.“ (Room. 14, 12.)

„Teeraha.“

„Kõrtsi kopik“ on üks püha pärandus joodiku jumalale. Üksi pojale võib sellest teeraha anda; sest, kuidas poeg muidu saab wiina sõbraks wiluma? Muud maksud võivad wõlgu olla, kõige päält kirikule jäägu tajumata; — see raha on tõise asja jaoks. On ka üsna hädapärast tarwis. Poeg ehk ta joodik isa läheb kirikusse. Pole tal teeraha, siis peab selge päaga püha kotta minema; ja kui pea võib siis „wana Adam“ haawatud saada? — Kui pea võib Selle sõna südames aset wõtta, „kes on tulnud kurati riiki kautama“? — mis siis? — kui siis kodu poole minnes jälle teeraha puudub, missega tahad sa muidu nii kohe jälle seda „elu sädet“ südamest kustutada, kui pole „joobnuks tegewat jooki“, kes kohe su meele ära pöörab kurjale? — muidu pole sa ju oma peremehele truu. Seda kurja, mis muud teha võivad, peab joodik tegema!

Ukutamine.

Kes kurjale tõisi ei kihuta, ukuta, meelita, sunni, ega see truu alam wana „walelikule“ ei ole. Kes seda teeb, näitab, kelle laps ta on. Beaks wähegi keegi maad tahtma anda parema tundmusele, siis on saadana poolt „maailm“ teda taga tõrjumis:

„Mis õpetaja muidu leiba saab, mis ta siis peab rääkima? — ega ta ju liigjoomist ei wõi kiita? nii tark oled sa isegi; seda sa ta suust ei wõi oodata! Mis neil wiga ütelda? see on nende jutt ikka juba ammu, sest „kelle leiba süüakse, selle laulu laulatakse;“ — mis

„firja järele wiga rääkida? aga firja mööda teha on ise
 „afi; — kes selle järke elada saab? Olgu ise meie su-
 „gune, käigu teed wäetima loomaga, tehku hommikust
 „õhtuni suuni-filmi tööd: katsugu siis, mis tähendab!
 „— mis suuga wiga rääkida?“

„Sa paned isa, ema sõnu tähele, — need on ise
 „ka noored olnud, — nüüd ei mäleta enam, et kes põl-
 „wes rõõmu ja meelelahutust tarwis on, — nagu nemad
 „ilma kõrtsis käimata läbi saanud? — nagu ilma joomata
 „nii wanaks elanud? — nagu poleks ise niisama jal-
 „gade pääl waarunud ja laku aukus aelanud? — joo-
 „wimata meel! — mis tarwis neid nii wäga tähele
 „panna? — mis neil kodu wiga kobiliseda? — ja pead
 „neid toitma, kütma, katma; — ahju taga on kergem
 „istuda kui adra taga päewa otsa kõntfida, tuul ajab
 „suud = filmad mulda täis, mis see o' palju, kui püha-
 „päewal „suu kord kibeks“ saab? — tõistega rõõmu
 „pailas lusti lüüa, — nädala läbi muidugi ilma rõõ-
 „muta, kuiwa suuga; — mis see teeb, kui kord pähä
 „hakkab? heidad magama, lahku ä' jälle, — ega sa pole
 „seepärast alati joobnud!“

„Mis sul risti-isa ehk risti-ema õpetust enam kuulda?
 „ega sa enam tita pole? waadaku need selle järele, mis
 „kätkis on: mis neil sinuga asja on? — juba warsti
 „nendega ühe pikkus — mis nad sulle woiwad teha? —
 „sul enesel meel pääs; ku'da kõik noored, sinusugused on?
 „— eks sel põlwel ifka rõõmu taga aeta? kust siis lusti
 „muialt saab ja „keele kastet,“ mis waewad, walud, mu-
 „red unustama saadab, kui kõrtsist eemale hoiad? mis
 „see on nende raha? — ja jood oma enese tööd ja
 „waewa; — ega nad tule su hinge eest kostma? — mis
 „riistapuud nee' sul karta on?“

„Ega sa enam koolis ei käi! — oled „lugenud“
 „mees, walmis inimene; — maanitsegu koolmeister neid,
 „kellel weel kirk'sanda sead söötmata“ on (leerimata); —
 „sa oled neist lahti, pole kellegil enam sinuga asja; —

„wõid süüa, wõid juua, mis süda kutsub, — wõid lusti
 „lõüa; — wanuses saab muidugi küll kurbi päewi pidada!“

Kord noomib naene oma joodikut meest. Tõine
 sellesugune kargab appi: „See oli ta enese raha; joogu
 „piisut ehk palju, ega pole seda warastanud! Mis ihu tee-
 „nib, seda wõib ihu ka ise ära elada!“

Sarnaste ukutamise sõnade pääle, kui oma hinge
 tahad päästa, ütle Jeesusega — kui tõine ka su põue-
 sõber, kui ka su oma isa oleks ehk lihane wend — :
 „**E a g a n e m i n u s t , s a a d a n !**“ Matt. 16, 23.
 (Matt. 18, 6.)

Auu=märgid.

Walguje Isa ehitab omad lapsed selgest armust „auu-
 krooniga“, — wõitlejad „wõidu-krooniga“. Wägew rii-
 giisa omad truuid teenrid auu-märkidega ülendab. „Wa-
 leliku isa“ ehitab omal wiisil ka — „riid, h a a w a d
 — j i n i s e d s i l m a d“. (Sp. S. 23, 29.)

Kõik maailm nähku neid. Paranewad need haa-
 wad ja muhud, need wigastatud palged, — ta annab
 uuesti jälle, mugadele üsna „eluaegse napsu,“ millega
 hauda lähewad! Mida waprast, truim sõjamees, seda
 rohkem auu=märgid osaks. Pärast su urte Pühade ning
 pidudel on üsna rohkel mõõdul need „auu-tärnid“ awal-
 datud, truui teenritele!

Hing, kallid wend! nõua weel seda „auu=kuube,“
 millega „taewa pulmale“ armust kõlbad!

„Pää parandus.“

Keeldud asja pruukimisega, nagu liigjoomine — ei
 kauta ja ihu, waid kawatad seda suuremaks. Tahan
 ma õliga tuld kustutada, ja naerad ja keelad mind, teed
 aga ise sedasama, kui oma pääd wiinaga parandama
 lähed. Annad ennast uuesti, meelega joodiku jumala
 orjaks, kes omad kõididud su ümber seob. Sagedasti oled

lainud pääd parandama, aga tuled hullem, haigem tagasi. See on „juust fiske lainud haigus.“

Kes saadanale truukis jääda tahab, sellel on oma põhjus, mis ta uuesti jooma läheb, — ta wiimne lugu läheb pahemaks, kui esimene oligi. Seda oled tunnud, näinud, kuulnud. Dtsi omale süda me parandust, siis polegi tarwis pääd parandada sel kombel. Seda ei leia ja „patu = emalt,“ waid selle juurest, kellel juurem armastus on kui ella emal; — palu Dawetiga: „Loomulle puhast süda!“

„Kurja abi“.

Seks nimetab rahwas mõistuserikkujad joogid. Raebtusealune annab õigusmõistjale päätäie juua: siis on julge, et süü tema pääle ei lange. Tunnistusmehed teewad oma juu lahti ehk peawad kinni, üksnes selle kasuks, kes neile „mõistuserikkujat“ on annud; nad tunnistawad tõe asemele wale. Inimene wõib joodikuid kergesti kurjale teole meelitada, kui teda joobnuks joodab. Enne mine rikub ta meele ära, siis kõneleb oma nõu, — ja waata, mis selge pääga ei oleks poolegi teinud, seda nõu wõtab nüüd „kõhe käega“ wastu; — ning — ole julge, — kui ta ka 1000 kord sõna murrab, mis Jumala nimega, wande asemel kinnitanud, — seda sõna, mis wiina juures on annud, — olgu see nii häa ehk paha kui on, — seda ta kergesti ei murra! Selle wastu, kes oma mõistust kange joogiga ei taha rikkuda, ei leia nii kergesti nõu, — kuida ta meelt efsiteele pöörda. „Eri oli nii pikk,“ kui lai, mida moodi teda oma nõusse saada? — ta ei wõta joobnuks tegewat jooki, ei jutt sündinud käes, ei lasse ennaft seks pöörda!“ Usjata ei kutsu rahwas teda: „patu meelitajaks“, „meele pöörjaks“, — „mõrtsuka koolitajaks“.

Keegi tahab oma küla koolmeistrit, kes ühes ka walla kirjutaja, ametitest lahti teha kadeduse pärast. Wald on koos oma asju toimetamas, kuhu kirjutaja saab ammu

asjata oodetud. Meelitab nii läheda maheda sõnadega, kui kõige parem sõber: „Tule kord ennemine kõrtfi poole, tee mulle seda auu, pane kord huuled ligi, tee mekkima, meki, joo! — mis see meile teeb?“ Meelitab nii kaua, kui küll on. Siis läheb kutsub teravamad mehed „oma ametmest“ vaatama, mis sugune ta on, annab nõu, ja läheb seks, et selle jooniga saab lahti. Saadan meelitat sind ka patule, aga on siis — „wendade pääle kaebaja“. (Jlm. 12, 10.)

Suur hulk wangifid lähewad Siberisse. Keegi, kes eluks ajaks raske sunnitööle mõistetud, joodab ennemine, kui igamees oma jädawa paika saab jaotatud, oma fergesüüdlase seltsimehe, kes paari aasta pääle sinna elama mõistetud, joobnuks. Meelitab: „Wahetame nalja pärast kord omad nimed.“ Süü ja seisus käsiwad muidugi selle kannul. Oli küll kallid „päätäis“, kelle eest eluaja ahelates, raskest wangitöös olles, seda surmani wõis mäletada.

Joodikul, et weri=waene ja suur wõlg, on warandus müüma tarwis üles kirjutatud. Läheb päew enne seda kohtumehe palwele ja tahab teda wiinaga seks meelitada, et wõiks ühe kõige parema härja ära salgada. See on truu mees oma ametile, ei ole ka joodik, seega luba ei antud, — nõu läks nurja. Tuleb tagasi. Joob ise, annab muist härjale: „Mis rumala inimesele ei „kõlba, — ole ilma; kes seda sulle pakub, kui sisse ei lähe; — see mingu mõistliku loomale!“ — Saadab lapse kohtumehe järke. See tuleb ja lubab härja „ära weristada“ — tappa. „On surma jaoks muidugi, ei ela enam kunni homseni.“ Mees sai pudeli wiina eest härja täie liha „kurja abiga.“

Mees sõidab hobuse=saaniga, tõine jalamees tellib ennast kaasa päätäie wiina eest. Jalamehel pudel taskus, joowad tee pääl weel. Saani ja hobuse peremees jääb joobnuks, peidetakse saani põhja heinte alla. Ligema kõrtfi ees müüb 180=ne rubla eest ära ja kaub ise kui tina

tuhka rahaga. Osta sõidab edasi. Korraga tunneb kedagi saanis olevat, kes ennast peremeheks nimetab. Uue ja vana peremehele mõistis kohus otsust: Mõlemad peavad 90 rubla kaotama. Vana peremees maksu poole hinna uuele tagasi, et joobnud olnud ja ennast müüa lastnud, mis selge pääga ei oleks ette tulnud. Uus peremees olgu kaubast ilma, ja poole vähemaga kui andis, et filmi pole pääs näha, keda ostis. Seda saatis „meele ja silma segadus“ korda.

Wang jutustab: Teda olla palgatud, üht inimest „tõiste riisust ära kohendada.“ Ihu värisenud seda kuuldes, võtnud wiina, jäänud rahulisemaks, mõtelnud minna, tunnud argdust, — võtnud veel. „Käsi värises, kui tapu riista kätte võtsin, — võtsin veel „julguft,“ — veel paar lopsu neelasin üsna vihatsti alla, — siis olin mees, — kartus kadus ja hirmus töö oli tehtud!“ Seda tegi „julguise andja,“ — „mõrtsuka koolitaja,“ — kõik „patu=ema“ lapsed!

Lugeja! Oled ja tõist eksitanud ehk ennast eksitada lastanud „kurja abiga,“ mõtle — ja murra oma truust kurjale — ning uuenda oma tõutust hääle, — Sellele, kes sind tahab ja wõib veel päästa, enne kui hilja on!

Waleliku isa 10 käsku.

1. Sul peavad olema wõerad jumalad!
2. Sa pead Jumala nime kurjasti pruukima!
3. Sa ei pea pühapäewa pühitsema!
4. Sa ei pea isa ja ema auustama!
5. Sa pead tapma!
6. Sa pead abielu ära rikkuma!
7. Sa pead warastama!
8. Sa pead ülekohut tunnistama!
- 9, 10. Sa pead himustama kurja!

Muud wõiwad paraku neid pidada, joodikud peawad neid truusti pidama! Noorel inimesel oli „hirm

kurja eest;” hoidis hoolega Jumala abiga igast sellest, „mis näitab kuri olevat,” — eemale. Walwas, palus, wõitles. Wiimaks läks suure meelituse ja ukutamise waral joodikutele korda, teda raasuke haawalt, ifka taja illufesti — joomisele wilutada, kunni walmis mees oli ja auu poolest oma kaaslastega wõitu juues neist üle käis. Kõige päält jäi Jumala sõna maha, kelle üle ta kahetses: et siitsaadik oma aega parema asja tarwis pole mõistnud tarwitada, kui kiriku-kätimisega. Kahetses neid kopikaid, mida Jumala riigi wäljalautamiseks ohwerdanud, kuna nüüd „targem on ja teab, kuhu tarwis raha kulutada.” Sellega oli saadana wang: sest „waimu mõõk” oli ära. Nüüd üsna iseenesest sündisiwad „patu-ema” waral kõik kurjad teod käes 1—10 käsuni. Eks see, kel filmad näha, ei näe! — eks need, kel kõrwad kuulda, küllalt ei kuule! Muud wõiwad, joodikud peawad langema!

Lootus.

Kiisu lootus inimeselt: siis on ta õnnetu. Uni ihule ja lootus hingele; need kinnitawad. Suur wähe aga on, kelle pääle loodetakse: Seda mööda oled ja õnnelik ehk õnnetu. „Araneetud on see mees, kes loodab inimese pääle ja paneb liha omaks käewarrest ja lah- kub Jehoowast oma südamega ära.” (Jer. 17, 5.) Õnnelik ükski see, kes Dawetiga ütleb: „Sina oled mu lootus, Issand Jehoowa! Sa oled mu lootus mu noorest põlwest.” (Paul 71, 5.) Mehel, kelle wara kõik ära põles, lõppes ka lootus ja kaebas: „Oleksin wõinud ise ka ära põleda; mis ma enam siin teen, ükski, ilma kõigist?” Ta jumal oli ära põlenud ja seega lootus lõppenu. Imekspanemise wäärt, kuidas joodikud kalju, kindlusel, joomase pääga „Jumala” pääle nähikse lootwat. Need tänu ja kiituse sõnad, mis joodik teeb, on imekspanemise wäärt palju; — kui ta otse kurja ei kõnele ja pole wihale äri-

tatud, siis räägib paljast lootusest. On meel mõistus selgeks saanud, siis otsti ja „osta rubla eest“ ta suust üks lootuse sõna: ei saa! Kust see tuleb? Ta oli oma jumala pääst ära maganud, nagu ühel ära põles. Välele üht asja tuleb imeks panna: et nüüd mitte lootuse kuma ei ole; see on suutumaks ära kadunud, ja selle asemese meele äraheitmine asunud. „Ei jeda tea, mis teha? kas maksab enam veel elada?“ Ta meelest ei maksa midagi. Maene, kes öö otsta haiget last walwas, oleks kord koidu ajal filmad kinni lastnud, aga ta peab oma meest walwama, kes päätäie wälja maganud, et ära ei jookse ja omale „otsta pääle“ ei tee. Kus on nüüd lootus? Ehk waidled sa, joodik, selle ütelse wastu ja arwad, et sinuga liiga teen, ja ütled: „Ma loodan alati elawa Jumala pääle, olgu meel selge ehk segane.“ Siis kuule: Sa oled ennast jooonuks juues elawast Jumalast lahti löönud, et wõera jumala sõna enam kuulsid, — teda enam kartnud ja armastanud. Ous see siis võimalik, et ühel hoobil elawa Jumala pääle wõisid loota, kuna sa tõist kartsid ja armastasid? Ei ole! Seda tõe sõna: „Ütski ei wõi kahte isandat teenida!“ — ei wõi sa waleks mõista! Tee jeda tõeks, et liigjoomine elawast Jumalast lubatud on, — ehk et sa poole südamega Teda wõid teenida! Ei saa. Ei su „tapja ja waleliku ija“ ka ei saa, ehk küll temal truu oled! Kui sa ikka joodikuks jääb, kui truu ori oma jumalale, ja ometi arwad truui olewat elawa Jumalale, siis waata ja kuule, mis 2. Joann. 9. üeldakse: „Igaühel, kes üleastub, ja ei jää mitte Kristuse õpetuse sisse, sel ei ole JUMALAT; kes Kristuse õpetuse sisse jääb, sellel on nii hästi ISA kui POG.“

Kui sa Temast küll siin ei hooli, omale wõerad jumalad walitsed, neile truu oled: kord tuleb aeg, kus sa pead Ta ette astuma, ja Ta on sulle üksnes kohutum õist ja; — „hirmus on elawa Jumala kätte langeda!“

Ufkmata meel.

Kui näed filmaga hirmsad piinamise riistad tõiste jaoks valmis seisvat: ja kohkud ja värised. On need aga sinu omale ähwardatud ja sa tead, et seda väärt oled: ja jõuad ehk waewalt weel jalgade pääl seista, ju ihust hingest käib walu wiirg läbi! Mikspärast? Sa usud. Mitsu sa usud? Et sa näed. „Onjad, kes ei näe ja fiiski usuvad!“ Siin sa usud ka seda, mis ei näe, waid kuuled. Kui suur riigiisa ehk tema asemel keegi julle midagi tõutab: ja värised ehk röömustad, kuidas see kuulutus käib. Riiud ütleb julle „Kuningate-kuningas ja Isandate-isfand“, et „joodikud ei pea Jumala riiki pärima.“ (1. Kor. 6, 10.) „Ufkmata inimeste, wõera jumala teenrite ja kõige waleliikude oja peab ses tule ja weewliga põlewas järwes olema“ (Ml. 21, 8), — ja sa ei wäriise seda kuuldes! Mikspärast mitte? Sa ei usu!

Mis filma ees, mis auus inimene räägib, seda sa usud; — see „Tõde, kelle juust pole pettust leitud,“ kes „ei wõi waletada,“ räägib: sa ei usu.

Mitsu? Sa pead omaft silmaft, mis näeb, ena m lugu, kui Sellest kes filma on teinud; — pead inimesest ja tema sõnast rohkem lugu, kui Sellest, kes „on inimesele juud teinud.“ —

Riisama röömustad ennast juutäie wiina üle rohkem, kui taewa riigi üle; päätäis juua, et waewalt weel hing sisse jäi, on sul elu otsani — kui joodikuts jääd — see kõige kallim mälestus, ena m väärt kui hinge õnnistus, sest sa wahetad tõist tõise wastu ju ära!

Sinu kindel truu meel „patu-emale“ ei luba muid uskuda kui üksnes neid, kes teda kiidawad. Et Jumala sõna seda ei kiida, waid keelab, ähwardab liigjoomist hingeõnnistuse kautamisega, — seepärast sa seda ei usu. „Kes seda wõib teada, kuhu hinge põrmuke läheb?“ Mina wasta: Ei üksigi elus inimene ei wõiks selle pääle

aru anda, ei ühegi kostuse pääle ka ennast toetada ei sünniks; aga Üks on, kes seda teab, ja selle mööda ka inimesed, et: „kes usub ja teda ristitakse, see peab õnneks saama, aga kes ei usu, teda peab hukka mõistetama.“ (Markus 16, 16.)

Sa ei leiaks sõnu seda imesteleada, ei teaks, mis seesugune võeriti asi peaks tähendama, ja kohkusi, ja tunneksi oma auu suutumaks riisunud olewat, kui su laps sind ei usuks, ning selle wili on: käjutäitmata meel. Siis märka nüüd, kui sul selge mõistus on: Kuida võib „walguse Isa, kelle käest kõik hääd anded maha tulewad“, sellega rahul olla, kui ta laps Teda ei usu, ja sellepärast „waleliku isale“ truu ja usklik on?

Mis laps see sul on, kes meelega sind põlgades awaldab, et su käsku ega keeldu, su ahwardamist ega meelitamist ei usu, — kes selle wastu su wastalifest ennast juhutada lasseb? Katsu ennast läbi: oled sa tõe poolest ehk püha ristmise läbi muidu nime poolest — Jumala laps? „Sest nii mitu, kui Jumala Waimu läbi juhataakse, need on Jumala lapsed!“ (Rom. 8, 14.) Ehk loodab sa niisugusel uskmeta olekul oma ristmise pääle, nagu Juudid uskliku isa Abrami pääle lootiwad, siis waata, kelle laps sa õieti tõe poolest oled?

„Teie olete isast, sest kuratist, ja oma isa himude järele tahate teie teha!“ (Joann. 8, 44.) Usjata pole siin tõist korda seda rasket sõna ette toodud: sa wõid uskmeta meele sisse jäädes ristmise armust ilma jääda, mis usklikele „taewa usjek“ on, — kelle armu küllalt kiita ei jõua!

Tahad sa uskmetaks jääda, mis liiajoomise läbi üsna hõlpuks on awaldada, siis tea: „Uskmeta inimese patt jääb ta enese kanda; usklikul kannab seda Jumala Tall!“

„Säh, wa' wader, wõta weel, weel, weel; noh, sina „ikka oma wa' patuga mures, et see keeldud olla, maa- „ilma lustis elada, — mis siis meil waestel patustel

„fiin paremat käes on? — fiin oleme röömsad, — ma-
 „game pääst jälle wälja, — kes seda teab, mis sääl üks-
 „kord näeb ja kuuleb? — ega seda röömu sääl enam
 „ei anta! — „joogem wiina, unustagem piina!“ —
 „fiina ikka kardad, et keeldud olla juna, nagu süda kutsub,
 „— su eest ikka palju; — kui läheme ka laua alla, tõu-
 „seme üles jälle, kui pääst ä' läinud; kes Jumala
 „sõna mööda elada saab?“

Rahju, et ruum üksnes mõned sõnad lubab — ka
 fiin liig wähe ja nimelt su wiimse üleüldise rahwa-
 sõna pääle pisut kosta: Sa pead Jumala sõna peremehe
 sõna jarnafeks, kes joobnud maas, aseme ja laua wa-
 hel, upakili Jaanipäewa õhtul sulast hüüdis: „Mats ae!
 kuule, oled minu teener, pane tähele, aga lurjus, täida
 käsku, mis muidu saad süüa ja riiet: Pane hobune hom-
 men hommikul jaani ette, too linnast 2 wafka odre, küllwa
 männikusse maha, ennemine raiu mets päält maha, tee
 põlluks. Ilmad on ilusad, küll jõuawad ühe nädala sees
 küpsfeks kaswada, et wõid ära lõitada, magedeks teha, ja
 muretse mulle sellest Heina-Maarja päewaks õlut!“ Kä-
 sualune pööris põlgades ja hirwitades käsuaandjale selga
 ja ütles: „Kumal mees, kes sinu sõna mööda elada
 saab?“

Issand ise kostab oma sõna eest täiemalt, kui kõik
 inimesed penikoorma pikuse kõnetega: „kui keegi Mind
 armastab, küll see peab minu sõna; — kes Mind ei ar-
 mastab, see ei pea Minu sõna!“ (Joann. Ev. 14, 23.
 24.) „Eest see on Jumala armastus, et meie Tema
 käsusõnad peame, ja Tema käsusõnad ei ole mitte rasked.“
 (1. Joann. 5, 3.)

Mööda ennaft, kaalu ennaft ses peeglis, ja mõistata:
 mis ju gune sa oled?

Patt,

uskmata ja uskliku poolest tehtud, mis wahe sääl on?

a. Uskmata inimesed.

„Etš kõik pattu tee, — ega ma üksi joodik ei ole, — fäh! joo! — tühi asi patust, — misjugune peaks waga olema? — kõik teewad käsu wastu, kõik ühejuguised „ekstjad, — ega ma kõige hullem joodik ei ole, joon ise- enese palehigiga teenituid kopikaid, ega neid pole waras- tanud, ega joodikud pole üksi patused!“ Seda, et kõik patused on, tõendab Piibel waga sagedasti, kui Paulus (Rom. 3, 10) ütleb: „Kõnda kui kirjutatud on, ei ole, kes õige on, ei ühteainustgi.“ Ja salm 23: „Sest kõik on pattu teinud, ja on Sumala auust ilma.“

Seda ütleb uskmata inimene, ennaft täis juues, üsna trööstiwalt, et „kõik waga mehed olla patused olnud.“ Ta eest on patt tühi asi, ning et „wagaks meheks“ saada, pole tema arwates muud tarwis teha, kui meelega pattu! Rahwas nimetab õigusega mõistuserikkujad joogid „patu=emaks.“ Ta on ema, kellel palju lapsi on, kõik aina pahad. Kõik joodikud ja muud, üle terve maailma, tunnistawad ühest juust: kui inimene joobnud, siis kõik pahad sõnad ja teod sünniwad ilmsiks, mis enne, kui mõistus selge, maha sulutud saawad. Waata, selle tarwis on liigjoomine, et sa siis julge ja walmis oled igale kurjale teole. Sa tahad hää meelega kurja teha, ja selle abiks pead ennaft joob- nuks jooma.

Olgu ühest joodikust paar sõna räägitud. Et keegi teda noominud abielu ärarikkumise üle (VI.), kandis ta wiha waenu omas südames ta pääle elu otsjani.

Rord kuulis, kuidas teda naerti, et: „ei osta tantfida, weab jalgu lohinal järke.“ Selle pääle sõimas ja peffis, et poole hingega muißt pääsesiwad (V.). Raha sai otja, töö liig raske, aeg ei luba jooma paigast ära olla muial:

muud kui võera vara püüdma. Kord oli oma seltslaste tasku tühjaks varastanud (VII.), ja kui ta pääle pateti, salgas seda. Et ennast hoopis õigeks teha, tunnistas ilma süüta inimese wargaks, mis tarwis wiina eest weel mitmed abiks palkas ja seeläbi pääsis (VIII). Pärast pidi kohtu ees oma tunnistust wandega kinnitama — ja wandus Jumala nime juures walet (II.). Seft saadik wandus ka kiriku-käimise ära, ja oli temal suur waen Jumala sõna wastu, — iga pühapäew wõis teda kõrtsist leida, kui kodu ei maganud (III.). Wanemad, ristiisad, kes teda sellepärast maanitsewad, saiwad pahad sõnad, ja ta näitas iga wiisi, et neid ei auusta, waid põlgab (IV.). Wiimaks nägi isa, et femast kui wanemast pojaft peremeeft ei saa, andis teda, kui joodiku ja kõlwatuma kohtule üles, selle palwega, tema järgmist poega selle kohale kinnitada. See sündis.

„Ühest patust tõise!“ Ta, et lootus isa koha pääle otjas, himustas ligimise koda ja muud, mis tema päralt. Sää! juures pidi mõistuserikkuja jook abiks olema meelitamas: kuidas kedagi kohast ära tõugata (IX, X.), kunni wiimaks ülekohтусel kombel tõine oma koha pidi kautama. Mitmed, kes temale abiks ses püüdmises, oliwad „patu-ema“ läbi seks palgatud. Kui keegi arwab, et esimene käst temast alles üleastumata, see teadku: Selle käju üle astume iga kord, kui kurja teeme ehk hääd tegemata jätame, olgu misjuguses awaldufes ehk himustufes tahes. Glawa Jumala käsku kõrwale lükates oleme võera jumala orjad.

Mis temal eila käfile jäi, seda kurja püüdis ta täna edasi teha, kunni sai, mis püha Paulus Kol. r. 5, 19—21. nimetab, kelle kohta ta ütleb: „et need, kes niisugust teewad, ei pea mitte Jumala riiki pärima“. Ta ei wõinud mitte püha Paulusega võlda: „ma teen seda kurja, mis ma ei taha“ (Rom. 7, 19.), waid pidi ütleva: „ma teen kurja, mis ma alati tahan. Mis nädala, kuunde, aastate, poole eluaja sees olen püüdnud, seda olen

nüüd saanud, kui ka mitte nii täielst, kui tahtsin". Ta heitis hingama, tõusis hommikul üles, ifka selle ja ühe mõttega: kuidas omad kurjad püüdmised korda saata, mis juures mõistuserikkujad jook alati abiks oli, see „patu-ma" laps, kelle nimi on: „kurja abi". Ta rõõmustas, kiitles, hooples, suurstas, et oli jõudnud nii palju kurja teha, ta otsis oma seltslaste ees auu, ennast hoopis hullemaks tehes kui ta oli, kelle kohta Siirak 19, 5. ütleb: „Kes rõõmus on, et ta wapper on kurja tegemas, seda mõistetakse hukka". Patu tundmisest, kahetsemisest, andeks palumisest — ei olud midagi. Ta naeris ja pilkas, kui keegi sellest kõneles: „ega ma nii rumal ei ole, tean isegi mis kirjas seisab; olen noores põlmes seda ka usknud, olen ka püüdnud oma elu seda mööda ajada; aga see on laste ja naeste asi; kes selle mööda elada saab? ega ma „palweline" ei ole".

Ta kiitles, et palju teab, teadis ka, aga ei täitnud, mis kohus oli. Ta oli langenud, aga ei annud Jumala Waimule maad, ei wõtnud seda abi wastu Sellest, kelle jõuga jälle oleks wõinud tõusta. Ta ei uskunud muud, kui seda, mis hingewaenlased temale ette kiitsiwad, sest see oli ta meelt mööda; üksi neile pidas ta omad filmad ja kõrwad lahti; üksi neile oli ta truu. Lugeja! Ära waewa ennast selle küsimisega: kes ja kus see on? Sa ehk tunned ja leiad seda ligidalt küllalt, lähemalt kui arwata wõid — oma enese juurest: muud wõiwad uskmata olla, joodik peab uskmata olema! Temale jääb patt ta enese kanda, „sest kui meie meelega pattu teeme pärast seda, kui meie tõe tundmist oleme saanud, siis ei jää enam ohwrit üle pattude eest, waid üks hirmus kohtu ja tulise wiha ootmine, mis neid wastupanijaid peab ära jööma!" (Ebr. 10, 26, 27).

b. Usklikud.

„Kõik on pattu teinud," maksab ka uskliku kohta. Ta tunneb ja usub, et mitte ifka ja alati üksi tõised,

waid et ta ise patune on, ei salga seda Jumala ees, tunneb, et kõige ülem, see on, kõige suurem patune on, rõõmustab Selle üle, kes „on tulnud patustid õnksaks tegema.“ (1. Tim, 1, 15).

Ta ei tee meelega pattu. Ta teeb, mis ta ei taha; ta ei tee, mis ta tahab! Ta tõuseb hommikul üles, tänab Jumalat kaitsmise eest, palub Teda, et sel päeval teda hoiaks pattu tegemast; ta wihtab seda, mis teeldud, palub jõudu, seda hääd, mis kästud, teha; — tunneb, tunnistab p. Paulusega: „Sest ma ei tee mitte seda hääd, mis ma tahan; waid ma teen seda kurja, mis ma ei taha.“ (Rom. 7, 19). Ohtul, kui Jumalat päewase kaitsmise eest tänanud, tunneb ja tunnistab südamest, et jälle pattu on teinud ja palub andeks südameliku kahetsemisega. (Waata Law. 51. Paul.)

Ta on kurb selle üle. Temale võib Jeesus ütelda: „Õnksad on kurwad, sest nemad peawad saama rõõmustatud.“ Tal pole oma enese õigust, waid Jeesuse õigus, kelle sisse uskudes ta armust õnksaks saab.

Need, et küll lühidelt ööldud, on äramöötmata suured wahed uskmeta ja usklike wahel. Suurel kohtupäewal käsib Jeesus neid rõõmsad olla, et nende „ärastamine ligi tuleb“, kuna uskmeta hinged äraarwamata hirmuga kiskendawad: „mäed, langege meie pääle,“ ja siis on üks igawene, suur, jääda w wahe!

„Et näe jälle!“

Luk. 18, 42.

Dma wägewa sõnaga, kui kuningas wäe=riigis, tegi Jeesus kõik haiged terweks, kes uskusiwad ja Teda palusiwad. Ujas kurjad waimud wälja, äratas surnuid üles. Olgu üks ehk palju, sääl polnud takistust ega raskust. „Mina tahan, saa puhtaks!“ ja pidalitõbi oli kadunud. (Mark. 1, 41, Luk. 17, 14 ja Matt. 8, 16). „Saa lahti!“ (Mark. 7, 34). „Ja sedamaid said tema kõrwad lahti, ja tema keelekõidid pääsis lahti,

ja tema rääkis selgesti." Küll on ütlemata suur arm: ihu poolest terweks saada. Kes haige, pime, keeletu, kurt on olnud ja sellest priiks saanud, ostawad paremine jeda õnne üleskuulutada, kui muud. Seda näeme neist, kes terweks saiwad, nagu Lut. 18, 43., kui ka muudest: Mark. 7, 37.

Äramöötmata suur on see õnnetus, kes waimu poolest furnuks ja wigaseks jääb, kes filmaga ei näe, kõrwaga ei kuule, kes meelega pimeduses elab ja ei lase ennast terweks teha sest „hinge arstist“: see peab kõige oma tugewa, ilusa ihuga ajalikust elust igawese hukatuse sisse minema! Suurem on siis see arm, mis Jeesus meie hingede kallal, neid terweks tehes, armu=riigis alati teeb. See aeg on möödas, kus Prohwetid ja Apostlid wäe=riigi jõuga, mis Jumalast said, ihudele terwist saatsiwad; see aeg tuurib wiimse päewani, et „Käjud, Kristuse asemel“, meid, kes meie nüüd armu=riigis elame, paluwad, maanitsewad, juhatawad, õpetawad ja hüüawad: „parandage meelt, pöörge patust, — andke ennast Jumalaga äralepitada!“ Ühe sõnaga tegi Jeesus ja, kellele Ta seda meelewalda annud, wäe=riigi seaduse teel ihud terweks; oma armu=riigi teel hüüab Ta oma sõna läbi, t u h a n d e sõna läbi, mis Ta asemikud kuulutawad, nende hinge wigade wastu: „Et näe jälle! Mina tahan, saa puhtaks! Gewata! see on: saa lahti!“

Ta uuendab oma hüüdmist aastad, — poole, — ka ehk mõnede juures terwe eluaja — asjata. Ta wõtab mitmed koputamised „südametalle“ teha: haigus, waesus, kurwastus ja kõik abinõud; aga paljude filmad jääwad pimedaks: ära näha, mis nende hinge rahule tarwis läheb. Ta ei saa puhtaks, et ta ei taha; ta kõrwad ja keel ei saa lahti waimuliku elule, sest et ta ei taha. Jeesus, jeda hirmust hukatust ette nähes, peab asjata nutma, ilma, et see ju südant sulataks: „aga nüüd on see sinu filmade eest warjule pandud!“ (Lut. 19, 42).

Kes? Pimeduse würst teeb seda. Miks? Et ja pead tema omaks jääma ja sinna walu paita saama: „mis on walmistatud kuratile ja tema inglitele“. (Matt. 25, 41.)

Kes Jumala sõna omaks „walguseks“, „lambiõks jalgteel“ peab, selle eest hingewaenlane ei wõi warjule panna, mis ta filmad peawad nägema ja wõiwad näha. Selle abiks on „filma segadus“, „patu unustaja“ ja terwe „patu=ema“ oma lastega: mõistuserikku ja jook.

Muud wõiwad, joodid peab pimedaks, keeletumaks, kurdiks waimuliku elule jääma — ning, kes armu põlgab, jääb ka armust ilma! Jumal wõib kõik teha wäe=riigis, Jumal teeb kõik armu=riigis; kes aga meelega Tema armu põlgab, seda ei wõi Ta õnõks teha, et Ta küll tahab, „et kõik inimesed peawad õnõks saama, ja tõe tundmisele tulema“. (1. Tim. 2, 4.) Kuule kord, kes ja petlikus mõttes arwad, et Jumal kõik teha wõib: Ta ei wõi mitte kõik teha, see on: mitte kurja, sest Ta on „tõde“. Ta „ei wõi waletada“ (Tit. 1, 2). Ring ta ütleb: „Ärge effige mitte! Jumal ei anna ennast mitte pilgata; sest, mis inimene iial külwab, seda tema ka lõikab. Sest kes oma liha pääle külwab, see lõikab lihast hukatust!“ (Mat. 6, 7, 8.) Kes liiajoomisele truuiõks jääb, see näitab awalikult, et Jeesuse sõna tema kohta maksab: „teie ep ole mitte tahtnud!“ Ei aita ühtegi, et Tema küll tahab sind „koguda, otsegu kana koku kogub omad pojad tiiwade alla“. (Matt. 23, 37.)

Ta tahtis „armu kuulutusel“ sulle kõik su patud andeks anda, aga et ja „pole tahtnud,“ on su patud sulle kinnitatud. Sa läkõid Jumala „armu lauast“ joobnuõkstegewa joogi lauast ennast joobnuõks jooma, — näitad üles, et pole tahtnud maha jätta, mis õõsi suuga lubasid. Oh, et ja südamest, usõkus palusõid, kui ka maailm õind keelab: „Jeesus, Tarweti poeg, heida

armu minu pääle! Issand, et ma võiksin jälle näha!"
 Ta saats su waimu filmad lahti tegema, sest Ta tahaks
 nii hää meelega sulle ütelda: „Et näe jälle! Sinu
 usk on sind aitanud.“ (Luk. 18, 35—43).

„Ja sina Kapernaum, kes sina taewani oled
 ülendatud, sind peab pörguni maha lüka-
 tama!“ (Matt. 11, 23.).

Ristitogudus! Su kihelkond, wald, küla, pere
 on taewani ülendatud — iga ükfit hing: sul on lapsest
 saadid Jumala sõna ja saakramendid. Keda Kaper-
 naum aga lühikest aega nägi ja kuulis, on su seas juba
 mitu põlwe olnud. Sul on „enam kui Joonas, enam
 kui Saalomon.“ (Matt. 12, 41—42).

Seesama, kes sind „taewani“ ülendanud, saab
 sind pörguni maha lükkama, kui sa meelt ei paranda.
 „Ma tean sinu teod, et sa ei ole külm ega keew; oh
 oleksid sa külm ehk keew! Et sa leige oled ja ei ole
 külm ega keew, seepärast tahan ma omast suust sind wälja
 sülitada.“ (Jlm. 3, 15, 16).

„Kagu oleks liigjoomine ükfi patt? Keda ma röö-
 winud ehk tapnud olen?“ ütled sa. On juba ööldud
 ja palutud meeles pidada, et ka ilma liijoomata pattu
 tehakse. See suur wähe on lühidelt näidatud pattu teha:
 tahtmise ja meelega, ehk tahtmata. Oled iseene-
 selt kõik rööwida lastanud, mis sind ajalikus ja igaweses
 elus oleks õnnelikuks teinud, oled oma ihu ja hinge tap-
 nud, oled ka tõistele pahandust annud. „Ma käin ju
 ka Jumala sõna kuulmas, kes mind võib ristiinimese
 arust maha tõugata?“

Paljalt ihuliku kõrwadega Jumala sõna kuulmine
 ei tee sind weel ammugi tõsiseks ristiinimeseks. Sa
 awaldad, et asjata oled päält kuulnud. Dns see sulle
 luba annud liiasti juua. Kiriku pingid ja müürid võiksi-

wad sel wiisil hoopis enam tiidelda: nad on mõned 100 — 1000 aastat ka külmalta päält kuulnud, ei ole paremaks läinud. Oled truuiks jäänud oma joodiku jumalale.

Oh, et ta saadaks sulle kasu õpetuseks, noomimiseks, parandamiseks, juhatamiseks, — ja sind kõige hää tööle walmistaks! (2. Tim. 3, 16. 17.)

Joodiku truuse palk ja wiimne ots.

Siin on ta palju kätte saanud, mis walguse Isa lastele saamata jäi. Pimeduse würst lubas oma truui alamale kõik, mis patune süda iial soowis: palju õnne, rõõmu, auu, wõimust, priiust. Kõige kurja teole oli ta walmis, iga hää teole surnud. Tema ülem hool oli, üksi oma enese ihu eest hoolt kanda, olgu küll naesed lapsed nälgas; ta laenas ja ei tasunud ära. Ta arwas õnneks, et enese lihale häid päewi andes, muid kaebama pani ja õnnetumaks teha wõis. Tal oli rõõm, et hinge-karjased ja tema tõsiised sõbrad tema üle kurwad oliwad, teda asjata Jumala sõnaga maanitsedes. Tal oli auu, et oma sõna wõib tõeks teha: „Kui hukka tahan minna, ega sina mind ei wõi keelda!“ Tal oli wõimus, kui Jumala Waim ta südamele märku andis patu pärast, seda joobnuks-tegewa joogiga waigistada ja truuiks jäädes oma joodiku jumalale kõik elawa Jumala käjud ja keelud, sõnaga ja teogu, wälja naerda. Tal oli priius, et küll ori oli saadanale, — seda teha, mis ise tahab; ei olnud tal tarwis walwata, paluda, wõidelda. Ta lohta wõib öelda: „Boeg, mõtle, et sa oma hääd põlwe omas elus oled kätte saanud!“ (Luk. 16, 25.)

Kõige oma truui teenistuse juures, mille eest ta päält näha kes teab kui suurt palka siin saanud, — oli ometi ta südames „usfikene, mis ikka närrib ja ei sure; tuluke, mis ikka põleb ja ei kustu“; seda ei jõudnud joobnuks-tegew jook suutumaks ära kautada ega kustutada.

Kuida on ta wiimne ots? Kes otsani truuiks jääb oma joodiku seisujele, selle kohta seisab koostus Jumala sõnas: et nemad ei pea Jumala riiki pärima. Waata 1. Kor. 6, 10. (Gal. 5, 19—21.) Ei ole meil siia juure ei midagi panna ega wõtta. Pole ka uus, teadmata asi, on ammu selgest teada antud Jumala sõnas. Ometegi näitab Jumal sagedasti nende õnnetumate elulõppusid awalikult. Ühel mehel oli see wiis, kui südame tunnistus wahest ärkas ja teda piinama hakkas, seda liiajoomise läbi waigistada. Kui surema hakkas, ja ta süda teda hirmsasti piinas, lastis omale „patu unustajat“, see on: joobnukstegewat jooki tuua. Jõi ennast joobnukks, uimaseks, tuimaks. Ta wiimsed sõnad oliwad, „Nüüd on kõik möödas, saagu mis saab; — ma tean: mu ots on hukatus!“ Weel:

Joodiku omaksed paluwad õpetaja ta surmawoodi juure. Ta palub ja maanitseb iga moodi. Ei aita. Mees magab. Käägib hingekarjane temaga katses muist asjust, siis on erk. Ei wõta Jumala armu vastu ja sureb. Tõine ütleb õpetajale: tooge mulle pudel kõrtsiwiina, ei mul kirikuwiinaga (Jumala armuga) tegu ei ole! — Heitis hinge. Keegi joodik kirjendab: ta näha Jumala-poega enese pääle Jumala kohtus kaebawat, et Teda eluajal ära põlganud; — wõttis mööga ja pistis ennast läbi.

Keskealine mees, kes, kui terwis iial lubas, iga pühapäew kõrtsis pilli mängimas käis ja selle eest prii joogi sai, jäi haigeks. Jumala armu oli wõtnud tõiste nõu andmise ja meelituse pääle, „et näha saab, kas pöörad wõi lähed edasi; saab ühe wahel,“ — pööris palge seinale poole, sülgas suust maha, kaebades: „See tegi mu elu ja südame piina weel rahutumaks!“

Ta wiimne sõna oli: „Ei mul armu ole loota!“ Selle pääle jääb keeletumaks ja suri 3mal päewal. Ta naene loeb Jumala sõna ta juures, filmad raamatu pääl, ei pane tähele, mis keegi wõeras, kes praegu sisse

uksest astus, nägi: haigel filmad, sõrmed ja liikmed just nõnda seatud, kui lööks pilli; kõige ihuga lööb takti; — heitis hinge. Päälnägijad olivad ahastusega täidetud, ja ehk nad küll pilli ta rinna pääl südame kohal ära põletanud, ei võinud see ta südamele rahu anda; praegu weel mäletavad seda lugu jälestusega ja nimetavad: „Oli hirmus surm!“

Toodiku naene käsib meest, kes suremas, Jumalat oma hinge eest paluda. Seda ta ei tee, ütleb: Mis Sellest palutakse, Ta teab ja teeb isegi, mis õigus on, armu olen eluaja põlganud, armu pole mul loota! Rahetseb mee le är aheitmises laste ees: „Oleks weel aega elada, ei ma enam ei lähels kõrtsi; mis pidin ma „sääal laskuma? kirikusse polnud aega minna, ikka olin „kõrtsis; — nüüd näidatakse ette — waatke — olen „põlewa tule sees; — lapsed, ärge minge ennast täis „jooma; — mina — olen — kadunud — igawesti!“ Sellega oli surmud.

Ära looda üle a r u Jumala armu pääle: Oled meelega tema armu armu ajal põlganud, siis lõpetab ta sinu juures kord oma „hää karjase“ tööd ja annab sind „mõiraja lõukoera“ kätte ära neelmiseks selle raske otsusega: „Minge ära minust!“ „Ärge eksige mitte! Jumal ei anna ennast mitte pilgata; sest mis inimene ial külvab, seda tema ka lõikab. Sest, kes oma liha pääle külvab, see lõikab lihast hukatust“. (Gal. 6, 7. 8.)

Murra oma truust saadanale ja tee võimalikuks, et Jeesus armust sind oma truiks ja ustawaiks sulaseks nimetada võiks, mida ta nii hää meelega on walmis tunnistama!

VII. Kas wiin on arsti = rohuks?

„Terwise rikkuja, elu lühendaja,
haiguse ema!“ (Rahwa sõna.)

Neid tõsiheid rahwa ütelsi kinnitavad teaduse teel õpetatud arstid. Wiina pruukimine teeb inimese ihu kidevaks, wigaseks, et ei suuda haiguste ja tõbede vastu panna. Tema armastajad langewad kõige päält, kui hirmus kolera tõbi liikumas on, selle sisse, ja wähe on neid, kes terweks saawad. Wäga mitmejuguised on haigused, nii ka rohud. Oma ihu peame haiguse ajal kartuseta õpetatud arsti hooleks andma. Mis rohtu ta meile annab, peame pruukima, olgu ta ka muudu „ihu tapja“, nagu rahwas wiina kohta ütleb.

Tohter lõikab mõnikord käe, jala ihust maha, mille kohta ütled, et „Sumal hoidku nägemast, kuulmast, tundmast!“ Miks ta seda teeb? Et kõik ju ihu raisku ei lähe: parem muist, kui kõik liikmed surmale anda. Tohter purustab ema ihus lapsi, kui muud nõu üle ei jää: et ema ja laps mõlemad ei sureks.

Kanged rohud lühendawad elu-iga; aga haigus nii kange, et praegu juba elu ära lõpetaks. Sa olesid näituseks 70 aastat elanud, nüüd aga ilma kange rohuta kui 40-ne aastane mees surnud; ja pöörad, elad weel 20 aastat. Waata: oled ometi rohust kasu saanud, et küll 10 aastat ju elust lühendas! Tohter tunneb, mis rohtu ta peab andma. Olgu ka wiin kihwtiga segatud sääl hulgas, mis mõlemad ihu tapjad on. Olgu ta sulle seda moodi „ohu rohi, arsti rohi,“ aga mitte muul wiisil!

Kuulsal wanaaegsel Rooma ja Kreeka rahwal oli wiin tundmata asi. Runni 13-ne aastasajani pruugiti teda üksnes arstirohuks, keda ainult õpetatud tohtrid rohuks pruukiswad anda. Suure katku läbi 14-ne aastasajal ja 30 aastase sõja wältusel, kus 1618—1648 kesk Europas kõik marjawiina puud häwitatud said, leidis

põletatud wiin maad asemele astuda ja ennast hirm-
 fasti lautada, nii suurel murdjäl mõõdul, — terwist ja
 wara riisudes, et praegu üle $\frac{1}{3}$ osa terwest Wene riigi
 sissetulekust wiina affiis on!

Zoomulik on, et missega inimese ihu on ära har-
 junud, ka kõige parem ja kangem rohi: ei aita ega mõju
 enam temale. Nõnda on harjutused ihule ehk kasulikud
 wõi kahjulikud, kuid nende wäärtus on. Kui ka wiin
 peaks arsti-rohi mõne haiguse wastu olema muudele,
 joodikule ta seks ei ole, andku seda kõrtsimees ehk
 õpetatud tohter. Ta wõib aga üksnes sarnasel wiisil
 kasuks olla, kui praegu liikmete ära lõikamisest nägime.
 Ära teda iial pruugi, kui just arst ei juhata sind; — ja
 uuema aja arstlik teadus awaldab, et ta iga kandi pärast
 kahjulik, ja ei iial kasulik ei olla. Ära temaga mängi,
 nii kui sa wist oma käe ja jala lõikamisega ka ei taha
 nalja teha, waid tunnistad seda kurba lugu oma ihule
 kahjulik! Ära ole mehe sarnane, kellele tohter kaelawalu
 wastu juhatusst andis: keewa wee sisse wähe piiritust
 panna ja seega kurku loputada. Ta ei olnud iial wiin-
 naga enne ümber käinud ja arwas seda omale häbits.
 Tohter annab tal nõu, et teenrile, kes sest teadma ei
 pea, mis juure keewa wett tarwitab, ütlemas peab: et
 habeme ajamisest pruugib. Poole aasta järele kaebab
 teener tohtrile: ta peremees olla totraks läinud — ajada
 iga päew 10 korda habet. Lugeja mõistab juba, mis
 see tähendab: peremees oli joodikuks wilunud. Kellel
 hambawalu, näituseks, on olnud, see teab: pane u u t
 rohu pääle, teeb paremaks. Kui sagedasti oled sedasama
 weel pruuginud, ei aita enam. Surma hädas tuleb
 õpetaja härra haige juure, kellel jänese kont kurku finni
 jäänud. Nutja naise käest saab aru, et mees nina-
 tubakat ei pruugi; purustab sigari otsa, annab haigele
 nuusutada, ise põrutab tasakesti kukla taha, kuna haige
 sagedasti aewastab, ja kont kurgust ära tuleb. Oleks
 mees terwises sellega harjunud, poleks see teda haiguses

awitanud. Näed ju küll, kes alati teda ninasse topib, et see ei aewasta sellest. Oleks wiin tõesti arsti-rohi, siis oleks ta Nr. 1. auu sees aptegis. Oleks ta, nagu ta auustajad awaldawad, iga haiguse wastane, siis poleks aptegis tuhandeid rohtusi tarwis. Kui peaks siis õpetatud arst sulle wiina andma segatud ehk segamata, olgu kange ehk lahja, sees ehk wäljaspoole ihule, siis on ta rohi, ning wõib kosta: wiin ei ole „arsti-rohi“.

„Suust sisse läinud haigus.“

Liig pisuke asi ja liig suur hulk on silmale wõimatunud seletada: „Nende arm, keda wiin terweks teinud, on nii wäikene, et ei leia numbrid ütlemiseks, ja keda ta haigeks teinud, on nii suur, et ei oska arwada!“

Kord küsisin ühe wiina enese sõbra käest: Kas peaks kedagi kahetsema, et päewad ja aastad, eluaeg on mööda läinud ilma joobnukstegewa joogita? Ta kostis: „Ei seda inimest küll pole leitud, ning ei saagi see suu sündima, kes seda peaks kahetsema, mis ainult nende asi on, kes temaga ümber käiwad; — mis waewa sest peaks olema, kes prii temast on, aga ta pruukijate õnnetus on luge mata suur!“

Wiina armastajad nimetawad teda „arsti-rohuks“. Waatame järele, kui palju selle sees tõtt peaks olema. Rohtu antakse ainult haigetele; terwed ei wõta teda; seda ei jalga keegi. Pakub keegi terwele rohtu, siis ja naerad tema ande üle ja nimetad seda wõeriti tööks. Sa aga wõtad terwelt wiina, ja see teeb sind haigeks: siis on awalik, et ta pole „arsti-rohi, terweks tegija“, waid õige nimega: „haiguse ema, terwise rööwel.“ Kõik terwed lähewad pidude pääle, tee pääle, kala randa ehk kes teab kus poole wõi pääle; tagasi tulles on juurem jagu haiged, kelle kohta öeldakse: „Meie noor taat wäsinud ära; — Jumala-anne

„wõitnud patuse ära; — wana taat ei saa mitte jalga
 „jala ette; — mu wa' tõise-poolse rammu saanud otja;
 „— ei see Jumala haigus ei ole, see on suust fiske
 „läinud haigus!“

Need on õrnad kaebamised, kellel paha tähendus. Kes kodu oliwad raskest, tiitjas töös, igapäewast toitu süües, wett ehk kalja juues, tõusewad hää terwisega wara üles, lähewad jälle tööle. Kes mitu päewa pidude, „joomade“, laatade paiklus töötta seisnud, paremaid suutäisi süües, kanget märga juues, et peakšiwad nüüd õige tugewad olema: need on puru-haiged, kes töö pääle ei wõi mõteldagi, mis ju terwete asi on.

Maene tuli põllult töö juurest, mees pulmades pidult; heitsiwad ühtlasi hingama. Maene on wara, hää terwisega jälle töö kallal, mees ei suuda ennast tõise külje pääle pöörda, nõder, rammutum kui wäeti laps, mis emme juures wilja parma ääres mängib. Maene tuleb lõunale, on ka oma moodi raskest tööst wäsinud, istub lauale, jõöb ijuga, tänab Jumalat, hakkab jälle tööle, oletab üsna rõõmus, rahul, lõbus, kui mehe wilets järg ta rõõmu ei rõhuks. Mehel ei maitse midagi. Tal puudub kõige ülem ajalik anne. Meel on nukker, ei tea isegi, kelle pääle ta pahane on; — ja üle ihu haiguse on weel „tuluke ja usfikene“ ta südames, see põletab ja närib hirmsasti: ei maksja midagi meelest; ta süda mõistab teda hukka, et ise enese tapjaks on saanud; ta tunneb, kui küll tunnistada ei taha, et rahwas wiina kohta õieti räägib, et on „ihu tapja, hinge hukataja, waimu surmaja!“ Oled sa nüüd aru saanud, mis rohuks wiin ja kõik mõistuserikkujad joogid sulle on olnud? — tegi ta sind terweks wõi haigeks — õnnelikuks wõi õnnetumaks?

Mis hinna eest müüksid sa oma hää terwise ja südame rahu ära? — ei kellegi kulla ega hõbeda eest; ta on kallim kui wara: ometi oled weel juure maksnud aega ja raha, omale haigust ostes. Kui sul weel selge mõis-

tus, siis ära arwa, et sul luba on, teda kange joogiga rikkuda; kui sul weel hää terwis, ära joo omale haigust suust sisse ja kuule, et üksi „kasin ihu magab terwisega, ta tõuseb wara üles“. (Siirat. 31, 22.)

Ma kuulen juba „tõise kõrwa pärast“, kuidas wiina eestseisjad kisedawad: Miks ta ei ole arstirohi? ta annab sooja, annab rõõmu, annab julgust ja lootust, teeb ihu tugewaks! See on petlik arwamine. Digusega teeb ta mõjudus, et wõib tõega ütelda: wiin on külma andja, rõõmu rõõwel, argduse andja, ihu nõrgastus; — need kõik on inimesele terwisele kahjuks, ja õige suurel määdul. Mõista! Ta rõhub su selget tundmused esiotsas maha. Pane wiimist otja tähele, siis on kõik wale tundmused juutumaks kadunud, ja mis nende asemel on asunud, need on aina pahad, mida muist terwe eluaja mälestades libedasti kahetsewad.

Mis paremat asja ka „patu=emast“ loota wõib!

Joobnud inimese ihu soojus, kuidas tohtrid järele katjunud, on alanenud: sellest siis tuleb, et ta kergesti külmale jaolt, ehk kõige ihuga ohwriks langeb. „Kui pääst hakkab ära lahutama, oh siis on hirmus külma wärin ihus“, räägib rahwas. Selge tundmine, mis enne puudus, tuli tagasi.

Joobnud maalib üksnes omad armsamad südame soowid enesele täiel wormil ette ja usub neid kordaminewat täitmisele. Unustab, ei usu midagi, mis ta ei soowi. Mõistus, mis rikutud, ei suuda neid ära proowida ja wõimatumaks tunnistada. Päälegi ta suu maitseb ja film näeb, mis ta omale enam, kui muud, on soowinud: mõistuserikkujat jooki. Et see ole rõõm! „Inimese tahtmine on ta taewariik.“ Ta on seda kätte saanud, mille wastu ta oma wara, terwist, oma hinge õnnistust miksigi ei arwa, — on joobnud, — nagu keegi naese ees kiitis: kõrtsis olnud nii hää ja rõõmus elu kui taewarõõmus. — Aga selle rõõmu maganud pääst

wälja, — ning selle asemele tuli hirmus suur kurbtus. Ta mõtleb, kuidas saab laenata, ja iial ei mõtle tagasimaksu pääle. Ta mõtleb — näeb juba kujutuses, kuidas tõiste käest laenu pääle raha petnud — ning jälle ennast võib täis juua; — näeb neid 7 paari härgi, täied wiljasalwed, täied riidekirstud, kus kaaned kinni ei anna; — ja ta usub, et joodiku raha ei lõpe; — näeb, kuidas ta laenu pääle petetud waraga prassib ja lakub; — eks see ole rõõm! Aga kahju, ta on liig lühikene; — mõne tuima tunni järele on wiin pääst ära lahkunud ja rõõmu ühes wiinud, — selle asemele aina paha tundmuse järele jätnud; — ta süda on hirmsa piinaga ääreni täidetud ja ei taha üksigi troostisõna mõjuda; mitmed tahawad endid „õksa tõmmata“; — hirmus südame lugu; — kiida nüüd weel oma rõõmu andjat!

Joodik suurustab: „Ei ma karda Jumalat, ei karda kuningat, olen ise mees, ei arwa kellegist.“ Julgus on juur, lootus on kindel. „Küll Jesuse laheb loomad kasvada, — laheb wilja kasvada: ta annab meile patustele kõik: lootkem aga tema pääle, ta kannab hooft.“ Jälle kahju: ta magab kõik oma kalju-kindla lootuse pääst wälja, ning meelearahetmine asub asemele. Dtsi tulega lootuse sädet, ei leia, see on kui tina tuhka kadunud. Joobnuksstegewa joogi uus mõjudus võib jälle uut lootust ja julgust anda — „pääparandus,“ — ehk lühema ajaga, kui keegi auus hingekarjane seda Jumala sõnaga oleks saanud teha. „Anna aga mulle wiina pudel, see annab uut lootust, Jumala sõna teeb südame rahutumaks!“ — on ühe joodiku wiimsed sõnad selle wastu, kes ameti poolest teda püüdis hinge hädas aidata ja õige Abimehe juure juhatada.

Wiimaks waata joodiku nõdruse pääle. Ta ihu wärišeb, ei suuda weera=waara käies jalgu all hoida, juud, silmad lammus; siis näed, et seda kõik on korda saatnud täiel wormil „ihu tugewus“ ja sinust kiidetud „arsti-rohi!“

VIII. Piskust joobnuksstegewa joogi pruukimiseft.

Mõistlikule ei wõi ära teelda, pişut kanget jooki maitsta, kes nõnda joob, et sellega oma mõistust ei riku. Kes sellega aga mängida, alati maitseta tahab tõiste meelega ääks, see ärgu pangu imeks, kui tõiste naeruks jääb, — ta tõised sõbrad kaebawad, kahetsewad, wale sõbrad rõomustawad, pilkawad. Ära aga lasse joobnuksstegewat jooki oma walitsejaks saada — ära anna ennaft temale orjaks! See polnud Looja mõte, kui Ta inimese üle maa walitsejaks ülendas. (1. Mos. 1, 26). Saadab mõistuserikkuja jook find patule, tahab find ennaft orjama panna ja seega Jumalast lahutada ja igawesti õnnetumaks teha, siis löö ennaft temast hoopis lahti! Oleks ta ka sulle nii armas ja kasulik, kui käsi, jalg, film, rainu neid maha, kisu wälja! (Matt. 18, 8. 9).

Oled sa nii kindel ja julge, mehisemeelega, et selgest tead: ma ei joo omast mõistuseft mitte raasukeft ära, — (seft ülearu, raiskamise jaoks, pole Looja sulle mõistust annud) — siis joo pişut! Mõttele aga, et sul ühe wäga tabara asjaga tegemist on, kes mitmeid, kes niisama pişkuga ka on hakanud, — on suurteks joodikuteks teinud. „Rõõm, nali, lust on hakata, wiimaks saab wilunud wiisiks, harjunud asjaks, — löpew kurbtusega.“ Kuidas kasinus wõib uhkuseks, kottuhoidmine ahnuseks, heldus pillamiseks, kindel meel kangekaelsuseks minna, — nõnda ka pişkust paljudus saada wõib. „Sga wili saab omal ajal walmis.“ Keegi jutustab: „Ma olin wiina-töökis tööl. Sga päew anti seda wa’ „solki oma tops. Ei mekkunud mulle, seft et enne weel „polnud saanud; — andku arm emale hääd hingamist, „pehmet mulda magada, kes poisfi tõistega ühes pühapäew „õhtuti kõrtfi ei lubanud; — andsin oma jao naabrile, „kes wahel mulle filku andis, mul enesjel oliwad soola-

„raed leiwa kõrwaseks. Uudishimulikult maitsefin kord,
 „oli wiha nagu sapp. Mind naerti, nimetati p o o l e k s
 „meheks, mõnikord meelitati, — see sundis jälle kord
 „katsuma. Oli veel wiha ja kange, maitsefin mitu korda
 „weel, ikka oli wastu meelt. Mõne nädala jooksul oli
 „juba parem, wiimaks üsna häa, tundsin puudust, ootfin,
 „millal jälle pidin saama. Üsna salaja kaswis himu,
 „ja wiin läks päew päewalt magusamaks ja armsa=
 „maks, sest „kuri pani suhkru sisse.“ Olin wal=
 „mis joodik tõiste ees, oma ees alles kasiin mees,
 „kes pisut joob.

„Mind tiideti juba joomade pääl „kõige päälmiseks
 „poisiks“; mind keeldi juba, kartes, et ennast furnuks
 „joon, ja see kõik oli mu enese ees alles liig pisut.
 „Wahel laua all, jälle laua pääl, — wahel jala pääl,
 „küliti, seliti, wahel läku aukus, wahel — andku pattu
 „andeks — magasin leiwaküinas taigna sees. Juba mu
 „endiste ukutajate ja „koolitajate“ eest „läks paljaks“,
 „mitmed naeriswad, mitmed orjutaswad, igamees ütatas
 „ja oletas, et olla palju, — mu enese eest oli ikka
 „weel pisut!“

See on mehe jutt, kes merehädas wiina ära tõu=
 tanud; ta tänas Jumalat ja lisas veel juure: „Sest
 saadik, kui jeda „meele pöörjat“ enam pole maitsnud:
 on nii lõbus, rahuline elu igal pool olles, palju kergem
 elada, muidu juhtub ikka wahel „üle piiri“ minema;
 jooma paikades igal pool omad waenlased ees; hoiä mis
 sa hoiad, — juba jälle on sind ärapetnud; mis muidu
 ööldakse: „Anna esmalt hääga sõrme-otsukene kõhnale:
 siis wõtab terwe sõrme, siis käe, siis pää, wiimaks pärib
 ihu ja hinge!“

Kõik, kes liiajoomisega tuttawad, teawad kõnelda,
 et just siis, kui „paras jagu“ wõetud, et peaks järele
 jätma, jah siis tõuseb kange himu ja wõitlemine; enne
 pole ühtigi, wõtad nüüd weel: oled joodik walmis! Keegi
 räägib: „Lätsin kord külmaga kõrtsi, teed käies, üht

juutäit wiina wõtma. Bidin jelle järel kōhe ära tulema, sõbrad tuliwad ukse wahel wastu, nii lahed ja mahed: „Kuida käsi käib? Tahtsin juba ammu sinuga kōtku saada; — kõneleme kats sõna.“ Lätfin tagasi ilma paha aimamata. Sõber jõi ise, pakkus mulle ka, tuli weel tuttavaid juure, pidu läks lahti, keele pael pääsis wallale, — himu tõusis, maitfis üsna hää. Waewalt olime kõrtfile selga pööranud, kui jälle uut joomapaika enesele soowisin, tuhatnelja sõites, ilma looma waewast hoolimata, et aga weel „mõistuse rikkujat“ saaks. Kõik kraam oli saani päält kadunud, ja sellega ühes see kõige kaunim anne: selge meel ja mõistus. Olin pistuga hakatust teinud, oli ka mu enese ees alles pisut, — et küll ammu juba ülearu palju oli!”

Sa annad wastalijele raske hoobi, et eluaja mäletada wõib, surma napju ja ütled: „No noh, mis ja sest nõnda karjud, silitada, paitada wõib ju ikka, see pole ju kuski pool keeldud!“ Sa oled juba ammu mõistuse ärarikkunud, rammu ka suutumaks otsas, waewalt weel mõned segased sõnad, kuna wiimse walguse piire pääst ära loputad wiinaga ja kiitled: „Pisut on ikka lubatud, ega ma palju ei joo!“

Mõista nüüd ise, mis see sõna „pisut“ joodiku juures tähendab, — ja olgu p. Pauluse maanitsus meeles: „Kes ennast arwab seiswat, see katsku, et tema ei lange!“ (1. Kor. 10, 12).

IX. Kas wõib joobnustegewast joogist hoopis ilma olla?

Wastus: Wõib küll ilma olla.

Lisa: Et ilma olla wõid ja sääl juures õnnelik oled, näed sa oma enese ja teiste juures selgesti küllalt.

Sa elad aastas, olgu ütelda, 300 päewa ilma joobnuks-tegewa joogi maitsemata; nädalad, kuud 3, 4 — ei ole poolegi maitanud. Riidad ise, et neil päewil terwem ja õnnelikum oled olnud. Kui sind küsin: on sul sellest woewa, et ilma oled olnud, siis kostad tuhat korda: „Ei!”

Ela need 65 päewa ka nõnda, kui 300, ja üks aasta on õnnelikult äraelatud! Ela tõine aasta nõnda, kolmas ka, — nii kaua, kui Jumal sulle elu jätkab! Sa näed iseenele juurest, et ilma olla wõid, kui ennast meelega ei taha õnnetumaks teha. Sa, kes pole weel temaga ümber käinud, pole ka iial temast puudust tunnud, sa näed, et ilma oled wõinud olla; jää selle meele juure otsani!

Pane ka tõiSte juures tähele, kes kangeSt joogist ennast priiks hoidnud; oled sa kuulnud neid kaebawat ja kahetsewat nädala-, aasta- ehk elu-lõpul: miks ma nii rumal olin ja ei ole iialgi mõistuserikkuja joogiga oma mõistust seganud? eks nad nendega ühtlasi Jumalat ei täna, keda Ta arm wiinakurati küünite wahelt ära kistunud. Tee silmad ja kõrwad lahti, küll sa leiad küllalt neid, enamisti kõik naesterahwas, kes ilma joobnuks-tegewa joogita olla wõinud, — seega wõid sa ka ilma olla!

Kuida sina, kui ristiniimene, ilma selleta läbi ei saa, kui juba muud seda põlgawad? Hiina rahwa neljas käst ütleb: „Sina ei pea mitte seesugust märga suhu wõtma, mis joobnuks teeb!” Hiina riigis ei sallita joobnud inimest, joomine on hirmus asi. Keisri Siu walitsuse ajal, kui kes riigis riiswiina põletama hakati, ja sellest Keisrile proowi maitseta wiidi, ütles ta: „Oh ma kardan, et see jook minu rahwale palju õnnetust saab saatma; ajage selle joogi walmistajad minu riigist wälja ja ärge lubage nende tagasi tulemist!” Uus Keiser, pärast selle, keelis wiina kauplemist hoopis ära, pani käsuüleastujad surmanuhtluse alla.

X. „Selge wesi on kõige parem joomaaeg.“

Siirat. 31, 22.

„Targa meele jagaja“. (Rahwa sõna wee kohta.)

Paradiisis, kus kõik hää oli, — pööra filmad ja kõrwad kuhu tahad, — oli jõgi, mis neljaks haruks läks. See oli wesi, mitte joobnukstegew jook. (1. Mos. 2, 10.)

Kri Abram oma poja Iismaeli tema emaga ära jaatis, andis ta neile joogiks wett; pärast, kui see ära lõppes, juhatas Ingel temale ka ühe wee, mitte joobnukstegewa joogi-kaewu. (1. Mos. 21, 14. 19.)

Kõrbes tegi Jumal oma rahwale wiha wett magusaks. Oleks joobnukstegew jook kasulikum olnud, arwad sa, et Temal poleks meelewalda olnud seda teha? — wõi kas Ta oma rahwale hädad ei soowinud? Üffi Tema, ei kellegi muu kohta ei wõi öelda: Ta tahab, mis hää, ja wõi ta kõik teha, mis hää on. (2. Mos. 17, 6.)

Eliias jõi kange põua ajal Kritti jõest, — see on wesi. (1. Kun. 17, 4.) Pärast palus Sarepta lese käest wett, mitte wiina ega mõistuserikkumat jooki. Kurwalt palus ta kadaka põõsa all surma. Ei saadetud temale meele lahutajaks kruus tanget jooki, waid Ingli läbi, koogi kõrwa kruus wett, kelle rammuga ta 40 päewa käis. (1. Kun. 19, 6.)

Eliisa käsu pääle antakse waenliku Siiria sõja-wäele Samaarias sõbruse pidu, ta kärib ette panna leiba ja wett, — mitte joobnukstegewat jooki. Meie näeme, et wõerad ei läinud mitte pahase meelega ära, nagu meie oma pidudel joodikuteft kardame. Meil oli leib ja wesi ees, ja nimetatakse: „suur jöömaaeg.“ (2. Kun. 6, 22.) Ristirahwas! mõtle, kuidas sa omad peud pead? Mis meieaegsed „pistu“ jooma mehed sest peust arwatsiwad?

Daniel oma tõiste kahe sõbradega põlgawad wiina. Paluwad kaunawilja ja wett. Pärast kümneimat proowipäewa oli tunda, et priiskemad oliwad, kui tuninga roa jõbjad ja wiina joojad. (1. Tan. 1, 12. 15.)

Sa oled haige olnud ehk tõist näinud olemat, kellele wiimaks midagi enam ei maitse. Kui weel peaks midagi suhu wõtma, siis see on: selge wesi, mitte: kange jook. Niisamuti ei wõi wiinajõbrade sõnad surijale troosti anda; kui weel kuidagi moodi peaks trööstimine võimalik olema, kui seda kufagilt weel peaks saada olema, siis on see ainukene koht: Jumala kallid sõnad.

Wõid ja mulle nimetada, millal jellepärast haige oled olnud, et selget wett joonud? pead aga häbiga tunnistama, et mitu kord joobnukstegewast joogist oled haige olnud, kelle kohta naaber ütles: „Ei see ole Issa wits, on suust sisse läinud haigus!“

XI. Kuida joobnukstegewast joogist, kui „patu- emast“, priiks saada?

„Oel jätku omad wiisid maha, ja kes nurjatu, omad mõtted, ja pöörgu Jehooma poole, siis halastab Ta tema pääle, ja meie Jumala poole, sest Ta annab väga palju andeks!“ (Jes. 55, 7).

Keegi, kes tunneb, et ta eksiteed käib, ei astu enam sammude edasi, kui ta mõistlik on. Ta pöörab ümber õigetele teele. See on igapäew nähtaw asi. Kõige päält peame tundma, et jooditud oleme, ja uskuma, et see tee meid igawese hukatuse sisse wiib; kuidu ei ole ümberpöörmisest juttugi! Et Jumal tahab, et ka su hingekarjane ja muud tõsised sõbrad sind Tema abiga tahawad hukatuse tee päält tagasi tuua, — see on kõik väga häa ja tarwis, ei aita sind aga midagi weel: kui sa ise ka ei taha. Toogu sind keegi, ilma ju enese tahtmata, wägisi eksitee päält tagasi, see ei teeks sulle midagi paremat, — sul on looduse poolest prii meelewalgus, elu ja surma teed walitseda, — mida ise tahad. See, kes on tulnud otsima ja õnneks tegema, mis ärakadunud on (Lut. 19, 10), peab wiimaks nuttes kaebama: „teie ep

ole mitte tahtnud!" (Matt. 23, 37). Aga sa ehk kaebad: ma tahaksin ihu hinge poolest liigjoomist maha jätta ja ei wõi! Sul on üsna õigus ja räägid sula tõtt. Need kõwad kõididud, need paksud paelad, mis hinge=waenlane oma orja ümber sidunud on, on tugewamad, kui sinu jõud. Ei ka kõige maailma inimeste ühendatud rammu ja abi ei jõua üht hinge lahti päästa. Sinna on tugewamat jõudu tarwis, seepärast pööra ennast Selle poole, kes on tulnud kurati, patu ja surma käest meid ära pääsima; — sa pead aga tahtma ja Temalt jõudu paluma ja lastma ennast ära päästa. Ära püüa seda teha oma enese jõuga, kellega sa „üle õle kõrre ei saa." Sul pole siin koerakuitsikaga tegemist, wõitlemist, kes sind nuusutab, noolib, wahel pisut uriseb ja naljatades hammustab, waid hirmsa lõukoeraga, kes mõirab ja sind ära neelda tahab. (1. Pet. 5, 8). Palu seepärast Dawetiga ja usu, et Glu=Würst sind „pimeduse=würsti" käest tahab ja wõib päästa, kui sa aga ise tahad, et küll ise ei wõi: „Ma tahan Jumala poole hüüda, ja Jehoowa wõtab mind päästa. Ohtu ja hommiku ja lõuna tahan ma kaebada ja waljusti winguda, küll Ta wõtab minu häält kuulda!" (Paul. 55, 17, 18).

Ära arwa mitte, et see sinu juures wõimatu on Jumalal, mida Ta arm lugemata tuhandete, igaihe kallal korda jaatnud, kes aga ise tahawad ja Teda appi palunud. Looda Tema, mitte oma enese rammu pääle. Ära lase ennast sellest tõsijest rahwa sõnast ära hirmutada. „Ennem wõib hundist õue=koera jaada, kui sellest mehest auusa kombedega inimese; — ema pistab küll nisa suhu, aga ei pane meelt pähe; — koer ajab küll karwa, aga ei kauta ametit!" Need sõnad maksawad täiel mõõdul üksnes nende juures, kes poolegi ei taha, ehk kes ise oma jõuga ennast tahawad parandada; — need teatku, et ilma Selleta on midagi teha püüdnud, kes ütleb: „ilma Minuta ei wõi teie ühtegi teha." Keegi jutustab: „Jumala sõna „luge des ja jutlust kuuldes tundsin, mis enne ei aimanud,

„et liigjoomine arwamata suurt kahju teeb, et üle aja-
 „liku wara ka hinge õnnistust riisub. Jätšin järsku
 „maha. Kõik noore põlwe olin kangesti õlut ja wiina
 „joonud. Pärast oli küll kiusajaid; üle tutawate tulipad
 „tundmata inimesed tee pääl wastu, wiina pudel taskust
 „wälja mulle rüübata pakkuma. Nii ka jooma paika-
 „des. Selle eest oli hingewaenlane muretšenud,
 „aga Jumala arm hoidis.“

„Weel keegi awaldab kirjalikult: „Jumala armu läbi
 „oli mulle wõimalikuks saanud, ennast üks aasta kõigest
 „kange joogi ja põletatud wiina maitsemisest tagasi pidada,
 „mis enne seda oma enese jõuga ja mitme kordse ettewõt-
 „misega ometi asjata oli olnud. Seda minu imelikku
 „päästmist sest hukatusest tahtšin kirjaga awaldada, „et
 „põletatud wiina ja joobnukstegewa joogi
 „ärarõõrutamine ei wõimatu ega kahjulik
 „ei ole, — mida mitmed joodikud arwawad, — ja
 „muud tarwis ei ole, kui kindlat lootust Jumala abi
 „pääle.“

„Tuhat seesugust raamatut oliwad juba selle tarwis
 „trükitud, kui Issand minult seda tunnistust nõudis: kas
 „ma, mida tõistele õpetuseks kirjutanud ja awaldada
 „tahtšin, ka ise usun, ning kas minu lootus ka kiusatuse
 „ajal Tema abi ja armu pääle kindlaks jääb.“

„Ma jäin külmetamise läbi väga haigeks. Arwa-
 „sin sooja-tõbe, mis mul 1813. a. oli, jälle tulewat.
 „Minu sõbrad ja tutawad, ja isegi üks muidu wahwa
 „arst, arwasiwad seda see läbi tulnud, et nii järsku
 „ennast wiinast lahti löin, kellega liig kaua aega juba
 „wilunud olin. Üht kihutust selle kihwtise joogi järele,
 „seda enne ega pärast nii tugewast tunnud ei ole, tund-
 „sin nüüd eneses, mida waewalt weel maha rõhuda jõudsin.
 „Bäewa 3 olin woodis maas alles seda abi ja nõu põlganud.
 „Siis lõi minu abikaasa ka ennast minu kiusajate poole
 „ja palus mind filma weega, et ma oma kangekaelse
 „meele juure jäädes mitte ise ennast hädasse ja teda las-

„tega leseks ja waeseks maha ei jätaks, — et ometi na-
 „tufe põletud wiina wõtaksin; näitas, et hingewaenlane
 „oma wiimse jõu oli wälja pannud, — aga Jumal,
 „kes truu, ei lasse meid üle jõu kiusata ja aitab ise
 „kanda ja ärawõita. Ma lükkasin abikaasa nõu tagasi,
 „jõitlesin ta usmata südant ja pöörsin, et ka minu enese
 „lootus hakkas wajuma, selle palwega Jumala poole:
 „Ta ei laseks minu lootust Tema pääle mitte häbisje
 „saada; oleks aga Ta püha tahtmine, siis tahaksin parem
 „surra, kui selle hirmsa asja fisse tagasi pöördä, kust juba
 „ühe aasta eemal olnud. Selle järele tundsin kinnitust
 „ja südame rahu; uinufin magama. Kui tõisel hommitul
 „ärkasin, olin ka ihu poolest nii tugew, et weel felsamal
 „päewal wõifin üles tõusta ja oma tööd ja talitust käsile
 „wõtta. Sest saadik ei ole ma enam ei kõige wähematgi
 „himu ega puudust joobnukstegewa joogi järele tunnud.
 „Minu ihu ja waimu jõud kaswis päew päewalt tuge-
 „wamaks, mis juba üsna lõpekorral oli. Olen, tänu
 „Jumalale, üsna terve ja õnnelik. Püüan seda wõitle-
 „mist ja selle suurt kasu iga joodikule südamesse
 „kirjutada ja neid minu õnne osaliseks teha Selle abiga,
 „kes mind on päästnud. Issand ei jäta kedagi abita,
 „kes ta päästmist ära ei lükka. Tema püha nimele olgu
 „aau ja kiitus igawesti!“

Jumal andku, et iga joodik ifeenese kohta ka nõnda ütelda wõiks!

Ära lasse „hääb Karjast“ asjata enese järel käies
 waewa näha; ära teela seda rõõmu enese üle „Jumala
 inglite ees ühe patuse pärast, kes meelt parandab!“
 (Lut. 15, 10). Sa oled ehk mõnikord inimeste ees ennast
 walega süüft lahti teinud, mõnda kohtumõistjat petnud,
 meelitanud, — aga ega ja nii rumal ei ole, et arwad
 Seda petta wõiwat, kellel filmad kui „tule-leeft“, kes
 „südamed ja neerud läbi katsub“. Ei ja kuidagi moodi
 sääf ennast wabandada ei saa, et pole jõudu, pole wõi-
 nud kurjale selga pöördä. Tõsi on see, aga mitte põhjus,

mis su wabanduseks kõlbab. Eks ei ole sulle näidatud, kes see wägew abimees on; eks sind ei ole Tema juure juhutatud Ta Waimu, sõna ja su hingekarjaste läbi; — eks Ta ei ole sulle oma abi rohkesti pakkunud; eks Ta ei ole sulle oma aitajat kätt wastu sirutanud, ja lükkasid seda enesest ära; seepärast ja pead, kui hukatusse heidetud saad, iseenele suuga tunnistama: ma oleksin küll wõinud õnsaks saada, aga ma ei ole tahtnud! Kui sa täna ei taha, wõib olla, et hommen ei wõi; lased sa täna asjata Teda koputada, — wõid ehk juba hommen ise ka seda niisama asjata teha! (Luk. 13, 25). Ära wiibi oma pöörmisega. Terwes Piiblis, loe ta kaanest kaaneni läbi, ei leia sa usaldust selleks: et hommen, see on, et järgmine filmapilk weel su pärast on patust pöördeda, waid „täna“, see on: selsamal filmapilgul, kui Ta Waim ja sõna sind kutsub! Tahad sa teada, kelle sõna see on, et hommen, — see on: kui wane maks saad, kui haigeks jääd, kui enam aega saad, — et siis wõid, ja on sündlik meelt parandada, siis kuule: see on su hingewaenlase sõna, millega „liha ja veri“ üsna nõus ja rahul on. Kuule, mis pärast ta seda teeb: et sind igawesti hukka saata. Selle tarwis püüab saadan nii suure hoolega su selget meelt ja mõistust mõistuserikkude joogiga ära riisuda — selle „patuema“ga. On mõistus ärapetunud, siis langewad kõik su wiis meelt iseenelest patule ohwriks. Siis usud üksnes seda, mis su patune ja kuri süda soowib, ja ei arwagi, et püha Pauluse sõnad (Ebr. 3, 15): „Tänapäew, kui teie Tema häält kuulete, siis ärge tehke eneste südamid mitte kõwaks,“ sinule ööldud on; — ja mõtleb seesugune: hommen on weel aega! Weeliks lubas ka Paulust kutsuda, kui „enam aega on“, (Ap. Tegud. 24, 25) aga wist see aeg ei tulnudgi!

Rahwas on ses asjas hingewaenlase kawalust õieti luuletanud: „Noormees hakkas hinge õnnistuse pärast hoolt kandma. Põlgas ja oli eemal kurjast. Wana kuri

tuleb sõbra näul juure ja ütleb: „Sa oled nii kurb, kuna tõised sinu-ealised rõõmsad on; — eks sa tea, et kästud on: „Olge rõõmsad rõõmsatega!“ Millal ja seda moodi oma elu päewad mööda saad? see on igaw elu.

Maitse nüüd täiel mõõdul kõik, mis süda kutsub, ela rõõmsalt, ja näed ju, kuidas elatakse; — kui wanaks saad ehk haigeks jääd, siis jõuad wa' hingepõrmukese eest küll hoolt kanda ja patust pöörda; — ja usud ju, et Jumal armuline ja helde on, — patuste sõber, — nüüd joo ja söö ja ole rõõmus, küll wanuses jõuad küllalt kurba elu elada. Nüüd maitse aga seda „rõõmumärga“, küll see sulle lusti ja julgust annab; — ega selge meelega rõõmu ei ole, siis seisawad mured meeles, selle eest on „patu-ema“, patu-unustaja maailmas!“

See nõu oli kahe käega noorest mehest wastu võetud. Ta oli elanud, kui kõik joodikud elada võinud, ja kõik pahad tööd ära teinud. Ta ei ole märkanudgi, et juba wanaks oli saanud. Nii hääd rõõmu päewad oli äraelanud. Korraga lõppenud jõud-rammu otša. Ei suuda enam jooma paitadesse minna ega sääl lusti lüüa. Tahab nüüd, et muud enam pole võinud, hingepõrmukese eest hoolt kandma hakata. Wana-õelus tuleb hirmitades, kahetsedes, pilgates juure: „Kui pole ennemine — noores põlwes, terwises, terwel eluajal hinge pääle mõtelnud, nüüd wanuses, haiguses, — nüüd, — jah nüüd on hilja!“

Kui su terwis, wara ja kõik jõud on joodiku jumalale ohwerdatud, kui sa enam ei suuda saad anat orjata, siis ehk oleks sul nõu Selle poole pöörda, kes sulle armust kõik andis, — aga see nõu jääb ehk nõuks, ei saa elades teoks! Ikka „hommen“ noorest east wanusse, — ikka „hommen“ terwifest haigusse, — ikka weel üks „hommen“ elust surmasse, — see on hingewaelase salm, mislega ta omad orjad wale rahu sees magama uinutab, selle tarwis ta häda pärast peab mõistujerikkujat jooki tarwitama, — seda „patu-ema“.

Keegi oli nõuks võtnud liigjoomist maha jätta. Ta oli seda ära proovinud, et see korda ei lähe, kui hoopis lahti sellest ei löö; muidu kasvab piiskust maitsemisest suur himu, jest et ihu sellega harjunud on; — kui hoopis ilma, siis pole ka puuduft. Ta oli keel-ealine mees. Täna maha jätta, see oli temal liig raske; h o m m e n ilma olla, see oli tal kerge — aga „hommen“ sai „tänašeks“, ja ta jõi jälle ja lubas oma wilunud lubamist: „Maabri tütre pulmad ma joon weel ära; — ristipoja matused joon ka weel ligi, — „siis jätan wiina üle“.

Nõnda oliwad ranna- ja linna-tee reisid, laadad, loomade liigid, kauba kinnitused, — mitmed kümned põhjusjed.

Juba 49 aastat oli üle jätnud sõnaga, mitte teoga. Moorem tütar sai mehele. „Kuidas ma oma „tütre pulmad pean „kuiva suuga“ ärapidama? — „olen muidu ifka röömuajal röömujuoki maitšnud, — „pean oma tütre „terwist“ jooma!“ Need oliwad wiimjed pulmad temal. Lubas nüüd, „et tõe poolest enam „kusogile ei lähe pidude pääle, jest wana inimese nõrk „pää ei falli kanget märga; tahan temast hoopis ilma „olla“. Paari aasta järele saatis ta tütar tütre ristmijele. „Kuida ma woin ükfi ilma olla joodu pääl? joon siin „weel oma tütre-tütre joodud, — pärast wõerutan ära, „jõuan ja woin küll ilma olla, — nüüd joon wiimast „korda weel“. Oli ka tõest wiimne „pää täis“. Palju ja pisut kange joogi pruukimine sai ära wõerutatud; aga see oli all pool mulda, oli haudas. Ta oli kui joodik 74 a. wanuses surnud. Kahju, et ta see ainuke ei ole selle meele sees! — oh, et kellegil poleks tarwis kahetseda: — hilja! Siis pole ju enam maad kahetsemijele, pole enam armuaega patust pöördä.

Sagedasti kuuldasje kahetsemist: „Oli hää kala saat, kahju, et hiljaks jäin!“ — ja naene kaebab õigusega: „Sa oleksid küll jõudnud, kui õige tahtmine oleks

olnud ja oma aega joomapaikas ära ei oleks wiitnud!"

Tõine kahetseb: „Kadugu wiin oma sõbradega maa päält! kus mu kallid hein? — oleksin wõinud kuiwa ilmaga kofku panna, kui kõrtsis aega ära ei oleks raisatud!“ Tõutawad sagedasti, kui kahju saanud, maha jätta; aga see oli nii kauaks, kui jälle ligi saiwad, siis kallasiwad kängemine kurku.

Mis kahju hinge õnnistusele seega tulnud, — on arwamata suur, seepärast ära wiibi seda tehes, mis sa tegema pead: aeglasti kurjast pöördra, enne kui aeg hilja on!

Jäta liigjoomine maha sellepärast, et Issand seda ära keelab, (Ew. 5, 18). Tema riigi kaswamiseks, Tema, mitte sinu, auuks ja kiituseks. Jätad sa muu asja pärast ühe kurja asja maha, siis tea: hingewaenlane ei keelagi seda, ta teab, et selle läbi mitu paha asja asemele anda saab. Sa langed tagasi, ja on su wiimne lugu pahem kui esimene oligi. (Luk. 11, 26).

Jätad sa liigjoomist maha sellepärast, et raha raiskad, siis wõib ahnus asemele asuda, mis kõige kurja asja juur. (1. Tim. 6, 10).

Jätad oma enese auu pärast maha, asub uhkus asemele, mis p. Paulus Kol. 5, 26. nimetab. Mõned kiitlewad: „Kewadine aeg, — pole midagi käes juua, ei mäletagi, millal piiska keele pääle saanud olen; — kas minu poolest kautagu wiina ära, mina olen temast prii: ei ole jõudu juua, waesus on suur!“ See ei tähenda muud kui, kui seesugune on kord jõukamaks saanud, kui jälle mõned kopitad korjanud: siis joob mitme wõrra enam kui enne.

Seda näeme tuhandete tunnistuste toel. Igauks, kes Jumala käsu ehk keelu pärast midagi teeb ehk tegemata jätab, — kes „südamega“ teeb, see teeb õieti, see on ainuke, kindel põhjus. Kes muu kõrwaasja pärast, silmatirjaks inimeste ees, kurja maha jätab, see

ärgu pangu imeks, kui oma ettevõtmisega neile naeruks jääb. Nõnda jättis üks kutsjer liiajoomist maha, et oma teenistust ei tahtnud kautada. Päälegi oli leivawanem temale tõutanud: „Kui ühe aasta oled ilma wiinata ja ka õllest ei iialgi joobnud olnud, saad mu käest uue ülikonna riidid ja härja naha kingituseks.“ Kestab pool aastat nõnda. Mees läts kosima. Andis kõikidele kaasteenijatele kosjamiina. Pruut tuli ka sinna. Tõised ütlesivad: „Maitse ometi ise ka, on ju wana pruut, et pruudiga ühes ühe lonksu wõtad; hakkad ja siis uut moodi maailmas üles wõtma? kelle peig ja sedamoodi oled? — kaup pole ju muidu küpse!“ Mees pani kord huuled ligi tõiste meelehääks, — ei maitanud, ütles: Kus mu kingitus jääb? kahju on seda kautada! Tõised utawatad: „Kes siin nägemas on, ega meie suu pääs ei kihale seda wälja rääkida — maitse ometi tulewase „tõise poole“ meelehääks!“

Mees wõitleb ja jääb alla. Maitseb, himu tõuseb, joob ennast joobnuks ja kuuleb leivawanemalt: „Mul on kahju, et oma kingituse oled kautanud!“ Sest ajast hakkas 7 wõrra rohkem jooma kui enne. Kui keegi teda maanitses, siis ütles: „Mis mul sest kasu, et ilma olen? oma hää peremehe ja ta anni olen ometi kautanud.“

Tõine lubas liiajoomise ülejätta oma rikka sugulase ees, kes teda üksnes selle kaubaga oma wara pärandajaks finnitask. Pärast seda jõi, kui paar aastat oli paastunud „wiina paastu“, — kõik päritut ja oma enese wara juutumaks ära. Kolmas joob, nagu ikka ta wiis olnud, kangesti ühe pulma pääl. Kui ennast selgetks maganud, kuuleb oma sõsara suust, mis jõledad sõnad ta rääkinud, mis rumalad tembud ta teinud. Suurt häbi tunneb, et hulga päältkuuljate hulgas keegi noor neiu olnud, kelle pääle ta juba „omad filmad heitnud“; — ta teadis, et seesama ihu ja hingega joobnuksstegewa joogi wastane oli. See halb mälestus waewas teda liiga. Et See, kes „pää kohal“, ka seda näinud, oli temal kõrwaa si.

Jättis wiina maha, üteldes: „Radugu meele pöörja märg ja elagu pruut!“

Broowi aasta oli möödas, ja ta oli tõesti oma sõna pidanud. Oma armufese oli ta seega ärapetnud. Suurustas waimulikis uhtuses. Aga uhtus tuleb enne langemist. Esialt hakkas salaja peenikest napsi jooma, siis pistis juba huuled kange joogi ligi. Pool suutäit, pisuke, siis suur suutäis, 2, 3, 4 suutäit korraka, ikka „trepp trepilt“, kuni on õnnetuma etteseatud märgile täielt jõudis ja suurem joudil walmis oli kui enne seda. See, kelle pärast ta seda oli kord filmakirjaks maha jätnud, mis järele tal nii suur jänu oli, — oli nüüd ta „päris ümardaja“, — ja muud ta ju selle „patu=ema“ mahajätmisega ei tahtnud.

Keegi tõutab hingekarjase ees, et ta maa pääl mitte enam ennast joobnuks ei joo. Endised wiina sõbrad naersiwad teda ja andsivad nõu: „Mine puu otsa, wõta wiinapudel ligi ja joo riist tühjaks ning pää täis!“ Pärast jõi mees sääl enam kui iial enne.

2 joodikut tõutawad tõine tõise ees liiajoomise ära ja lubawad wiina hoopis ülejäta. Tunnistusets ja meele-tuletusets lõikawad kõrisi ees, tee ääres, tamme pääle mõlemad omad märgid. Lugeswad „Issa meie“ ära. Kui mõni kord õnnelikult mööda käidud, tuli kahe kuu järele kange himu pääle, ennast täis juua. Peawad nõu „liha ja werega“ — ja langewad. „Õnneks on nuga mul juure juhtunud, ma lõikan oma märgi tamme maha,“ ütleb tõine ja küsib, mis seltsimees teeb; see kostab: „Lõika mul ka maha; kuidas mina ütsti kuiwa suuga „wõin kaudu minna ja kõrisimehe naese=lastega nälg ja jätta; kästakse ju, et peame ligimeest armastama!“

Keist keegi ei olnud õige põhja pääl kurja, „patu=ema,“ äratõutanud, seepärast pidiswad sügawamasse langema „seitsme“ wõrra. Oliswad oma koda liiwa pääle ehitanud. Sel wiisil sest „patu=emast“ priiks ei saa! Kende kohta ütleb p. Petrus 2. r. 2, 22: „Kõer lähleb

jälle oma õlge kallale ja pestud emmis läheb pori sisse pöörlema."

Döldud on juba, et üffi Jumala abiga wõid sellest, mis kuri, wabaks saada ja jääda. Pole see nii kerge, et oma jõuga saad; pole ka nii raske, et Jumaliku jõuga ei saaks maha jätta. Pea seda alati meeles! Pole sul sellepärast tarwis ihulikult maailmast lahkuda waid meele-waimus. Pead ikka sõbraks jääma kõigile, ka joodikuile, — aga mitte patule ja liiajoomisele. Tahab sind keegi meelepöörja joogiga efsitada, siis ütle: „Ma olen sinu, mitte sinu anni sõber!“

Ära arwa, et wõlg seega tasutud, et enam uut juure ei tee; pole ka patt seega tasutud, — kui „patu-emale“, selle hirmsa mõistuerikkuja joogile oled selga pöörnud. Pole seepärast Jumala ees unustatud, mis ise enam ei mäleta. Palu seepärast taewa Isa käest südamest andeks. Luba Demale uues elus käia; palu Demalt seks jõudu wabaks jääda. Palu Dawetiga: „Loo mulle Jumal üks puhas süda ja uuenda mu sees kindlat waimu!“ Palu ka inimestelt andeks, kellele sa liiajoomise läbi waewa teinud, ja tõuta ennast parandada, aga „ta su Dehoomale omad tõutused!“ Palu oma hingekarjase käest andeks, kes su hinge üle walwab ja seda õhtades on pidanud su kallal tegema. (Ebr. 13, 17.) Räägi salgamata oma pihti-ijale kui see, „kes hinge poolt koormatud ja waewatud iseäralikku jahutamist ja juhutamist saada tahab,“ oma südame ja hinge lugu, — sest jään pole üffi liigjoomine, waid palju muud paha, mis rikutud mõistusega oled teinud, — mis enam su hinge rõhub kui keegi ihulik haigus. Nagu tohter aptegist su haigusele wastaseks — rohtu kirjutab, nõnda on hingekarjasel üks parem ja kindel aptek: Piibel; jäänlt saad, mis su hinge terweks teeb. Selle pääle ole julge: Tema ei räägi ega kaeba seda kellegile muule, kui **SEPP**, kellest Dawet ütleb, et „Tema on see, kes kõik su ülekohut andeks annab, kes ära parandab

kõik su wigadused, kes su elu lunastab hukatuselt, kes sind ehitab helduse ja halastusega kui krooniga." (Laul: 103, 3. 4.)

Lisa: „Ma ei ole suur joomamees; mis mul maha jätta on? joon harwa, pidude pääl, sõbrade hulgas, jõulu ajal, siis saab ümber pää, magan jälle wälja; kellele see waewa teeb? ega ma ööd päewad selle kimpus ei ole. Harwa on meel mõistus täielt ära olnud; harwa olen laua all olnud; tõised jowad weel rohkem!“

Sellega tahad ja ennast Jumala ees wabandada; aga armas hing, ära peta ennast; aeg saab tulema, et sa ei saa „sõnagi suust“ oma süü wähenemiseks. Ühel oli wõimalik ehk iga päew joobnud olla, tõisel oli aga harwa see wõimalik; mõlemad on teinud, mis teha wõiswad. Jumala ees on ühesugused käsu üleastujad mõlemad; pöörmist on mõlemil hädasti tarwis, kui meelega hukka ei taha minna.

Inimeste ees on aga joodikud kahes liigis. Kes harwa joobnud olnud, need wõiwad järsku maha jätta; kes tõesti iga päew purujoobnud olnud, — kelle arm wäike on, — ehk tuhande joodiku seas kaks, — niisuguste kohta olla kord tohter nõu annud mahajätmiseks: „Iga päew, nagu ennegi, wiina juua, aga iga kord klaasi sisse üks till waitu sulatada ja sinna sisse jätta.“ Wiimaks mahtunud waewalt „pool piisukest“ wiina sisse, weel wähe waitu, ja pole enam „kibet märjukest“ sisse mahtunud. Seega oli mees oma õnneliku eesmärgile jõudnud, himu oli kadunud, ihu üsna rahul. Tõine, kes enne oli päewas pudeli wiina ära joonud, see pidanud nüüd pudelisse iga kord ühe lähtri kiwi panema. Wiimaks oli wiina pudel kiwidega täidetud ja joodiku himu ära wõerutatud. Ometigi on rahwal õigus ütelda, et „9 paha ametit on kergemad kätte õppida kui 1 ära wõerutada.“ Kõik kurjuse maha jätmine on „liha ja werele“ wastu meelt, aga Jumala abiga ei iial wõimatu. Kes püha wandega kord Mikodemusele ütles, See ütleb ka

Julle: „Kui keegi ei sünni ülewelt, ei wõi tema mitte Jumala riiki näha!“ (Joann. 3, 3).

XII. Mis nende kohus, kes joodikud ei ole?

„Kes nüüd mõistab hääd teha, ja ei tee seda mitte, sellele on see patuks.“
(Mat. 4, 17).

Rüütime kord, kes ei ole joodik?

Kostus: See ei ole joodik, kes ehk poolegi mõistuserikkujat jooki ei joo, ehk teda juues ial raasukest omast selgest meelest mõistusest ei kauta. Nüüd vaatame, mis nende kohus on, kes ei ole tõe poolest joodikud.

Oled ja Jumala suure armu läbi hoitud ehk lahti ristitud sellest hukatawast liigjoomisest, siis ära mõtle: nüüd olen „patu=emast“ lahti, olen seega nüüd kõigest patust prii, waid tea: „et, kes ennast arwab seiswat, see katsugu, et tema ei lange!“ Ei ja omast jõust ennast ei jõua kurja eest hoida; — jää siis alati walwama, et märkaksid, mida moodi sulle hingewaenlane oma saadikute läbi wõrkusi ette paneb sind püüdes. Jää palwesse, et Jumala käest jõudu saad wõitlusele! Sulle jääwad kurat, maailm ja su oma liha ikka waenlaseks. Ei raudne, waid „waimu mõõk“, see on Jumala sõna, olgu su sõjariist, keda püha Paulus kätte juhatab Ew. 6, 11—17.

Üle selle on igawhe ristiinimese pühalik kohus, tõi ste kasuks tööd teha. Kui ja sügawamast südame soowimisest palud: „Tulgu meile Sinu riik“, siis pead ja kõigest jõust püüdma Jumala riiki kaswatada. Muidu oled üksi nime mitte tõe poolest Tema riigi alam. Nagu joodikud ihu-hinge poolt, kõige oma jõuga, mis hingewaenlaselt saanud, omale sõbru juure korjavad, neid ukutades, meelitades, kõige kurjuse sees kinnitades, nõnda püüa sina jelles waewa näha ja aita „kui sest jõust, mis Jumal annab“: et nende arv suureks

saaks, kes liigjoomise paelust, kui „patu=emast“, priiks saaksivad; muidu on sulle liigjoomisest süüd ja raske aruandmine, olgu ka, et su enese keel poleks sellest midagi eluajal maitšnud. Pole see üksi patt, kui kurja teed, vaid ka see, kui hääd tegemata jätab. Jeriku tee pääl leiame pool surnut meest, kellest Preester ja Lewiit külmalt mööda lähewad. Ühed oliwad kurja teinud, tõised hääd tegemata jätnud. Ühe süü osalised oliwad mõlemad. „Kes mõistab hääd teha ja ei tee seda mitte, sellele on see patuks.“ Ole sõnaga, teoga ja eluga õpetuse märgiks. Näita pidudel, kõrtsites ja muial joomade paikades üles, et küll võib sääl „selge pääga“ olla! Sa näed, kuidas joodik pimeduse riigi kaswatamiseks kõik ära ohwerdab. Kui palju oled sa aega, raha ja oma jõudu äraohwerdanud: üht patust tema eksituse tee päält ümber pöörda ja joodiku hingest surmast päästa? (Waata: Sak. 5, 19, 20).

Oleme tõised ristiniimesed, siis peame iseeneeste ja tõiste juures püüdma Jumala abiga kurja kautada ja hääd kaswatada. „Ärge olge laisad ses, mis teie peate tegema; olge tulised waimus; pange aega tähele.“ (Rom. 12, 11). Aga, mul puuduwad sõnad, mida moodi pean Jumala nime kandjatele nende kohut ses asjas ette panema. See, kelle hääl kui „pihse müristamine“, hüüdku igaihe wastu, keda Ta oma auu ja wõimusega ehitanud, — et oma pühalikku kohut täidaks! Teie isad, walla-, kohtu-, leiwa- ja kasu=wanemad, rottmeistrid, wõõr-mündrid, koolitajad; pruukige oma ameti wõimust! „Ärge olge laisad ses, mis teie peate tegema!“ Teie aruandmine on suur, kui hooletumad, laisad, tuimad olete. Jumal saab kord sult küsima: „Oled sa püüdnud oma ameti kohut täita? — oled sa mu riigi piirised püüdnud laienendada iseene ja tõiste juures?“ Mis tahad sa Demale wastata, kui sult küsib: „Tee aru omast majapidamisest!“ Ära arwa, et see üksi kiriku õpetajate kohus on, ennast pool surnuks wäsitada, find

paludes, maanitsedes, ähwardades, meelitades ja käsu- ning armu-õpetuse läbi Jumala ligi kutsudes, ja sul pole mund, kui: „ühest kõrvast sisse, teisest välja“, ei kiputa kätt ega jalga — kurjuse kautamiseks ja hääduse kaswa- tamiseks — ei iseenele ega teiste juures!

Tee ja kõik omalt poolt, mis sul võimalik, siis Jumal teeb omalt poolt, mis sul võimatu. Usjata pole Ta sulle oma auu, nime ja jõudu annud!

Aluna oma seatud hingekarjasele neid üles, kes joo- ditud, kui nad sinu palved ja maanitsused ära on põl- ganud; aga tee seda armastuse pärast Jumala riigi ja joodiku vastu; ole inimese sõber ja liiajoomise waenlane. Ärgu tulgu ette, et sinu kohta nendest, keda sa kurjusest pöördä püüäd, võlida mõiks: „Kuida mõib pime pimedale teed juhataada? Meie oleme eespool näinud, kuida Jumala nime kandjad Tema püha nime ja oma kuulust kutsmist liiajoomisega teutawad; kuida isa lastele, kohtumehed wallarahwale pahat eesmärki annawad; kuida emmis, kui pörjaste pää, oma kohut täi- dab, ja see, kes ennast paremaks arwab, jah ka parem olema peaks, parem olla mõiks, rikub liiajoomisega oma mõistuse ja on seega mõistmatumast loomast alama järje pääl: „naese pää“. Müüd waatame, kuida keegi koguduse waimulik ametmees, kes oma kohuse poolest hääks elumärgiks olema pidi, kes tõisi maanitses, teiste teed juhataas, ise kaewandusse langes. Ühel Melipühil, kus kirik „puupüsti“ rahwast täis, maanitses truu hinge- karjane: kuida iga ristitud inimese kohus on paha kau- tada ja häädust edendada, ja paneb, kui mitmed mehed pühast kirjast juba eesmärgiks pannud, wiimaks weel kiriku rottmeisterid (wöormündrid) rahwale ette: „nende järele käia ja ennast mitte täis juua; olgu nemad teile elu- märgiks!“ Selsamal päewal, üks tund pärast Jumala- teenistust, tuleb keegi, kes joodik, keda rottmeister ma- nitsenud parema elule pöördä — õpetaja härra juure ja kaebab nii juure kurbtusega, et päält kuulja ära ehma-

tab: „Mis nü ü d? — mis nüüd peab tegema? — ei, „nüüd ei ole nalja, — nüüd on nõu otjas, — e l u = „m ä r k s i l l a k r a a w i s m a a s; kes tõstab teda „ülesse? — kelle järele ma nüüd pean käima?“ Mees, kes kõrtsist läbi minnes, kirikust kodusse läks, leidis rottmeistri joobnud maas tee ääres. Pöörab ümber ja kaebab tema päale pilgates. See on waewaline „elumärt“, mis püüsti ei seisja. Pöörame oma kohuse juure tagasi. Kui joodikud kõik su õpetused, maanitsused ja palwed ära lükkawad, kui kõrwad Jumala sõnale luffus peawad, siis ära iial unusta seda kõige paremat neile teha, keda nemad ära ei wõi keelda ega lükata: palu nende eest Jumalat. „Tehke palwet tõine tõise eest!“ (Jak. 5, 16.)

Su see kindel sõna on, kelle läbi kõik sai, ja just Tema sõna pääle jälle kõik lõpeb ja uus taewas ja maa saab. Kas ja waene põrm weel Tema sõna pääle kahtled, kui Ta ütleb: „Paluge, siis peab teile antama.“ (Matt. 7, 7.) Olgu ka, et tuhanded su paremal ja pahemal pool seist ühtegi ei hooli: see ei nõrgasta Issanda tõutuse sõna. Ta on iga uskliku hinge juures seda tuhanda tunnistuse toel kinnitanud. Üksi ühe waleliku inimese kohta ööldakse: „Ta ei pea oma sõna, ta ei täida oma tõutust.“ Ära pea Jumalat walelikuks, Ta ei wõi waletada. (Tit. 1, 2.)

Kord palus ema, — kelle armastust püha kiri kiidab, — oma joodiku poja eest, kes, nii kui see ikka, „kõik pahad teod segase pääge ära tegi“ — ja seda ise pärast jutustab: „Ma olin langenud, aga arwasin ennast weel seiswat, sest et tõised mu selfimehed enamisti weel pahemad oliwad ja ennast täis jõiwad; nii ei olnud see minu eest patt, et küll oma wanemate filmis oleksin hābenenud, aga nende film ei ulatanud mind näha. Korraga ärkab mu südame tunnistus. Ma olin rahutu, üsna woodis maas, töö-tegu ei sündinud käes, und ei tulnud filmi, üles ei wõinud ka tõusta; ei saanud isegi aru, kas olin terwe wõi haige. Mu endised jooma sõbrad

hüüdsiwad mind pool wägisi, wahest jälle magusa meelitusega eneste hulka, aga minu meelest ei maksnud midagi, jäin, nagu ühest sala wäest peetud, — tagasi.

Tõisel päewal oli pühapäew, — ja „haige peab kõik ohud ja rohud hädaga ära katsuma;“ — läksin hulga aja järele, ei tea isegi, mispärast, — ühte wõerasse paika meelt lahutama — kirikusse. Önn oli, et mu jooma-sõbrad seda nägema ei juhtunud; mul oleks nende ees häbi olnud püha kotta minnes. Sutluse aluses oli: „Täna, kui teie Tema häält kuulete, siis ärge tehke eneste südamed mitte kõwaks.“ (Ebr. 3, 7.) Olin enne ka seda salmi kuulnud, lugenud, pähä õppinud, aga üksnes tõi stele, nüüd aga oli just minu enesele. Ei olnud enam mind kirikusse sundida; Issand oli mulle nalga annud ja waigistas seda ka oma sõnaga. Nälg, lust, jänu jooma paikade järele oli ülelänud. Järgmise postiga tuleb ema käest kiri, kus ta mind palub ja maanitseb meelt parandada. Ta olla minu eest filma-weega ja uskus Jumalat palunud ja lootä kindlasti, ma ei saada teda mitte enneaegu hauda saatma, Issand wõtta mind päästa.

Mõned filmapijara märgid oliwad paberi pääl, — need tungisiwad mu südamesse, ja ma kahetsesin nuttes oma rasket pattu. Kirja all oli just see kuu-päew, millal minuga niisugune imelik muutmine sündis.“ Nii on abipaari-rahwas tõine tõise eest palunud, — ja olgu kes tahes; kõik, kes seda on katsunud, annawad sarnast tunnistust. Katsu sina ka, ning sa saad sedasama nägema! Tee seda uskus ja ära ole kahewahel. (Loo Sak. 1, 6. 7.)

Sa kurwastatud ema, kes sa oma lapse haigewoodi juures olles Jumalat palud; sa õnnetu naene, kes selle ränga risti alla saanud, et sul joodik mees on: sa ei tea mitte, kas Jumal tahab su lapsukest terweks teha, — anna seda Tema tahtmise hoolets; Ta ei ole mitte teada annud, keda tahab terweks wõi haigeks, rikkaks wõi waeseks teha. Üht, seda ülemat asja, on Ta

teada annud, „et kõik inimesed peavad õnneks saama, ja tõe tundmisele tulema.“ (1. Tim. 2, 4.) Kõõmusta üliwäga seesuguse Jumala armulise tahtmise üle! Palu oma lapsi, palu oma joodiku mehe eest, et Jumal nende hinge päästaks, ja usu: Ta tahab seda teha, kui nad meelega Tema aitajat kätt enesest ära ei lüüka!

Püüad sa tõist patu tee päält pöörda, siis palu ennemine Jumala käest selle tarwis jõudu. Võta waimulikud sõjariistad nõnda pruukida, et kerge meelega ümber käies nende mõjumise wäge ei kauta, — mis liiga tarwis on tähele panna! Ärgu ütelgu päält kuuljad ja nägijad õigusega: „See inimene ei pea ise sellest lugu, millest ta räägib, on muidu huulte otsast, filma kirjaks.“

Paiſtku su palgest, kõlaga su kõnelt: et mitte uhkuse, waid armastuse poolest seda teed! Mis südamest tuleb, üksi see võib südamesse minna. Ära wiibi ka sellega: „Ohk nüüd, — wõi ei ialgi; — haudas ei tehta enam tööd!“

Raamatu siisu.

Lehekülg.

I.	Kes on joodik?	3
	Kui kaua on keegi joodik?	4
II.	Liigjoomine on patt!	4
III.	Mis rahju teeb liigjoomine?	6
	„Patu-ema“ laste nimed	9
	Rahju: 1. ihule	11
	2. hingele	12
	3. waimule	14
	Rahwa luuletus mõistuse rikkujä joogi üle	16
IV.	Ruidas wiina- sõbrad ta paelus kinni on	17
	1. Pühapäew	19
	A. Teenib sel päewal oma jumalaid	19
	B. Teenib „kahte ifandat“, mis ometi wõimatu on	21
	D. Et pühapäewal „hüda tööd ei luba ei kirikusse ega kõrtsi minna	23
	2. Suured Pühad (Sõulud)	26
	3. Peud	32
	a. Ristmine	33
	b. Pulmad	34
	d. Matus	34
	4. Sündimise- ja nime- päewad	37
	5. Jumalikud nimed	38
	a. Pää (naese pää)	38
	b. Jsa	42
	d. Kohtunõustja (wallawanem, kohtumees)	46
V.	Joodiku waidlemise ja wabanduse sõnad.	48
	Suur on Ewefuse rahwa Tiaanal	53
	Toed Jumala sõnast	56
	Süüd tõiste pääle — wiimats Jumala enese pääle.	56
VI.	Joodiku truus	58
	Tänu ohwer	59
	Et liigjoomine patt on, teab joodik küll	60
	Süüd teise „hinge pääle“	61
	Teeraha	62
	Ukutamine	62
	Uuu- märgid	64
	Pää parandus	64
	Kurja abi	65
	Waleliku isa 10 kasku	67
	Lootus	68
	Ufmatata meel	70
	Patt, ufmatata ja uflikku poolest tehtud, mis wahje sääl on?	73
	a. Ufmatata inimesed	73
	b. Uflikud	75
	Et näe jälle	76
	Kapernaum taewani ülendatud	79
	Joodiku truuse pall ja wiimne ots	80
VII.	Kas wiin on arsti- rohuks?	83
	Suust sisse läinud haigus	85
VIII.	Pistust joobnustegewa joogi pruukimisest	89
IX.	Kas võib joobnustegewast joogist hoopis ilma olla?	91
X.	Selge west on kõige parem joomaaeg	93
XI.	Ruida joobnustegewast joogist, kui „patu- emast,“ priiks saada?	94
XII.	Mis nende kohus, kes jooditud ei ole?	106

